

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΠΜΣ ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΘ. ΜΠΕΛΙΤΣΙΩΤΗΣ

A.M. 1206M050

**Η ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ
ΣΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΓΡΥΜΑΤΑ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΑΝΑΠΛ. ΚΑΘΗΓ. ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ**

ΑΘΗΝΑ 2009

MET

MTE

Περιεχόμενα

Εισαγωγικά	5
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	
Επισκόπηση του κανονιστικού πλαισίου που οφείλει να παρακολουθεί η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης	7
1.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	7
1.2. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που στοχεύει στη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος	7
1.2.1. <i>Η διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος</i>	7
1.2.2. <i>Σε διεθνές επίπεδο</i>	8
1.2.3. <i>Σε κοινοτικό επίπεδο</i>	10
1.2.4. <i>Σε εθνικό επίπεδο</i>	11
1.3. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της σταθερότητας και της αποτελεσματικής λειτουργίας των κεφαλαιαγορών	13
1.3.1. <i>Η διασφάλιση της σταθερότητας και της αποτελεσματικής λειτουργίας των κεφαλαιαγορών</i>	13
1.3.2. <i>Σε διεθνές επίπεδο</i>	14
1.3.3. <i>Σε κοινοτικό επίπεδο</i>	14
1.3.4. <i>Σε εθνικό επίπεδο</i>	15
1.4. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διασφαλίζει την πρόληψη της χρήσης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ..	17
1.4.1. <i>Η διασφάλιση της πρόληψης της χρήσης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες</i>	17
1.4.2. <i>Σε διεθνές επίπεδο</i>	18
1.4.3. <i>Σε κοινοτικό επίπεδο</i>	18
1.4.4. <i>Σε εθνικό επίπεδο</i>	19

1.5. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της προστασίας του καταναλωτή τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών.....	22
1.5. Η διασφάλιση της προστασίας του καταναλωτή τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών..	22
1.5.2. Σε κοινοτικό επίπεδο	23
1.5.3. Σε εθνικό επίπεδο	24
1.6. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού.....	25
1.6.1. Η διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού	25
1.6.2. Σε διεθνές επίπεδο	26
1.6.3. Σε κοινοτικό επίπεδο	26
1.6.4. Σε εθνικό επίπεδο	27
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ.....	
Οι φορείς άσκησης εποπτείας στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα	29
2.1. Η Τράπεζα της Ελλάδος.....	29
2.1.1. Θεσμικό πλαίσιο	29
2.1.2. Νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο.....	30
2.1.3. Εποπτεία Πιστωτικών και Χρηματοδοτικών Ιδρυμάτων.....	30
2.2. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.....	31
2.2.1. Γενικά.....	31
2.2.2. Στόχος.....	32
2.2.3. Εποπτευόμενοι φορείς.....	32
2.2.4. Αρμοδιότητες	32
2.3. Η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.....	32
2.3.1. Γενικά.....	32

2.3.2. Η Ελληνική Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών	33
2.3.3. Αρμοδιότητες της Επιτροπής καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας	34
2.4. Υπουργείο Ανάπτυξης.....	36
2.4.1. Η Γενική Γραμματεία Καταναλωτή	36
2.4.2. Εποπτική αρχή για ιδιωτική ασφάλιση. Η Διεύθυνση Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων και Αναλογιστικής.....	37
2.5. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού.....	37
2.5.1. Γενικά.....	37
2.5.2. Ειδικότερα	38
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
Οι διατάξεις του χρηματοπιστωτικού δικαίου αναφορικά με την οργάνωση και λειτουργία της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης.....	39
3.1. Εισαγωγικά.....	39
3.2. Ρυθμιστικό πλαίσιο για την κανονιστική συμμόρφωση σε διεθνές, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο	39
3.2.1. Η Επιτροπή της Βασιλείας.....	39
3.2.2. Η έκθεση για τη λειτουργία της Κανονιστικής Συμμόρφωσης.....	40
3.2.3. Οι διατάξεις των Κοινοτικών Οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ.....	42
3.2.4. Η Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/2006.....	43
3.3. Ειδικά θέματα: Η Οργάνωση της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης σε σχέση με τις απαιτήσεις της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006.....	46
3.3.1. Οργάνωση και διαχείριση κανονιστικής συμμόρφωσης.....	46
3.3.1.1. Εκπόνηση Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας.....	46
3.3.1.2. Οργανωτική δομή - Γραμμές αναφοράς.....	46
3.3.1.3. Αρμοδιότητες του Επικεφαλής της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης	46
3.3.1.4. Αρμοδιότητες των Υπευθύνων της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης.....	47

3.3.1.5. Εκπόνηση ετήσιου πλάνου εργασιών	48
3.3.1.6. Εκπόνηση εγκυκλίων, κατευθυντήριων γραμμών	49
3.3.1.7. Εγχειρίδιο Κανονιστικής Συμμόρφωσης – Compliance Manual	49
3.3.1.8. Παρακολούθηση τήρησης των κανόνων μέσω επιτόπιων και εξ αποστάσεως ελέγχων.....	50
3.3.1.8.1: Συνεχής παρακολούθηση/έλεγχος.....	50
3.3.1.8.2. Προγραμματισμένοι περιοδικοί επιτόπιοι έλεγχοι	51
3.3.1.9. Αξιολόγηση του κινδύνου συμμόρφωσης	51
3.3.1.10. Προγράμματα ελέγχου	52
3.3.1.11. Κουλτούρα και προτεραιότητες της συμμόρφωσης	54
3.3.1.12. Τήρηση ειδικού πίνακα με τα κύρια νομοθετήματα και κανονισμούς που διέπουν τις εργασίες του πιστωτικού ιδρύματος.	54
3.3.1.13. Σύνταξη και παρουσίαση εκπαιδευτικού υλικού με θέμα την κανονιστική συμμόρφωση και την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	55
3.3.1.14. Συνεργασία με νομικές υπηρεσίες.....	55
3.3.1.15. Σχέσεις και υποχρεώσεις προς τις εποπτικές αρχές και τρίτους φορείς	56
Καταληκτικές παρατηρήσεις	57
Τεκμηρίωση	59

Εισαγωγικά

Το νομοθετικό πλαίσιο, που αφορά τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, οι επιμέρους οδηγίες και κανόνες, που επιβάλλονται από τις εθνικές και διεθνείς εποπτικές αρχές, οι εσωτερικοί κανονισμοί των ίδιων των τραπεζών, που αλλάζουν κατά διαστήματα και νόμοι που πολλές φορές έρχονται σε αντίθεση μεταξύ τους, αποτελούν ένα πολύπλοκο πλαίσιο λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η δημιουργία των μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης, σύμφωνα με τα όσα ορίζει η Επιτροπή της Βασιλείας στην έκθεση που εξέδωσε τον Απρίλιο του 2005 σχετικά με τον «κίνδυνο συμμόρφωσης και τη λειτουργία της κανονιστικής συμμόρφωσης στα πιστωτικά ιδρύματα» και η οποία αναλύεται διεξοδικά στο τρίτο μέρος της παρούσας μελέτης, είναι αποτέλεσμα της ανάγκης διαχείρισης και αποφυγής του κινδύνου συμμόρφωσης, που αντιμετωπίζουν, μεταξύ πολλών άλλων κινδύνων, τα πιστωτικά ιδρύματα κατά τη λειτουργία τους. Ο κίνδυνος συμμόρφωσης συνίσταται ως «ο κίνδυνος των νομικών ή ρυθμιστικών κυρώσεων, των υλικών και οικονομικών απωλειών ή της απώλειας φήμης, που μια τράπεζα μπορεί να υποστεί ως συνέπεια της αποτυχίας της να συμμορφωθεί με τους νόμους, τους κανονισμούς, τα σχετικά αυτορρυθμιστικά πρότυπα οργάνωσης και τους κώδικες δεοντολογίας, που εφαρμόζονται στις τραπεζικές δραστηριότητες».

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να εξεταστεί, ακριβώς, με ποιες ενέργειες μια μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης βρίσκει τη χρυσή τομή για να εφαρμόσει όσα προβλέπονται στην καθημερινή δραστηριότητα της τράπεζας, ώστε να αποφευχθούν παραβάσεις που θα οδηγήσουν σε πρόστιμα, υποβάθμιση της αξιολόγησής της από διεθνείς οίκους, μείωση της φήμης της και ενδεχομένως και περιορισμό των δραστηριοτήτων της. Επίσης, θα επιχειρηθεί να εξεταστεί ο λόγος για τον οποίο η σπουδαιότητα και η αναγκαιότητα των τμημάτων κανονιστικής συμμόρφωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων προβάλλεται τα τελευταία κυρίως χρόνια, όταν οι τραπεζικοί όμιλοι αποτελούν αποδέκτες πολυάριθμων κανονιστικών ρυθμίσεων από εθνικούς και διεθνείς ρυθμιστικούς φορείς του χρηματοπιστωτικού τομέα εδώ και πάνω από δύο δεκαετίες.

Στο πρώτο μέρος, με σκοπό ο αναγνώστης να έρθει σε μία πρώτη επαφή και να αντιληφθεί το εύρος του διεθνούς, κοινοτικού και εθνικού κανονιστικού πλαισίου που αφορά τα πιστωτικά ιδρύματα και που διέπει τη καθημερινή λειτουργία τους, γίνεται μία επισκόπηση αυτού. Είναι πολύ σημαντικό να τονιστεί εξ αρχής, ότι τα πιστωτικά ιδρύματα, εξαιτίας της πολύπλοκης και σύνθετης λειτουργίας τους, πέρα από τις διατάξεις που διέπουν συγκεκριμένα τη λειτουργία τους και αναφέρονται αποκλειστικά σε αυτά (π.χ. κανόνες για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας σε μια τράπεζα από τις εποπτικές αρχές ή κανόνες σχετικοί με την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων), γίνονται αποδέκτες και μιας σειράς άλλων διατάξεων, οριζόντιου χαρακτήρα (π.χ. οι διατάξεις για την προστασία των καταναλωτών, οι διατάξεις για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή οι διατάξεις για την προστασία του ανταγωνισμού) που δεν αφορούν αποκλειστικά τα πιστωτικά ιδρύματα, ωστόσο εφαρμόζονται και από αυτά. Γίνεται, συνεπώς, προφανές, ότι η παρουσίαση του συνόλου του κανονιστικού πλαισίου, που εφαρμόζεται στα πιστωτικά ιδρύματα, είναι αδύνατον, πρακτικά, να περιληφθεί εντός ενός ενιαίου κειμένου, γι' αυτό και ουσιαστικά, η παρούσα μελέτη αποτελεί ένα υποσύνολο του θέματος της Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Το κανονιστικό πλαίσιο, που παρουσιάζεται, καλύπτει τους τομείς της τραπεζικής σταθερότητας, της αποτελεσματικής λειτουργίας των κεφαλαιαγορών, της διασφάλισης της πρόληψης της χρήσης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της προστασίας του καταναλωτή τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών και, τέλος, της αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού.

Στο δεύτερο μέρος, ακολουθεί η παρουσίαση των φορέων, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με την εποπτεία και επίβλεψη της τήρησης και σωστής εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου, που αναλύθηκε στο πρώτο μέρος, από τα πιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια και με τους οποίους οι Υπεύθυνοι των Μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης οφείλουν να διατηρούν άριστες σχέσεις και να συνεργάζονται στενά. Παρουσιάζονται η λειτουργία και οι αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, της Επιτροπής καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή και της Εποπτικής Αρχής για την Ιδιωτική Ασφάλιση, που υπάγονται στο Υπουργείο Ανάπτυξης.

Τέλος, στο τρίτο μέρος πραγματοποιείται η παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου με το οποίο καθιερώθηκαν οι Μονάδες Κανονιστικής Συμμόρφωσης σε διεθνές, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο και το οποίο διέπει τη λειτουργία και οργάνωσή τους, καθώς και η παρουσίαση της οργάνωσης και της διαχείρισης ενός τμήματος κανονιστικής συμμόρφωσης μέσα σε ένα πιστωτικό ίδρυμα, σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο και ειδικότερα, σύμφωνα με την Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/2006.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Επισκόπηση του κανονιστικού πλαισίου που οφείλει να παρακολουθεί η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης

1.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το σύγχρονο ρυθμιστικό περιβάλλον, στο οποίο λειτουργούν τα πιστωτικά ιδρύματα, διέπεται από δύο θεμελιώδη χαρακτηριστικά, που συμβάλλουν καθοριστικά στη διαμόρφωση των απαιτήσεων στις οποίες οφείλουν να ανταποκρίνονται.

Το πρώτο αφορά την άσκηση ρυθμιστικών παρεμβάσεων σε μια πολύ ευρεία κατηγορία θεματικών, οι οποίες επηρεάζουν τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως ενδεικτικά η εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, η λειτουργία και η εποπτεία των κεφαλαιαγορών, τα συστήματα πληρωμών, η προστασία του καταναλωτή, η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, φορολογικά και λογιστικά θέματα.

Το δεύτερο χαρακτηριστικό αφορά την πολυπλοκότητα της ρυθμιστικής διαδικασίας, η οποία ασκείται διαδοχικά ή/και παράλληλα σε ορισμένες περιπτώσεις σε διεθνές, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο. Ειδικότερα, η επίδραση που ασκεί το διεθνές ρυθμιστικό πλαίσιο στη διαμόρφωση της κοινοτικής νομοθεσίας και των εθνικών νομοθεσιών, η ανάγκη προσαρμογής του ελληνικού πλαισίου στο κοινοτικό και οι εθνικές πρωτοβουλίες στην άσκηση ρυθμιστικών παρεμβάσεων έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός σύνθετου και ιδιαίτερα απαιτητικού ρυθμιστικού περιβάλλοντος.

Η ομαλή και ορθή προσαρμογή των πιστωτικών ιδρυμάτων στις συνθήκες που δημιουργούνται με βάση τα χαρακτηριστικά αυτά, προϋποθέτουν κατάλληλο συντονισμό και συστηματική παρακολούθηση και ενημέρωσή τους σε όλα τα επίπεδα. Το ρόλο αυτό έρχεται να διαδραματίσει η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

1.2. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που στοχεύει στη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος

1.2.1. Η διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος

Πρώτος και σημαντικότερος λόγος, για τον οποίο τα κράτη και οι αρμόδιοι διεθνείς φορείς παρεμβαίνουν ρυθμιστικά, είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος, δηλαδή αποβλέπουν στην αποφυγή της επέλευσης αλυσιδωτών πτωχεύσεων τραπεζών. Σύμφωνα με τη θεωρία της τραπεζικής οικονομικής, οι εν λόγω αλυσιδωτές αντιδράσεις εκδηλώνονται μέσω του πληροφοριακού διαύλου, ή του πραγματικού διαύλου.

Στην περίπτωση του πραγματικού διαύλου τα προβλήματα φερεγγυότητας, που αντιμετωπίζει μια τράπεζα, μπορούν να μεταδοθούν σε άλλες τράπεζες μέσω συναλλακτικών σχέσεων τόσο στα πλαίσια των συστημάτων πληρωμών, όσο και στη διατραπεζική αγορά ή/και στην αγορά παραγώγων.

Στην περίπτωση του πληροφοριακού διαύλου, οι αλυσιδωτές αντιδράσεις προκύπτουν λόγω μαζικών αναλήψεων σε μια τράπεζα, κάτι που συνεπάγεται την αντιμετώπιση

προβλημάτων ρευστότητας και σε άλλες τράπεζες, προβλήματα που μπορούν να οδηγήσουν σε αφερεγγυότητα. Ως μαζικές αναλήψεις ή τραπεζικοί πανικοί νοούνται οι περιπτώσεις όπου οι πιστωτές-καταθέτες ζητούν σε μαζική βάση τη μετατροπή των απαιτήσεών τους σε μετρητά στο άρτιο σε τέτοια έκταση που η τράπεζα δεν μπορεί να τους ικανοποιήσει. Ο τραπεζικός πανικός μπορεί να ενεργοποιηθεί είτε λόγω ενός ασήμαντου γεγονότος είτε λόγω ενός οικονομικώς σημαντικού γεγονότος. Στην τελευταία περίπτωση οι λόγοι αποδίδονται σε εκτιμήσεις των αποταμιευτών-δανειστών, αναφορικά με:

- τον κίνδυνο επιβράδυνσης των ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης,
- την επικράτηση αρνητικών συνθηκών στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων και
- την πτώχευση μιας τράπεζας.

Η διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος, με την αποτροπή της επέλευσης αρνητικών αλυσιδωτών αντιδράσεων μεταξύ τραπεζών, καθιστά αναγκαία την υιοθέτηση διαφόρων προληπτικών μέτρων, καθώς και παρεμβατικών και προστατευτικών μηχανισμών. Το σύνολο αυτών των μέτρων και μηχανισμών συνθέτει το καλούμενο «δίχτυ ασφαλείας» του τραπεζικού συστήματος¹, στο οποίο κάθε επιμέρους μέτρο και μηχανισμός έχει ειδικό ρόλο στην ανακοπή της εξέλιξης των κρίσεων. Τα συστατικά στοιχεία του δικτύου ασφαλείας είναι το σύνολο των μέτρων και μηχανισμών που αφορούν: τις προϋποθέσεις χορήγησης άδειας λειτουργίας σε τράπεζα, την προληπτική εποπτεία που ασκείται στα πιστωτικά ιδρύματα για τον έλεγχο της έκθεσής τους σε αφερεγγυότητα, την παρεμβατική πολιτική που ασκείται με στόχο την εξυγίανση ή την αναστολή λειτουργίας προβληματικών τραπεζών, τη σύσταση συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων και τέλος, τη λειτουργία της κεντρικής τράπεζας ως τελικού αναχρηματοδοτικού δανειστή.

1.2.2. Σε διεθνές επίπεδο

Σε διεθνές επίπεδο, στους τομείς αυτούς δραστηριοποιούνται διάφορα διεθνή fora και ενώσεις, τα οποία έχουν να επιδείξουν σημαντικό έργο². Η Επιτροπή της Βασιλείας αποτελεί το σημαντικότερο διεθνή φορέα που με το έργο του έχει συμβάλει στη σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Μάλιστα το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας είναι τόσο εκτεταμένο, που για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, θα γίνει μία συνοπτική αναφορά μόνο ορισμένων από των εκθέσεων που έχει κατά καιρούς εκδώσει και που απαιτούν την ιδιαίτερη προσοχή από την εκάστοτε Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Βασικό πεδίο της δραστηριότητας του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας, είναι η καθιέρωση κανόνων που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, ενώ αρκετές εκθέσεις της άπτονται των προϋποθέσεων που πρέπει να συντρέχουν, ώστε να χορηγείται σε μια διεθνή τράπεζα και ιδίως στα αλλοδαπά υποκαταστήματά της άδεια λειτουργίας. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή της Βασιλείας εκδόνησε το 1988 το πρώτο Σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια³. Οι διατάξεις του αφορούν δύο θεματικές. Κατά πρώτον τη

¹ Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χρ., (2006) σελ. 192-193.

² Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την διάρθρωση και τον σκοπό των αναφερόμενων στη παρούσα μελέτη fora και οργανισμών βλ. μεταξύ άλλων ό.π. Στεφάνου, Κ., Χ. Γκόρτσος (επιμ.) (2006), σελ. 211 κ.ε., καθώς και τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις τους στο διαδίκτυο, κατάσταση των οποίων παρατίθεται μετά την βιβλιογραφία της παρούσας μελέτης.

³ «International convergence of capital measurement and capital standards», July 1988 (No4).

μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για κάλυψη έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο από στοιχεία ενεργητικού και εκτός ισολογισμού και, κατά δεύτερο, τον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, με τα οποία οι τράπεζες δικαιούνται να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου αγοράς.

Οι διατάξεις του συμφώνου του 1988 τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν τέσσερις φορές μέχρι το 1998⁴ προσαρμοζόμενες στα νέα δεδομένα. Το εν λόγω Σύμφωνο, παρουσίασε σημαντικές αδυναμίες, όπως ο καθορισμός των συντελεστών στάθμισης κινδύνων⁵, ανεξάρτητα από το μέγεθος του πιστωτικού ιδρύματος, ο αυθαίρετος καθορισμός του ποσοστού κεφαλαιακής επάρκειας, η απουσία κεφαλαιακών απαιτήσεων για άλλους κινδύνους πέραν του πιστωτικού και του κινδύνου αγοράς⁶, η δυνατότητα αποφυγής από τα πιστωτικά ιδρύματα των κεφαλαιακών απαιτήσεων μέσω ρυθμιστικού αρμπιτράζ (regulatory capital arbitrage) και τέλος η περιορισμένη «ευαισθησία» των συντελεστών στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με τον πραγματικά αναλαμβανόμενο κίνδυνο⁷.

Οι αδυναμίες αυτές του πρώτου Συμφώνου για την κεφαλαιακή επάρκεια οδήγησαν στην τροποποίησή του, αρχικά τον Ιούνιο του 1999, οπότε δημοσιεύτηκε και το πρώτο κείμενο αναθεώρησης, το οποίο έλαβε ιδιαίτερα υπόψη του την ιδιαιτερότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και την πολυπλοκότητα της τραπεζικής διαχείρισης. Ακολούθησαν άλλα δύο κείμενα διαβουλεύσεων από την Επιτροπή, τον Ιανουάριο του 2001 και το Μάρτιο του 2003, αντίστοιχα, ενώ το τελικό κείμενο του νέου Συμφώνου, γνωστό ως Βασιλεία II, δημοσιεύτηκε στις 26 Ιουνίου του 2004⁸, με στόχο να υπάρξει σωστότερη αντιστοιχία μεταξύ του κινδύνου και της διακράτησης κεφαλαίου.

Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει επιληφθεί και του ζητήματος που αφορά την επάρκεια των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών⁹. Στο πλαίσιο της θεματικής αυτής έχουν εκδοθεί δύο εκθέσεις, σε συνεργασία με το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και τη Διεθνή Ομοσπονδία Λογιστών. Η πρώτη έκθεση με τίτλο «Framework for internal control systems in banking organizations», το 1998, περιέχει συστάσεις προς τις τράπεζες και τις εποπτικές τους αρχές, αναφορικά με τα συστατικά στοιχεία της διαδικασίας εσωτερικού ελέγχου που πρέπει να ακολουθούν οι τράπεζες, καθώς και τα κριτήρια βάσει των οποίων οι εποπτικές αρχές πρέπει να αξιολογούν την επάρκεια αυτών των συστημάτων, ενώ με τη δεύτερη έκθεση, με τίτλο «Internal audit in banks and the supervisor relationship with auditors», το 2001,

⁴ Το 1991, «Amendments of the Basel capital accord in respect of the inclusion of general provisions/general loan-loss reserves in capital», November 1991 (No. 9), το 1994 «Basel Capital Accord: the treatment of the credit risk associated with certain off-balance-sheet items», July 2004 (No. 12a), το 1995 «Basel Capital Accord: treatment of potential exposure for off-balance-sheet items», April 1995 (No. 18) και το 1998 «Amendment to Basel Capital Accord of July 1988», April 1998 (No.36).

⁵ Ο συντελεστής στάθμισης είναι μια εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου που φέρει κάποιο δάνειο.

⁶ Δεν περιελάμβανε απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας για τον λειτουργικό, τον συναλλαγματικό και άλλους κινδύνους, για τους οποίους γίνεται πλέον λόγος στα πλαίσια του αναθεωρημένου νέου Συμφώνου του 2004 (Βασιλεία II).

⁷ Η έλλειψη των παραγόντων αυτών παρακάλυε την άσκηση αποτελεσματικής εποπτείας.

⁸ Το κείμενο αυτό είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.bis.org/BaselCommittee/BaselCapitalAccord.

⁹ Στο πλαίσιο της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, οι εποπτικές αρχές ελέγχουν επιπρόσθετα την επάρκεια της διοικητικής και λογιστικής οργάνωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζουν. Στα πλαίσια του εσωτερικού ελέγχου προσδιορίζονται οι βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν την οργανωτική δομή, τις διαδικασίες, τη διαχείριση των κινδύνων, τα λογιστικά συστήματα και τα συστήματα πληροφορικής των πιστωτικών ιδρυμάτων

καθιερώθηκαν συγκεκριμένες κατευθυντήριες αρχές, που πρέπει να διέπουν τις σχέσεις των τραπεζικών εποπτικών αρχών τόσο με τους εσωτερικούς όσο και με του εξωτερικούς ελεγκτές των τραπεζών.

Τέλος, στο έργο της Επιτροπής της Βασιλείας εντάσσεται ένα σύνολο εκθέσεων που περιέχουν συστάσεις και κατευθυντήριες αρχές, αναφορικά τόσο με τη μέτρηση και με τη διαχείριση από τις ίδιες τις τράπεζες όσο και με την αξιολόγηση από τις εποπτικές αρχές της επάρκειας των μεθόδων που χρησιμοποιούν οι τράπεζες για τη μέτρηση και τη διαχείριση των κινδύνων, στους οποίους εκτίθενται στο πλαίσιο της δραστηριότητάς τους. Ενδεικτικά¹⁰, εκθέσεις έχουν εκδοθεί για τον πιστωτικό κίνδυνο¹¹, τον κίνδυνο χώρας¹², τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα¹³, τον κίνδυνο ρευστότητας¹⁴, τον κίνδυνο κανονιστικής συμμόρφωσης¹⁵ (για την συγκεκριμένη έκθεση βλ. αναλυτικά κατωτέρω ενότητα 4.2.2.) κ.ά.

Για την εξυγίανση και εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων που περιέρχονται σε κατάσταση αφερεγγυότητας, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει εκδώσει το 1992 κείμενο με τίτλο «The insolvency liquidation of a multinational bank», ενώ στο πεδίο της κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των αρμόδιων αρχών καταγωγής και υποδοχής για την εξυγίανση και εκκαθάριση διεθνών τραπεζών με αλλοδαπές εγκαταστάσεις, δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο, η Επιτροπή για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο, με την έκδοση το 1977 του Model Law on Cross-Border Insolvency, και η Ομάδα Συνεργασίας για τις Νομικές και Θεσμικές Πτυχές του Διεθνούς Χρηματοπιστωτικού Συστήματος του G-10, στην οποία εκπροσωπούνται διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Με το ζήτημα του διεθνή συντονισμού των κανόνων, που διέπουν τη λειτουργία των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων, και το ζήτημα της κάλυψης των καταθέσεων, που αναλαμβάνονται από τα αλλοδαπά υποκαταστήματα διεθνών τραπεζών, ασχολείται η Διεθνής Ένωση Συστημάτων Εγγύησης Καταθέσεων, η οποία στις 19.05.2008 ανακοίνωσε τις Βασικές Αρχές για αποτελεσματικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων¹⁶, καθώς και έκθεση σχετικά με «General Guidance for the Resolution of Bank Failures» στις 11.04.2007.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί, ότι σχετικά με το ρόλο των κεντρικών τραπεζών ως τελικών αναχρηματοδοτικών δανειστών σε περιόδους κρίσης για τη χρηματοδοτική ενίσχυση φερέγγυων τραπεζών, που έχουν εκτεθεί στον κίνδυνο ρευστότητας, δεν υφίσταται καμία αναφορά, τόσο σε διεθνές όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

1.2.3. Σε κοινοτικό επίπεδο

Η ανάληψη και η άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων στο κοινοτικό δίκαιο διέπεται από την Οδηγία 2006/48/EK¹⁷, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας από τα πιστωτικά ιδρύματα. Με την εν λόγω Οδηγία κωδικοποιήθηκε σε ενιαίο κείμενο η παλαιότερη Βασική τραπεζική Οδηγία 2000/12/EK (η οποία με τη σειρά της είχε

¹⁰ Βλ. Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χρ., (2006), σελ. 280 επ.

¹¹ «Principles for the Management of Credit Risk», September 2000 (no. 75).

¹² «Management of banks' international lending: country risk analysis and country exposure measurement and control», March 1982 (No. 1).

¹³ «Measuring and controlling large credit exposures», January 1991 (No. 8).

¹⁴ «Sound Practices for Managing Liquidity in Banking Organizations», February 2000 (No. 69).

¹⁵ «Compliance and the compliance function in banks», April 2005 (No. 113).

¹⁶ «Core Principles for Effective Deposit Insurance Systems», 19.05.2008.

¹⁷ L 177 της 30.6.2006, σ. 1 έως 200.

κωδικοποιήσει σε ενιαίο κείμενο παλαιότερες κοινοτικές νομοθετικές πράξεις) και ενσωματώθηκε το νέο πλαίσιο της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια (Βασιλεία II).

Το νομοθετικό πλαίσιο για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς, τόσο όσον αφορά την ελευθερία εγκατάστασης όσο και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στον τομέα των πιστωτικών ιδρυμάτων βρίσκεται στον Τίτλο III της Οδηγίας 2006/48/EK. Επιπλέον, ο τίτλος V της Οδηγίας 2006/48/EK αποτελεί συνδυαστικά με την Οδηγία 2006/49/EK¹⁸ το κοινοτικό δίκαιο για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων επενδύσεων.

Οι εξελίξεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές (πράξεις συγκέντρωσης και ενοποίησης στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα) οδήγησαν στη δημιουργία διατομεακών ομίλων, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες σε διάφορους τομείς των χρηματοπιστωτικών αγορών (χρηματοπιστωτικών ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων). Λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις αυτές, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προχώρησαν στην έκδοση της Οδηγίας 2002/87/EK¹⁹, σχετικά με τη συμπληρωματική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων, ασφαλιστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων επενδύσεων χρηματοπιστωτικού ομίλου ετερογενών δραστηριοτήτων. Η εποπτεία, που ασκείται στους εν λόγω ομίλους, είναι συμπληρωματική προς την υφιστάμενη εποπτεία των επιχειρήσεων και αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια, τη συγκέντρωση κινδύνων, τις συναλλαγές εντός ομίλου, καθώς και τους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου και τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων των επιχειρήσεων.

Τέλος, η Οδηγία 2001/24/EK²⁰ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Απριλίου 2001 ρυθμίζει τα ζητήματα για την εξυγίανση και την εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων, ενώ η Οδηγία 94/19/EK²¹ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 1994 ορίζει τον τρόπο οργάνωσης των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων, σε κοινοτικό επίπεδο.

1.2.4. Σε εθνικό επίπεδο

Στο ελληνικό τραπεζικό δίκαιο η λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων διέπεται κατά κύριο λόγο από το νόμο 3601/2007 «Ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις», ενώ οι κανόνες εποπτείας²² των τραπεζών αρθρώνονται γύρω από τις εξής πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος:

¹⁸ ΕΕ L 177 της 14.6.2006, σ. 1 έως 55.

¹⁹ ΕΕ L 35 της 11.2.2003.

²⁰ ΕΕ L 125 της 5.5.2001, σ. 15 έως 23.

²¹ ΕΕ L 135 της 31.5.1994, σ. 5 έως 14.

²² Στην έννοια της εποπτείας περιλαμβάνονται ειδικότερα:

- ο ορισμός των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων,
- βασικά στοιχεία, κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους, συμπληρωματικά στοιχεία,
- ο έλεγχος της φερεγγυότητας,
- η υποβολή των στοιχείων ρευστότητας,
- η κεφαλαιακή επάρκεια,
- η συγκέντρωση κινδύνων, μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα,
- το σύστημα εσωτερικού ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων (ΠΔ/ΤΕ 2577/2006),
- η εποπτεία του κινδύνου από ανοικτές συναλλαγματικές θέσεις,
- η επάρκεια προβλέψεων των Π.Ι. έναντι απαιτήσεών τους από πιστοδοτήσεις,

- ΠΔ/ΤΕ 2587/07, ορισμός των ιδίων κεφαλαίων,
- ΠΔ/ΤΕ 2054/92 όπως ισχύει, συντελεστής φερεγγυότητας,
- ΠΔ/ΤΕ 2596/07, εποπτεία μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, και
- ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, αρχές λειτουργίας των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων.

Η προληπτική εποπτεία διενεργείται από την Τράπεζα της Ελλάδος αφενός μέσω της επεξεργασίας και ανάλυσης των υποβαλλόμενων από τις τράπεζες εποπτικών στοιχείων και πληροφοριών και αφετέρου μέσω επιτόπιων ελέγχων στις τράπεζες από επιθεωρητές της ΔΕΠΣ. Επιπλέον, η Τράπεζα της Ελλάδος εξετάζει και αξιολογεί και άλλες διαθέσιμες πληροφορίες και στοιχεία, όπως, ενδεικτικά, τις δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών, τα πορίσματα και εκθέσεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών, σχετικά δημοσιεύματα και πληροφορίες από την αγορά.

Κατά την εφαρμογή των διατάξεων περί εποπτείας, η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να θέτει τόσο γενικούς για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και ειδικούς κατά πιστωτικό ίδρυμα κανόνες (άρθρο 18, παρ. 1 Ν. 2076/92, όπως ισχύει).

Τέλος η Τ.τ.Ε. είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση των διαδικασιών ενημέρωσης των συναλλασσομένων εκ μέρους των Π.Ι. που αφορούν τις συναλλαγές τους, κ.ά.

Σημειώνεται ότι τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων, που εδρεύουν σε χώρες εκτός Ε.Ε., δεν υπάγονται στους ισχύοντες στην Ελλάδα κανόνες που αφορούν το δείκτη φερεγγυότητας και κεφαλαιακής επάρκειας ως προς τους κινδύνους αγοράς, εφόσον καλύπτονται οι προκύπτουσες με βάση τις διατάξεις της Σύμβασης της Βασιλείας κεφαλαιακές απαιτήσεις, οι δε περιορισμοί ως προς τη συγκέντρωση κινδύνων είναι ισοδύναμοι με τους προβλεπόμενους στη σχετική Οδηγία της Ε.Ε., άλλως, εφόσον δεν καλύπτονται οι σχετικές διατάξεις της Σύμβασης της Βασιλείας, υπάγονται στην εποπτεία της Τ.τ.Ε. Τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων, που εδρεύουν σε άλλα κράτη - μέλη της Ε.Ε., υπάγονται στην εποπτεία των αρμόδιων αρχών του κράτους καταγωγής με εξαίρεση τον έλεγχο ρευστότητας, ο οποίος ασκείται από την Τράπεζα της Ελλάδος σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές του κράτους καταγωγής (άρθρο 19 Ν. 2076/92).

Τέλος, με το Νόμο 2832/2000, σχετικά με την «Κωδικοποίηση των διατάξεων για τη σύσταση, οργάνωση και λειτουργία συστήματος εγγύησης καταθέσεων και τροποποίηση και συμπλήρωση του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος», ο οποίος τροποποίησε το Νόμο 2324/1995, ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία 94/19/ΕΚ, ενώ με το Νόμο 3458/2006²³, σχετικά με την «Εξυγίανση και εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες διατάξεις», ενσωματώθηκε η Οδηγία 2001/24/ΕΚ.

-
- η υποβολή περιοδικών καταστάσεων των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των Π.Ι. προς κατοίκους εξωτερικού, ανά χώρα και ανά ευρύτερη οικονομική και γεωγραφική περιοχή,
 - η υποβολή εξαμηνιαίων καταστάσεων οφειλετών > €1,5 εκ.,
 - τα Μηνιαία Ισοζύγια-Λογιστικές Καταστάσεις.

²³ ΦΕΚ Α' 94/ 08.05.2006

1.3. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της σταθερότητας και της αποτελεσματικής λειτουργίας των κεφαλαιαγορών

1.3.1. Η διασφάλιση της σταθερότητας και της αποτελεσματικής λειτουργίας των κεφαλαιαγορών²⁴

Η ρυθμιστική παρέμβαση στον τομέα των κεφαλαιαγορών έχει ως απώτερο στόχο τη διασφάλιση της σταθερότητας και της αποτελεσματικής λειτουργίας των κεφαλαιαγορών.

Η διασφάλιση της σταθερότητας αποβλέπει στον περιορισμό ή/και, όπου είναι δυνατό, την απάλειψη των συνεπειών της ασύμμετρης κατανομής και πρόσβασης στην πληροφόρηση και των αρνητικών εξωτερικών επιδράσεων, ενώ η διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας των κεφαλαιαγορών αποβλέπει στη βέλτιστη κατανομή των κεφαλαίων που αντλούνται στις οργανωμένες αγορές και την προστασία των επενδυτών, που προτίθενται να πραγματοποιήσουν ή πραγματοποιούν επενδύσεις σε κινητές αξίες, που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένες αγορές. Ταυτόχρονα, επιδιώκεται η παροχή προστασίας στους επενδυτές, οι οποίοι ενδέχεται να ζημιωθούν από την περιέλευση σε κρίση επιχείρησης επενδύσεων με την καθιέρωση συστημάτων αποζημίωσης των επενδυτών.

Για τη διασφάλιση της σταθερότητας των κεφαλαιαγορών λαμβάνονται μέτρα ρυθμιστικής παρέμβασης που αφορούν ιδίως:

- τις προϋποθέσεις χορήγησης άδειας στις οργανωμένες αγορές και στους διαμεσολαβούντες χρηματοπιστωτικούς φορείς, που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες σε ατομική ή συλλογική βάση,
- την προληπτική εποπτεία των διαμεσολαβούντων χρηματοπιστωτικών φορέων,
- την εταιρική διακυβέρνηση των διαμεσολαβούντων χρηματοπιστωτικών φορέων που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες σε ατομική ή συλλογική βάση και
- την ορθή λειτουργία των μηχανισμών διαπραγμάτευσης.

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας λαμβάνονται μέτρα ρυθμιστικής παρέμβασης που αφορούν, ιδίως:

- τους όρους εισαγωγής κινητών αξιών σε οργανωμένες αγορές,
- τη διαφάνεια των όρων εισαγωγής των κινητών αξιών σε οργανωμένες αγορές (ενημερωτικό δελτίο),
- τη διαφάνεια των συναλλαγών, που πραγματοποιούνται κατά τη διαπραγμάτευση των κινητών αξιών,
- τη διαρκή και περιοδική πληροφόρηση του επενδυτικού κοινού από τους εκδότες, κινητές αξίες των οποίων αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένες αγορές,
- την αποφυγή πρακτικών, που έχουν ή ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα στρεβλώσεις της αγοράς (κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών και χειραγώγηση της αγοράς),
- την ομοιόμορφη λογιστική απεικόνιση των συναλλαγών και
- την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των μετόχων σε εταιρείες που έχουν εισαγάγει κινητές αξίες τους σε οργανωμένη αγορά ενόψει εξαγοράς (δημόσιες προτάσεις εξαγοράς).

²⁴ Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χρ., (2006), σελ. 186 επ.

1.3.2. Σε διεθνές επίπεδο

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο εξέδωσε το 1997 το «Πρότυπο διάχυσης ειδικών στοιχείων»²⁵, το οποίο απευθύνεται στα κράτη που έχουν ήδη ή που προτίθενται να αποκτήσουν πρόσβαση στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Όσα κράτη το υιοθετούν αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν τις καταγραμμένες καλές πρακτικές, αναφορικά με στατιστικά στοιχεία, τα οποία αναφέρονται στην κάλυψη, περιοδικότητα και χρονική συνέπεια των παρεχόμενων στοιχείων, στην ορθότητα των στοιχείων και στην ποιότητά τους.

Σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση, ο Ο.Ο.Σ.Α. εξέδωσε το 1999 έκθεση, στην οποία περιέχονται συγκεκριμένες αρχές²⁶, με τις οποίες επιδιώκεται η αναβάθμιση του νομικού, θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου τόσο των κρατών μελών του όσο και τρίτων χωρών της εταιρικής διακυβέρνησης. Οι εν λόγω αρχές, οι οποίες τροποποιήθηκαν το 2004, αφορούν τα δικαιώματα των μετόχων, την ίση μεταχείρισή τους, το ρόλο των φυσικών και νομικών προσώπων, των οποίων τα οικονομικά συμφέροντα επηρεάζονται από τη λειτουργία των επιχειρήσεων, τις υποχρεώσεις υποβολής πληροφοριακών στοιχείων και διαφάνειας και την ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου των επιχειρήσεων.

Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εκδίδει σε περιοδική βάση τα καλούμενα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ). Τα εν λόγω πρότυπα, τα οποία τυγχάνουν διαρκούς επικαιροποίησης, συνοδεύονται από συγκεκριμένες διερμηνείες και έχουν διαμορφωθεί με στόχο την εφαρμογή τους, κατά κύριο λόγο, από τις επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες σε οργανωμένες αγορές κατά τη σύνταξη των οικονομικών τους καταστάσεων και συνεπώς την εξασφάλιση της ομοιόμορφης λογιστικής απεικόνισης των συναλλαγών τους.

Η Διεθνής Οργάνωση Επιτροπών Κεφαλαιαγορών εξέδωσε το 1998 και αναθεώρησε το 2002 έκθεση, σχετικά με τους στόχους και τις αρχές που θα πρέπει να διέπουν τη ρυθμιστική παρέμβαση στις κεφαλαιαγορές. Η εν λόγω έκθεση περιέχει 30 αρχές-πρότυπα, συνοδευόμενα από παραδείγματα συγκεκριμένων ισχυουσών πρακτικών, αναφορικά με τη ρυθμιστική παρέμβαση στις κεφαλαιαγορές των κρατών, σχετικά με την προστασία των επενδυτών, την αποτελεσματική λειτουργία των κεφαλαιαγορών και την άμβλυνση του ενδεχομένου επέλευσης συστημικών κρίσεων.

Τέλος, η IOSCO, από κοινού με την Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών και Διακανονισμού, εξέδωσαν το 2001 συστάσεις για τα συστήματα διακανονισμού τίτλων, οι οποίες αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στο νομικό πλαίσιο που διέπει τον διακανονισμό μετοχών και ομολογιών, στο ρόλο των κεντρικών αντισυμβαλλομένων και των αποθετηρίων τίτλων, στο δανεισμό τίτλων, στην αρχή της πληρωμής έναντι παράδοσης τίτλων και στο αμετάκλητο του διακανονισμού²⁷.

1.3.3. Σε κοινοτικό επίπεδο

Τον Απρίλιο του 2004 εκδόθηκε η Οδηγία 2004/39/EK «για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων», η οποία κατήργησε την Οδηγία 93/22/EK «σχετικά με τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών» και με την οποία επέρχονται σημαντικές αλλαγές σε ό, τι αφορά το καθεστώς παροχής επενδυτικών υπηρεσιών. Η Οδηγία 2004/39/EK

²⁵ Special Data Dissemination Standard, www.imf.org

²⁶ OECD: Principles of Corporate Governance (1997), (2004).

²⁷ Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χρ., (2006), σελ. 228, CPSS Publications, November 2001 (No 46).

αποτελεί τον βασικό άξονα του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου για τα χρηματοπιστωτικά μέσα και τις αγορές και έχει σαν σκοπό να εναρμονίσει τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη λειτουργία τόσο των επιχειρήσεων επενδύσεων όσο και των ρυθμιζόμενων αγορών, προκειμένου να δραστηριοποιούνται πανευρωπαϊκά, βάσει εναρμονισμένων κανόνων, οι οποίοι διασφαλίζουν την προστασία των επενδυτών και τη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα των κεφαλαιαγορών και εν γένει του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Παράλληλα, οι Οδηγίες:

- 2004/109/ΕΚ²⁸ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 2004, για την εναρμόνιση των προϋποθέσεων διαφάνειας, αναφορικά με την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/34/ΕΚ,
- 2003/71/ΕΚ²⁹ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση και την τροποποίηση της οδηγίας 2001/34/ΕΚ,
- 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς (κατάχρηση αγοράς),
- Οδηγία 97/9/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 3ης Μαρτίου 1997 σχετικά με τα συστήματα αποζημίωσης των επενδυτών,
- 2004/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004 σχετικά με τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς και
- Οδηγία 2006/49/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων

συνθέτουν τις βασικότερες διατάξεις, που ο κοινοτικός νομοθέτης έχει θεσπίσει για να διασφαλίσει τη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα των κεφαλαιαγορών.

1.3.4. Σε εθνικό επίπεδο

-Το-ευρωπαϊκό-δίκαιο-κεφαλαιαγοράς-έχει-επιδράσει-με-απόλυτο-τρόπο-στη-διαμόρφωση-του-αντίστοιχου-ελληνικού-νομοθετικού-πλαισίου. Ειδικότερα, οι διατάξεις του ευρωπαϊκού δικαίου για τη διασφάλιση της ελευθερίας εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών μέσα στην Κοινότητα από τις επιχειρήσεις που παρέχουν, σε ατομική ή συλλογική βάση, επενδυτικές υπηρεσίες (Οδηγία 2004/39/ΕΚ και Οδηγία 85/611/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2001/107/ΕΚ και την Οδηγία 2001/108/ΕΚ) έχουν ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο με το ν. 3606/2007 («αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και άλλες διατάξεις»), και το ν. 3283/2004 («ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες, αμοιβαία κεφάλαια και άλλες διατάξεις»).

Οι διατάξεις του ευρωπαϊκού δικαίου κεφαλαιαγοράς, που αποβλέπουν στη διασφάλιση της σταθερότητας των κεφαλαιαγορών, έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη μέσω

²⁸ ΕΕ L 390 της 15.12.2004 σ. 38.

²⁹ ΕΕ L 345 της 4.11.2003 σ. 64.

του ν. 3606/2007 («αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και άλλες διατάξεις»), του ν. 3601/2007 («ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών») υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις», του ν. 1806/1988 («τροποποίηση της νομοθεσίας για τα χρηματιστήρια αξιών και άλλες διατάξεις») και του ν. 3283/2004.

Οι διατάξεις του ευρωπαϊκού δικαίου κεφαλαιαγοράς, οι οποίες έχουν ως στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κεφαλαιαγορών, έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με τις ακόλουθες πράξεις:

(α) Όσον αφορά τις διατάξεις σχετικά με τις υποχρεώσεις που υπέχουν οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να αντλήσουν ή έχουν αντλήσει δανειακά κεφάλαια από τις αγορές, αυτές ενσωματώθηκαν με το ν. 3283/2004, το ν. 3371/2005 («θέματα κεφαλαιαγοράς και άλλες διατάξεις»), το ν. 3401/2005 («ενημερωτικό δελτίο δημόσιας προσφοράς κινητών οξιών και εισαγωγής τους για διαπραγμάτευση»), το ν. 3556/2007 («προϋποθέσεις διαφάνειας για την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά και άλλες διατάξεις»), και την Απόφαση ΕΚ 1/434/3.7.2007 («εξειδίκευση υποχρεώσεων περιοδικής και διαρκούς πληροφόρησης του ν. 3556/2007»).

(β) Αναφορικά με τις διατάξεις για τη διαφάνεια των συναλλαγών, που πραγματοποιούνται κατά τη διαπραγμάτευση μετοχών και ομολογιών στις κεφαλαιαγορές και την προστασία των επενδυτών, αυτές έχουν ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο κεφαλαιαγοράς με το ν. 3606/2007 και το ν. 3283/2004.

(γ) Οι διατάξεις σχετικά με την αποφυγή πρακτικών που οδηγούν σε στρεβλώσεις των όρων λειτουργίας των κεφαλαιαγορών, έχουν ενσωματωθεί με: (i) το ν. 3340/2005 («για την προστασία της Κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης της αγοράς»), (ii) την Απόφαση ΕΚ 1/347/12.7.2005 («ενδείξεις χειραγώγησης της αγοράς»), (iii) την Απόφαση ΕΚ 3/347/12.7.2005 («υποχρεώσεις των εκδοτών για τη δημοσιοποίηση προνομιακών πληροφοριών»), (iv) την Απόφαση ΕΚ 4/347/12.7.2005 («υποχρεώσεις των προσώπων που εκπονούν ή διαδίδουν αναλύσεις»), (v) την Απόφαση ΕΚ 2/347/12.7.2005 («υποχρεώσεις των προσώπων που διαμεσολαβούν κατ'επάγγελμα στην κατάρτιση συναλλαγών σχετικά με την πρόληψη περιπτώσεων κατάχρησης αγοράς»), και (vi) την Απόφαση ΕΚ 5/347/12.7.2005 («διαδικασία και κριτήρια για τον χαρακτηρισμό πρακτικών της αγοράς ως αποδεκτών»).

(δ) Οι διατάξεις σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων των επενδυτών σε εισηγμένες εταιρείες εν όψει εξαγοράς, έχουν ενσωματωθεί με το ν. 3461/2006 («ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 2004/25 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ης δημόσιες προτάσεις αγοράς κινητών αξιών»).

Οι διατάξεις του ευρωπαϊκού δικαίου κεφαλαιαγοράς, οι οποίες έχουν ως στόχο τη διασφάλιση των επενδυτών σε περίπτωση περιέλευσης μιας επιχείρησης επενδύσεων σε κατάσταση αφερεγγυότητας, έχουν ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο με το ν. 2533/1997 («χρηματιστηριακή αγορά παραγώγων και άλλες διατάξεις»).

Σημειώνεται, ότι πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας βάσει του ν. 2076/1992 (πλέον ν. 3601/2007) και παρέχουν μία ή περισσότερες επενδυτικές υπηρεσίες δεν χρήζουν άλλης αδειοδότησης βάσει του ν. 3606/2007 για να παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες.¹⁶ Συνεπώς, στα εν λόγω πιστωτικά ιδρύματα δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 3606/2007 περί των όρων και διαδικασιών αδειοδότησης ΑΕΠΕΥ, καθώς και οι διατάξεις περί των υποχρεώσεων ενημέρωσης των αρχών του κράτους-μέλους καταγωγής και υποδοχής, που

προηγούνται της παροχής επενδυτικών υπηρεσιών σε κοινοτικό επίπεδο, όμως εφαρμόζονται, μεταξύ άλλων, οι διατάξεις, αναφορικά με την προστασία των επενδυτών (άρθρα 25-30 του ν. 3606/2007).

Τέλος, μέχρι την υιοθέτηση του ν. 3606/2007, η συμπεριφορά των ΕΠΕΥ και του προσωπικού τους ρυθμιζόταν, ως επί το πλείστον, επί τη βάση γενικών κυρίως αρχών από τον Κώδικα Δεοντολογίας των Επιχειρήσεων Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, ο οποίος καλύπτει και τις ΑΕΕΔ³⁰. Ο εν λόγω Κώδικας πρέπει να εφαρμόζεται κατά την παροχή των υπηρεσιών τους, τόσο από τις ίδιες τις εταιρείες όσο και από τα πρόσωπα που εργάζονται γι' αυτές ή που συνεργάζονται με αυτές (μέλη διοικητικού συμβουλίου, σύμβουλοι, χρηματιστηριακοί εκπρόσωποι, θυγατρικές εταιρείες κ.λπ.). Με την υιοθέτηση του ν. 3606/2007, ωστόσο, εισήχθη μια σειρά νέων, λεπτομερέστερων διατάξεων, που ρυθμίζουν με τρόπο μάλλον εξαντλητικό πολλές πτυχές των υποχρεώσεων που υπέχουν οι ΑΕΠΕΥ προς τους πελάτες τους³¹.

1.4. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διασφαλίζει την πρόληψη της χρήσης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

1.4.1. Η διασφάλιση της πρόληψης της χρήσης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Η πρακτική της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (γνωστή στην αγγλική ορολογία ως "money laundering") είναι μακρόχρονη και διεθνής. Ως δίαυλοι για τη νομιμοποίηση αυτών των εσόδων χρησιμοποιούνται κατά κανόνα τα πιστωτικά ιδρύματα, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις, οι κεφαλαιαγορές, η κτηματαγορά, οι εμπορικές επιχειρήσεις και τα καζίνο. Επιπλέον, σημαντικές διαστάσεις έχει προσλάβει και ένα συναφές ζήτημα, αυτό της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, το οποίο λαμβάνει χώρα (συχνά μεν αλλά όχι υποχρεωτικά συνδεδεμένο με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες) μέσω παρεμφερών διαύλων.

Το κανονιστικό πλαίσιο, που αφορά την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αποτελεί το σημαντικότερο υποσύνολο των μέτρων και προτύπων που έχουν καθιερωθεί για την καταπολέμηση (πρόληψη και καταστολή) της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν, επίσης, μέτρα και πρότυπα αναφορικά με:

- την ποινικοποίηση της νομιμοποίησης τέτοιων εσόδων,
- την καταστολή της νομιμοποίησης τέτοιων εσόδων,
- τις υποχρεώσεις επαγγελματιών και επιχειρήσεων, που δεν εντάσσονται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, και
- τη διεθνή δικαστική συνεργασία και συνδρομή.

³⁰ Υπουργική Απόφαση ΥΠΕΘΟ 12263/Β500/Π.4.1997.

³¹ Η περαιτέρω ανάλυση των ζητημάτων αυτών εκφεύγει από τους σκοπούς της παρούσας ανάλυσης. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Χ. Γκόρτσος, Π. Σταϊκούρας, Χ. Λιβαδά, «Το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιαγοράς», Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2007, σελ. 40 επ.

1.4.2. Σε διεθνές επίπεδο

Ο κύριος φορέας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, σε διεθνές επίπεδο, είναι η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force, στη συνέχεια η "FATF"). Ο εν λόγω φορέας, ο οποίος δεν είναι διεθνής οργανισμός και υποστηρίζεται γραμματειακά από τον ΟΟΣΑ, συστάθηκε το 1989, μετά από πρωτοβουλία των αρχηγών των κρατών-μελών του G-7 κατά τη διάρκεια της ετήσιας Συνόδου του στο Παρίσι. Μέλη της FATF είναι 31 κράτη (στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα επτά ιδρυτικά κράτη του G-7 και η Ελλάδα), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο Συνεργασίας του Περσικού Κόλπου.

Το έργο της FATF συνίσταται στην καθιέρωση διεθνών προτύπων, που στα πρώτα χρόνια λειτουργίας της αφορούσαν αποκλειστικά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, τώρα πλέον όμως αφορούν και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Για την επίτευξη του σκοπού της: (α) ως προς το πρώτο σκέλος, εξέδωσε το 1990 40 Συστάσεις "Forty Recommendations on Money Laundering", οι οποίες ισχύουν σήμερα, όπως διαμορφώθηκαν μετά την τροποποίηση τους το 1996 και το 2003, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι εξελίξεις που έλαβαν χώρα εν τω μεταξύ στις πρακτικές και μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και να υπάρξει πρόνοια για την αντιμετώπιση μελλοντικών κινδύνων, και (β) ως προς το δεύτερο σκέλος, εξέδωσε, το 2001, 9 Ειδικές Συστάσεις "Nine Special Recommendations on Terrorist Financing", οι οποίες ισχύουν σήμερα, όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν το 2004.

Περαιτέρω, σε διεθνές επίπεδο, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, στο πλαίσιο ενός εκ των επικουρικών της στόχων, έχει διατυπώσει κατά καιρούς τις θέσεις της σε θέματα πρόληψης της χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και καταστολής της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με στόχο την προώθηση της ομοιόμορφης ερμηνείας και αντιμετώπισης από τις εθνικές εποπτικές αρχές-μέλη της των βασικών ζητημάτων που ανακύπτουν. Στο πλαίσιο αυτό, εκδόθηκε, τον Οκτώβριο του 2004, η έκθεση με τίτλο "Consolidated KYC (Know Your Customer) Risk Management", η οποία περιέχει διεξοδικές αρχές, αναφορικά με τη διαχείριση του κινδύνου στο πλαίσιο της ακολουθούμενης διαδικασίας αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών.

1.4.3. Σε κοινοτικό επίπεδο

Το ισχύον κοινοτικό ρυθμιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας βασίζεται σε τέσσερις νομικές πράξεις:

(α) την Οδηγία 2005/60/EK³² του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας,

(β) την Οδηγία 2006/70/EK³³ της Επιτροπής για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της Οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τον ορισμό του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου» και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της

³² ΕΕ L 309/15/25.11.2005.

³³ ΕΕ L 214/29/4.8.2006.

απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή της εξαίρεσης σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση,

(γ) τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1781/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών και

(δ) την Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2001 για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος. Η Οδηγία 2005/60/ΕΚ (εφεξής 3η Οδηγία), η οποία θα πρέπει να ενσωματωθεί στην έννομη τάξη των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έως την 15η Νοεμβρίου 2007, ενσωματώνει στο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο τις αναθεωρημένες 40 Συστάσεις του 2003 και ορισμένες από τις Ειδικές Συστάσεις της FATF. Η Οδηγία αυτή αντικατέστησε πλήρως την Οδηγία 91/308/ΕΟΚ, όπως αυτή ίσχυε μετά τις τροποποιήσεις που επήλθαν με την Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Δεκεμβρίου 2001.

Η Οδηγία 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής, η οποία θα πρέπει επίσης να ενσωματωθεί στην έννομη τάξη των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έως την 15η Νοεμβρίου 2007, ρυθμίζει ορισμένα μέτρα εφαρμογής της βασικής Οδηγίας 2005/60/ΕΚ. Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1781/2006, ο οποίος ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2007, ενσωματώνει στο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο την Ειδική Σύσταση υπ' αριθμό 7 (SR VII) της FATF, η οποία αφορά τις πληροφορίες που πρέπει να συνοδεύουν τον πληρωτή μιας μεταφοράς χρηματικού ποσού (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση και αριθμός λογαριασμού) σε οποιοδήποτε νόμισμα και οποιαδήποτε χώρα, από και προς πάροχο υπηρεσιών πληρωμών εγκατεστημένο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τέλος, με την Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου 2001/500/ΔΕΥ τα κράτη-μέλη κλήθηκαν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα, προκειμένου να μη διατυπώνουν ούτε να διατηρούν επιφυλάξεις, όσον αφορά τα άρθρα 2 και 6 της Σύμβασης του Στρασβούργου (μέτρα δήμευσης και αδικήματα, σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αντίστοιχα). Καθιερώθηκαν, επίσης, διατάξεις σε σχέση με τις επιβαλλόμενες από τα κράτη-μέλη κυρώσεις επί των εγκλημάτων της παρ. 1 του άρθρου 6 της εν λόγω Σύμβασης, της δήμευσης περιουσιακών στοιχείων αξίας αντίστοιχης προς εκείνη των προϊόντων του εγκλήματος, καθώς και τον τρόπο αντιμετώπισης των αιτήσεων αμοιβαίας συνδρομής.

1.4.4. Σε εθνικό επίπεδο

Ο νόμος 3691/2008³⁴ για την «πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις» καταργεί το νόμο 3424/2005, ο οποίος με τη σειρά του είχε τροποποιήσει, σε καίρια σημεία, τον ισχύοντα νόμο 2331/1995 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, εισάγοντας αυστηρότερες ρυθμίσεις, οι οποίες έχουν ως σκοπό την πάταξη του ευρέως γνωστού αδικήματος του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Με το νέο νόμο σκοπείται η ενίσχυση και βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και

³⁴ Ο νόμος 3691/2008, ΦΕΚ Α 166/5.8.2008 κατατέθηκε προς ψήφιση στις 17.07.2008.

της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και παράλληλα ενσωματώνονται οι διατάξεις της Οδηγίας 2005/60/EK και της Οδηγίας 2006/70/EK.

Εγκληματικές δραστηριότητες συνιστούν: (α) τα εγκλήματα, όπως τρομοκρατικές πράξεις, εγκληματική οργάνωση, χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, απάτη με υπολογιστή, παθητική δωροδοκία, εμπορία ανθρώπων, σωματεμπορία, εγκλήματα που αφορούν τα ναρκωτικά, τα όπλα, αρχαιοκαπηλία, κατάχρηση αγοράς, καθώς και (β) οι αξιόποινες πράξεις που τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον 6 μηνών και από τις οποίες προέκυψε περιουσιακό όφελος.

Ως νομιμοποίηση εσόδων από τις ανωτέρω εγκληματικές δραστηριότητες συνιστούν οι κάτωθι πράξεις³⁵, οι οποίες πρέπει να έχουν τελεστεί από πρόθεση:

(α) η μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκαλύψη της παράνομης προέλευσής της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του,

(β) η απόκρυψη ή η συγκαλύψη της αλήθειας, όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο όπου αυτή ευρίσκεται ή αποκτήθηκε ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια δραστηριότητα,

(γ) η απόκτηση, κατοχή ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει κατά το χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες,

(δ) η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση, μέσω αυτού, εσόδων, που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα και

(ε) η συμμετοχή σε μία από τις πράξεις, που αναφέρουν οι προηγούμενες περιπτώσεις, η σύσταση οργάνωσης για τη διάπραξή τους, η απόπειρα διάπραξης, η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξή της ή η διευκόλυνση της τέλεσης της πράξης.

Στις υποχρεώσεις της νομοθεσίας περί πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες υπόκεινται τα εξής πρόσωπα³⁶: (α) τα πιστωτικά ιδρύματα, (β) οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, (γ) οι εταιρείες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών, (δ) οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων, (ε) οι εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου, (στ) οι ορκωτοί λογιστές, ελεγκτές και εξωτερικοί λογιστές, καθώς και οι ελεγκτικές εταιρείες, (ζ) οι φορολογικοί ή φοροτεχνικοί σύμβουλοι και οι εταιρείες φορολογικών ή φοροτεχνικών συμβουλών, (η) οι κτηματομεσίτες και οι κτηματομεσιτικές εταιρείες, (θ) τα καζίνο, τα καζίνο επί πλοίων και οι εταιρείες διοργάνωσης τυχερών παιχνιδιών, (ι) οι οίκοι δημοπρασίας, (ία) οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας και οι εκπλειστηριαστές όταν η αξία της συναλλαγής υπερβαίνει τα 15.000 ευρώ είτε η πληρωμή γίνεται εφάπαξ είτε με δόσεις, (ιβ) οι συμβολαιογράφοι και οι δικηγόροι, σχετικά με συγκεκριμένες εργασίες που εκτελούν, (ιγ) οι ταχυδρομικές εταιρείες, όταν ασκούν τη δραστηριότητα της διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων.

Πέραν του προσώπου που προβαίνει σε νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες τιμωρούνται και οι υπάλληλοι των ως άνω νομικών προσώπων, καθώς και όποιος υπάλληλος των νομικών προσώπων αυτών ή όποιο υπόχρεο προς αναφορά υπόπτων

³⁵ Άρθρο 2 του νόμου 3691/2008.

³⁶ Άρθρο 5 του νόμου 3691/2008.

συναλλαγών πρόσωπο, παραλείπει από πρόθεση να αναφέρει αρμοδίως ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές ή παρουσιάζει ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία, κατά παράβαση των σχετικών νόμων, διατάξεων και κανόνων.

Οι υποχρεώσεις των ανωτέρω προσώπων είναι κατ' ουσία δύο ειδών: αφενός καθιερώνεται η υποχρέωση για λήψη συγκεκριμένων ελάχιστων μέτρων και για την τήρηση ορισμένων διαδικασιών, με στόχο την αποτροπή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, και αφετέρου καθιερώνεται η συντρέχουσα υποχρέωση για αναφορά κάθε γεγονότος, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη της σχετικής εγκληματικής δραστηριότητας στις κατά νόμο αρμόδιες αρχές.

Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν, κατά τη σύναψη συμβάσεων, οποιασδήποτε επιχειρηματικής σχέσης, και την εν γένει διενέργεια συναλλαγών, όπως άνοιγμα λογαριασμών, σύναψη δανειοδοτικών συμβάσεων κ.λπ., να γνωρίζουν τον πελάτη τους (the "know your customer" rule) και να απαιτούν την απόδειξη της ταυτότητάς του.

Τα ίδια αυτά πρόσωπα οφείλουν, περαιτέρω, σε διαρκή βάση:

(α) να εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγή, η οποία από τη φύση της ή από στοιχεία που αφορούν το πρόσωπο ή την ιδιότητα του συναλλασσομένου μπορεί να συνδεθεί με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή με χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων ή τρομοκρατών,

(β) να θεσπίζουν διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας, ώστε να προλαμβάνουν και να εμποδίζουν τη διενέργεια συναλλαγών, που συνδέονται με τα ανωτέρω εγκλήματα,

(γ) να συνεκτιμούν και το συνολικό χαρτοφυλάκιο, το οποίο ενδεχομένως διατηρεί σε αυτά ο συναλλασσόμενος για να εξακριβώσουν τη συνάφεια και τη συμβατότητα της υπόψη συναλλαγής με το χαρτοφυλάκιο αυτό,

(δ) να μεριμνούν ώστε οι ως άνω υποχρεώσεις να εφαρμόζονται στις θυγατρικές εταιρείες και στα υποκαταστήματα τους στο εξωτερικό, εκτός αν αυτό απαγορεύεται, πλήρως ή μερικώς από την αλλοδαπή νομοθεσία και

(ε) να λαμβάνουν κάθε άλλο πρόσφορο μέτρο, που αποφασίζει η αρμόδια αρχή τους, για την αποτροπή των ανωτέρω εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της μη κατάρτισης της συναλλαγής, εφόσον δεν έχουν ικανοποιηθεί οι όροι της πιστοποίησης ή επαλήθευσης της ταυτότητας του συναλλασσομένου.

Η εποπτεία της συμμόρφωσης των υπαγομένων στις υποχρεώσεις αυτές προσώπων κατανέμεται μεταξύ της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Η πρώτη έχει την αρμοδιότητα της εποπτείας για τα πιστωτικά ιδρύματα, τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων, τις ταχυδρομικές υπηρεσίες (εφόσον δραστηριοποιούνται στη διαμεσολάβηση της μεταφοράς κεφαλαίων), τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος, τις εταιρείες παροχής πιστώσεων και τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων. Η δεύτερη έχει την αρμοδιότητα της εποπτείας για τις εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου, τις εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, τις εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων σε ακίνητη περιουσία, τις επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, καθώς και τις εταιρείες επενδυτικής διαμεσολάβησης.

Σε δεύτερο στάδιο, νέος νόμος ορίζει, επίσης, την παράλληλη υποχρέωση των σχετικών προσώπων να αναφέρουν κάθε γεγονός, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα στις αρμόδιες αρχές.

Για το σκοπό αυτό, κάθε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικός οργανισμός οφείλει να ορίζει ένα διευθυντικό στέλεχος, στο οποίο τα άλλα στελέχη και οι υπάλληλοι θα αναφέρουν κάθε ύποπτη συναλλαγή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες³⁷. Το στέλεχος αυτό αποτελεί το συνδετικό κρίκο του νομικού προσώπου με την αρμόδια Επιτροπή, προς την οποία υποχρεούται να διαβιβάζει τις αναφορές που αξιολογεί ως σημαντικές, ενώ αντίστοιχα θέτει στο αρχείο όσες δεν αξιολογεί σημαντικές, αιτιολογώντας, ωστόσο, σε κάθε περίπτωση τους λόγους³⁸.

1.5. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της προστασίας του καταναλωτή τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών

1.5. Η διασφάλιση της προστασίας του καταναλωτή τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών

Μία από τις δικαιολογητικές βάσεις της ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι η προστασία των καταναλωτών τραπεζικών προϊόντων και με τα αιτήματα πολιτικής στην περίπτωση αυτή, να αφορούν την άρση της πληροφοριακής ασυμμετρίας που υφίσταται μεταξύ των συμβαλλομένων, την αντιμετώπιση του προβλήματος της μειωμένης διαπραγματευτικής ικανότητας του καταναλωτή έναντι του διαμεσολαβούντος χρηματοπιστωτικού φορέα – προμηθευτή και την πρόληψη και καταπολέμηση της υπερχρέωσης³⁹.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του δικαίου της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή, εν γένει, είναι ο οριζόντιος χαρακτήρας μεγάλου μέρους των διατάξεών του, οι οποίες εφαρμόζονται στο σύνολο των προμηθευτών και όχι αποκλειστικά σε έναν τομέα, όπως ο τομέας χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών⁴⁰. Αυτό συμβαίνει ιδίως σε ό, τι αφορά τους καταχρηστικούς γενικούς όρους συναλλαγών, τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, περιλαμβανομένης της διαφήμισης, τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος ή τα συλλογικά μέσα προστασίας των επενδυτών. Επίσης, πρέπει να τονιστεί ότι στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών εφαρμόζονται, εκτός από τις διατάξεις του ειδικού δικαίου της προστασίας του καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, και ορισμένες οριζόντιου χαρακτήρα διατάξεις, που αφορούν και τις υπόλοιπες κατηγορίες προμηθευτών προϊόντων και υπηρεσιών. Επομένως, οι διατάξεις του ευρωπαϊκού δικαίου της προστασίας καταναλωτή, που εφαρμόζονται στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, εντάσσονται, από συστηματική άποψη, σε τρεις κατηγορίες.

³⁷ Κάθε χρηματοπιστωτικός όμιλος οφείλει να ορίσει ένα διευθυντικό στέλεχος από τη μεγαλύτερη εταιρεία του ομίλου, ως συντονιστή για την εξασφάλιση της τήρησης των σχετικών υποχρεώσεων από τις εταιρείες του ομίλου.

³⁸ Την ίδια υποχρέωση ενημέρωσης της υποβολής αναφοράς προς την «Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας» υπέχουν, επίσης, κάθε υπάλληλος της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, ο οποίος κατά την άσκηση των καθηκόντων του αντιλαμβάνεται γεγονότα που ενδέχεται να αποτελούν ένδειξη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

³⁹ Για την ικανοποίηση του αιτήματος, που αφορά την πρόληψη της υπερχρέωσης των νοικοκυριών στον τομέα της καταναλωτικής πίστης, δεν υφίστατο κοινοτικό ρυθμιστικό πλαίσιο, πριν από την έκδοση της Νέας Οδηγίας 2008/48/EK για την καταναλωτική πίστη.

⁴⁰ Για την προβληματική της οριζόντιας ή κάθετης προσέγγισης στο κοινοτικό δίκαιο της προστασίας του καταναλωτή και τις εναλλακτικές δυνατότητες, βλ. αναλυτικά την Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής, σχετικά με την επανεξέταση του κοινοτικού κεκτημένου για την προστασία των καταναλωτών, σελ. 9 επ. ΕΕ C 61 της 15.3.2007.

Κατά πρώτον, στις διατάξεις που εφαρμόζονται αποκλειστικά και μόνο σε πιστωτικά ιδρύματα και σε άλλες κατηγορίες επιχειρήσεων, που έχουν δικαίωμα να παρέχουν κατ' επάγγελμα πιστώσεις.

Κατά δεύτερον, στις διατάξεις που εφαρμόζονται σε όλες τις κατηγορίες φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, περιλαμβανομένων των πιστωτικών ιδρυμάτων, όχι όμως σε άλλες κατηγορίες προμηθευτών.

Κατά τρίτον, στις διατάξεις οριζόντιου χαρακτήρα, που εφαρμόζονται σε όλους τους προμηθευτές, περιλαμβανομένων των φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Γίνεται, συνεπώς, κάτι περισσότερο από εμφανές, ότι το τμήμα κανονιστικής συμμόρφωσης έχει το δύσκολο έργο της παρακολούθησης ενός σύνθετου πλέγματος κανονιστικών ρυθμίσεων για την προστασία του καταναλωτή, ώστε να εκπληρώνει το λειτουργικό του σκοπό, της συμμόρφωσης, δηλαδή, του πιστωτικού ιδρύματος με την κείμενη νομοθεσία.

Η ασυμμετρία πληροφόρησης μεταξύ προμηθευτή και καταναλωτή πηγάζει από την έλλειψη, εκ μέρους του καταναλωτή, της τεχνογνωσίας και της πληροφόρησης, που έχει, σχετικά με τις ιδιότητες του προϊόντος, και από το γεγονός ότι δεν επαναλαμβάνει με μεγάλη ή τουλάχιστον με την ίδια συχνότητα συναλλαγές (π.χ. έκδοση πιστωτικής κάρτας) σε σχέση με τον προμηθευτή.

Η ικανοποίηση του αιτήματος της προστασίας του καταναλωτή, εξαιτίας της μειωμένης διαπραγματευτικής ικανότητάς του, έναντι του προμηθευτή (που τεκμαίρεται ότι υφίσταται στη συμβατική σχέση), επιτυγχάνεται με την απαγόρευση χρήσης εκ μέρους του προμηθευτή των καταχρηστικών Γενικών όρων Συναλλαγών, αυτών δηλαδή που επιφέρουν σημαντική διατάραξη της ισορροπίας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων με υπέρμετρη επιβάρυνση του καταναλωτή, την κατοχύρωση κρίσιμων για τη λειτουργία της συναλλακτικής σχέσης δικαιωμάτων του καταναλωτή ανά κατηγορία συμβάσεων, όπως π.χ. το δικαίωμα της υπαναχώρησης εντός 14 ημερών από τη σύμβαση ή της πρόωρης εξόφλησης και τέλος με την διευκόλυνση της επίλυσης των διαφορών, που προκύπτουν μεταξύ των μερών είτε αυτό αποφασίζεται να γίνει ένδικα είτε εξώδικα, π.χ. στην περίπτωση των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω του θεσμού του Μεσολαβητή Τραπεζικών και Επενδυτικών Υπηρεσιών⁴¹.

1.5.2. Σε κοινοτικό επίπεδο

Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας του καταναλωτή για τη διόρθωση της υφιστάμενης ασυμμετρίας πληροφόρησης σε κοινοτικό επίπεδο είναι πλούσιο και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να επαγρυπνούν και να φροντίζουν για την τήρηση εκάστοτε διατάξεων. Η Οδηγία 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 1985 για την προστασία των καταναλωτών κατά τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος, η Οδηγία 2002/65/ΕΚ⁴² του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23ης Σεπτεμβρίου 2002, σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και την τροποποίηση των οδηγιών 90/619/ΕΟΚ του Συμβουλίου, 97/7/ΕΚ και 98/27/ΕΚ, η Οδηγία 2008/48/ΕΚ⁴³ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του

⁴¹ Για περισσότερες πληροφορίες βλ.: <http://www.bank-invest-omb.gr/mtey.html>

⁴² ΕΕ L 271 της 9.10.2002, σ. 16 έως 24.

⁴³ ΕΕ L 133 της 22.5.2008, σ. 66 έως 92

Συμβουλίου, η Οδηγία 84/450/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, σχετικά με την παραπλανητική διαφήμιση και τέλος, η Οδηγία 2005/29/ΕΚ⁴⁴, συνθέτουν ένα περίπλοκο και απαιτητικό κοινοτικό ρυθμιστικό πλαίσιο, στο οποίο το τμήμα της κανονιστικής συμμόρφωσης φροντίζει για τη διαρκή συμμόρφωση του πιστωτικού ιδρύματος.

Το θεσμικό πλαίσιο, που αποβλέπει στην αποκατάσταση της διαπραγματευτικής ικανότητας του καταναλωτή, αποτελείται από την Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές⁴⁵, την Οδηγία 98/27/ΕΚ⁴⁶ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Μαΐου 1998 περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών⁴⁷, την Οδηγία 2002/65/ΕΚ⁴⁸ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Σεπτεμβρίου 2002, σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και την τροποποίηση των οδηγιών 90/619/ΕΟΚ του Συμβουλίου, 97/7/ΕΚ και 98/27/ΕΚ και την Οδηγία 2005/29/ΕΚ.

1.5.3. Σε εθνικό επίπεδο

Σε εθνικό επίπεδο ο νόμος 2251/1994, όπως τροποποιήθηκε από το νόμο 3587/2007 για την τροποποίηση και συμπλήρωση του ν. 2251/1994 «Προστασία των καταναλωτών», όπως ισχύει – Ενσωμάτωση της οδηγίας 2005/29, η Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2501/2002 σχετικά με την ενημέρωση των συναλλασσομένων με τα πιστωτικά ιδρύματα για τους όρους που διέπουν τις συναλλαγές τους και η Υπουργική Απόφαση Φ.1-983/1991 περί καταναλωτικής πίστης⁴⁹, συνθέτουν το ελληνικό νομικό πλαίσιο για την προστασία του καταναλωτή, εξαιτίας της πληροφοριακής ασυμμετρίας που de facto αντιμετωπίζει, ενώ η αποκατάσταση της μειωμένης διαπραγματευτικής ικανότητας διασφαλίζεται από την Υπουργική Απόφαση Φ1-983/1991 περί καταναλωτικής πίστης, την Υπουργική Απόφαση Ζ1-178/2001 για τις συναλλαγές που γίνονται με κάρτες - Εναρμόνιση με τις διατάξεις της Σύστασης 97/489/ΕΚ της Επιτροπής και σχετικά με την Καταναλωτική πίστη για την προσαρμογή της Κοινής Υπουργικής Απόφασης Φ1-983/91 προς τις διατάξεις της Οδηγίας 98/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το νόμο 3297/2004 για τη σύσταση του Συνηγόρου του καταναλωτή και τέλος από το Προεδρικό Διάταγμα 301/2002 για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 98/27/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19.5.1998 περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών.

⁴⁴ ΕΕ L 149 της 11.6.2005, σ. 22 έως 39

⁴⁵ Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 095 της 21/04/1993 σ. 0029 - 0034

⁴⁶ ΕΕ L 166 της 11.6.1998, σ. 51 έως 55

⁴⁷ ΕΕ L 166 της 11.6.1998, σ. 51

⁴⁸ ΕΕ L 271 της 09/10/2002 σ. 0016 - 0024

⁴⁹ ΚΥΑ Φ-1 983/1991 – ΦΕΚ 172 Β'

1.6. Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού

1.6.1. Η διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού

Αρμόδια αρχή για την άσκηση των καθηκόντων επίβλεψης αποτελεί η κεντρική τράπεζα. Η χωρίς άλλο (ιστορική και λογική) απονομή της σχετικής αρμοδιότητας στην κεντρική τράπεζα ερμηνεύεται από τις λειτουργικές συνέργειες μεταξύ αρμοδιοτήτων νομισματικής πολιτικής και επίβλεψης συστημάτων πληρωμών και αρμοδιοτήτων εποπτείας και επίβλεψης⁵⁰.

Οι στόχοι της επίβλεψης διακρίνονται σε τελικούς (απώτερους) και ενδιάμεσους-αυτόνομους στόχους. Οι απώτεροι στόχοι (κοινοί με τις εποπτικές και νομισματικές αρμοδιότητες - αντίστοιχα) αφορούν:

- τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και
- τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης του κοινού στο νόμισμα.

Οι αυτόνομοι στόχοι της επίβλεψης αφορούν:

- τη σταθερότητα και αξιοπιστία των μέσων και συστημάτων πληρωμών,
- την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των συστημάτων πληρωμών, και
- τη διαφάνεια, σχετικά με τους όρους λειτουργίας κάθε συστήματος πληρωμών.

Ο ρόλος της κεντρικής τράπεζας στα συστήματα πληρωμών κατ' αρχήν διακρίνεται σε ρόλο συμμετέχοντος και σε διοικητικό ρόλο. Ο ρόλος συμμετέχοντος της κεντρικής τράπεζας λαμβάνει τη μορφή του χρήστη, καθώς και του μέλους του συστήματος πληρωμών. Ως μέλος του συστήματος πληρωμών η κεντρική τράπεζα συμμετέχει στα συστήματα πληρωμών για τη διενέργεια συναλλαγών για λογαριασμό τρίτων (π.χ. του Δημοσίου, άλλων κεντρικών τραπεζών). Υπό την ιδιότητα του χρήστη η κεντρική τράπεζα συμμετέχει στα συστήματα πληρωμών για τη διεκπεραίωση:

- πράξεων της νομισματικής πολιτικής (πράξεις ανοικτής αγοράς),
- επίσημων συναλλαγών σε τίτλους του Δημοσίου (νέες εκδόσεις, ανανεώσεις, ρευστοποιήσεις),
- του εγχώριου σκέλους συναλλάγματος και, τέλος,
- άλλων πληρωμών για ίδιο λογαριασμό (μισθοδοσία, εξόφληση λογαριασμών κ.λπ.).

Ο διοικητικός ρόλος αναφέρεται σε αρμοδιότητες της κεντρικής τράπεζας, διασφαλίζουσες την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Οι εν λόγω αρμοδιότητες μέχρι πρότινος γίνονταν αντιληπτές, άρρητα, ως μέρος είτε της εποπτικής εξουσίας της κεντρικής τράπεζας είτε των αρμοδιοτήτων νομισματικής πολιτικής. Τα τελευταία χρόνια η αρμοδιότητα επίβλεψης αποκρυσταλλώνεται σε αυτόνομο θεσμικό πλαίσιο, προσδιορίζοντας και διακρίνοντας τους στόχους της από παραπλήσιες αρμοδιότητες της κεντρικής τράπεζας.

⁵⁰ Σημειώνεται, ότι οι έννοιες της επίβλεψης και της εποπτείας να μην μοιράζονται τον απώτερο στόχο της διασφάλισης της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, εντούτοις, διαφοροποιούνται στο μέτρο που η επίβλεψη αφορά την ακεραιότητα και αποτελεσματικότητα του συστήματος πληρωμών και διακανονισμού ως τέτοιου.

1.6.2. Σε διεθνές επίπεδο

Η Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών και Διακανονισμού εξέδωσε το 2001 έκθεση, σχετικά με τις «Βασικές αρχές για τα συστημικά σημαντικά συστήματα πληρωμών»⁵¹. Στην εν λόγω έκθεση παρατίθενται οι βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν το σχεδιασμό και τη λειτουργία των συστημάτων πληρωμών, που θεωρούνται ως συστημικά σημαντικά⁵². Ειδική αναφορά γίνεται επίσης στον τρόπο εφαρμογής των εν λόγω αρχών, καθώς και στη διασφάλιση της εφαρμογής τους⁵³.

Επίσης, η Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών και Διακανονισμού, από κοινού με τη Διεθνή Οργάνωση Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς, πέρα από την έκθεση, σχετικά με τις «Συστάσεις για τα συστήματα διακανονισμού κινητών αξιών», που προαναφέρθηκε στην ενότητα 1.3.2., εξέδωσε το Νοέμβριο του 2004 και έκθεση σχετικά με «Συστάσεις για τους κεντρικούς αντισυμβαλλόμενους»⁵⁴, στην προσπάθειά της να συμβάλει στη διαμόρφωση προτύπων, που θα διασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία των εθνικών και διασυνοριακών συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού.

1.6.3. Σε κοινοτικό επίπεδο

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για τη διασφάλιση της απρόσκοπτης διενέργειας διασυνοριακών συναλλαγών με μέσα πληρωμών μέσα στην ενιαία αγορά και, εν τέλει, στη διαμόρφωση ενός ενιαίου χώρου πληρωμών στην Κοινότητα, εκδόθηκαν, κατά τη διάρκεια των τελευταίων είκοσι ετών, οι ακόλουθες πράξεις:

- η Σύσταση 87/598/ΕΟΚ της Επιτροπής «για ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας σε θέματα ηλεκτρονικών πληρωμών (σχέσεις μεταξύ χρηματοπιστωτικών οργανισμών, εμπόρων ή άλλων παρεχόντων υπηρεσίες και καταναλωτών)»,
- η Σύσταση 97/489/ΕΚ της Επιτροπής «σχετικά με τις συναλλαγές που γίνονται με μέσα ηλεκτρονικής πληρωμής και ιδίως όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ του εκδότη και του κατόχου»,
- η Οδηγία 97/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων»,
- η Οδηγία 98/26/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού στα συστήματα πληρωμών και στα συστήματα διακανονισμού αξιογράφων»,

⁵¹ «Βασικές Αρχές για τα Συστημικά Σημαντικά Συστήματα Πληρωμών» ("Core Principles for Systemically Important Payment Systems"), Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, Βασιλεία, Ιανουάριος 2001.

⁵² Σύμφωνα με την έκθεση για τις Βασικές Αρχές, ένα σύστημα πληρωμών θεωρείται συστημικώς σημαντικό εάν είναι ικανό να προκαλέσει διαταραχές ή να μεταδώσει κραδασμούς σε ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα στο εσωτερικό μιας χώρας ή ακόμη και διεθνώς. Οι κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες, από την άποψη αυτή, είναι η αξία και η φύση των πληρωμών τις οποίες επεξεργάζεται το σύστημα. Ένα σύστημα είναι πιθανότατα συστημικής σημασίας εάν ισχύει τουλάχιστον μία από τις παρακάτω προϋποθέσεις: i) είναι το μοναδικό ή το κυριότερο σύστημα πληρωμών σε μια χώρα, ως προς τη συνολική αξία των πληρωμών, ii) διεκπεραιώνει κυρίως πληρωμές μεγάλων ποσών, ή iii) χρησιμοποιείται για το διακανονισμό συναλλαγών στις χρηματοπιστωτικές αγορές ή για το διακανονισμό πληρωμών άλλων συστημάτων.

⁵³ www.bankofgreece.gr/publications/pdf/pc_200207.DOC

⁵⁴ CPSS Publications, November 2004 (No 64).

- η Οδηγία 2002/47/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας»,
- η Απόφαση-Πλαίσιο 2001/413/ΔΕΥ του Συμβουλίου «για την καταπολέμηση της απάτης και της πλαστογραφίας, που αφορούν τα μέσα πληρωμής πλην των μετρητών» και
- ο Κανονισμός 2560/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ».

Σύμφωνα με τον Κανονισμό 2560/2001, ο οποίος αποτελεί τη σημαντικότερη νομοθετική πράξη στον τομέα των πληρωμών από την 1η Ιουλίου 2003, τα έξοδα, τα οποία επιβάλλει ίδρυμα για τις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης σε ευρώ μέχρι μέγιστου ποσού 12.500 ευρώ, είναι ίδια με τα έξοδα που επιβάλλει το πιστωτικό ίδρυμα για μεταφορά πίστωσης του ίδιου ποσού στο εσωτερικό του κράτους-μέλους. Το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού καλύπτει, από το 2006 και μετά, όλες τις πληρωμές που πραγματοποιούνται σε ευρώ στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι ποσού 50.000 ευρώ.

- Η Οδηγία 2007/64/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά» και με την οποία θεσπίζεται ένα εναρμονισμένο νομικό πλαίσιο για την αγορά πληρωμών της Κοινότητας, καταργείται η Οδηγία 97/5/EK και καταργούνται διάφορα τεχνικά και νομικά εμπόδια, προκειμένου να εξασφαλίζεται η παροχή υπηρεσιών πληρωμών με χαμηλό κόστος, η διαμόρφωση ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων, οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών, και η προστασία των καταναλωτών.

1.6.4. Σε εθνικό επίπεδο

Με την Πράξη Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής 50/31.7.2002 καθορίζονται οι αρχές και οι διαδικασίες με βάση τις οποίες θα ασκείται η επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών, η οποία είναι μία από τις κύριες αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος.

Στην επίβλεψη υπάγονται όλα τα συστήματα πληρωμών που λειτουργούν στην Ελλάδα, καθώς και τα συστήματα ηλεκτρονικού χρήματος, τα μέσα πληρωμών τα οποία χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά κεφαλαίων δια των συστημάτων πληρωμών, οι τρόποι πρόσβασης στα συστήματα, π.χ. μέσω διαδικτύου, και τα υποστηρικτικά προϊόντα και υπηρεσίες, π.χ. ηλεκτρονική υπογραφή.

Ειδικότερα, με την Πράξη του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής 50/31.7.2002 υιοθετούνται και περιγράφονται οι γενικές αρχές λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών, που διατυπώθηκαν σε σχετική έκθεση της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (BIS, Core Principles for Systemically Important Payment Systems) και έγιναν αποδεκτές από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Στα παραρτήματα της Πράξης καθορίζονται τα στοιχεία, τα οποία πρέπει να υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος οι φορείς των συστημάτων πληρωμών και ηλεκτρονικού χρήματος, καθώς και οι εκδότες μέσων πληρωμής.

Σημειώνεται ότι η επίβλεψη γίνεται κυρίως μέσω της έγκαιρης ενημέρωσης και παρέμβασης της Τράπεζας της Ελλάδος, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο, χωρίς να απαιτείται εκ των προτέρων έγκριση. Οι υποκείμενοι στην επίβλεψη φορείς υποβάλλουν αναλυτικά στοιχεία, ιδίως τον κανονισμό λειτουργίας του συστήματος, το οργανωτικό σχήμα και τον τρόπο διοίκησης, την περιγραφή της τεχνικής υποδομής και των διαδικασιών, που διασφαλίζουν τη λειτουργική αξιοπιστία του. Με την προσέγγιση αυτή διευκολύνεται η ανάπτυξη πρωτοβουλιών από τους φορείς της αγοράς στον ταχέως εξελισσόμενο τομέα πληρωμών, ενώ ταυτόχρονα με τη

συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων και την παρέμβαση της Τράπεζας της Ελλάδος, όπου απαιτείται, επιτυγχάνονται οι σκοποί της επίβλεψης.

Τέλος, με το Νόμο 2789/2000⁵⁵ έγινε η «Προσαρμογή του ελληνικού δικαίου προς την οδηγία 98/26/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19.5.1998 σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού στα συστήματα πληρωμών και στα συστήματα διακανονισμού χρηματοπιστωτικών μέσων και άλλες διατάξεις», ενώ με την Υπουργική Απόφαση Ζ1-178/2004 «Συναλλαγές που γίνονται με κάρτες» επιτεύχθηκε η εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με τις διατάξεις της Σύστασης 97/489/ΕΚ της Επιτροπής. Η Οδηγία 2007/64/ΕΚ βρίσκεται σε επίπεδο νομοπαρασκευαστικής επιτροπής και επίκειται η ενσωμάτωσή της στο ελληνικό δίκαιο.

⁵⁵ ΦΕΚ Α' 21, 11.2.2000, σελ. 301 επόμενα

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Οι φορείς άσκησης εποπτείας στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα

2.1. Η Τράπεζα της Ελλάδος⁵⁶

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι η κεντρική εκδοτική τράπεζα της χώρας. Ιδρύθηκε το 1927, βάσει ενός Παραρτήματος του Πρωτοκόλλου της Γενεύης της 15ης Σεπτεμβρίου, λίγα χρόνια μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Μικρασιατική Καταστροφή και άρχισε να λειτουργεί το Μάιο του 1928.

2.1.1. Θεσμικό πλαίσιο

Το καθεστώς που διέπει τη λειτουργία της Τράπεζας της Ελλάδος προσδιορίζεται στο Καταστατικό της. Το Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος κυρώθηκε με το νόμο 3424/7.12.1927 ΦΕΚ Α' 298 «Περί κυρώσεως του από 10 Νοεμβρίου 1927 ΝΔ/τος "Περί κυρώσεως της από 27 Οκτωβρίου 1927 συμβάσεως περί παραιτήσεως της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος από του προνομίου εκδόσεως τραπεζικών γραμματίων και περί συστάσεως νέας Τραπέζης υπό την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» και του προσαρτωμένου τη συμβάσει καταστατικού της Τραπέζης της Ελλάδος". Στο άρθρο 1 παρ. β του Νομοθετικού Διατάγματος της 10.11.27 ορίζεται ρητά ότι οι διατάξεις του Καταστατικού έχουν ισχύ διατάξεων νόμου.

Το Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος έχει κατά καιρούς υποστεί διάφορες τροποποιήσεις. Οι βασικότερες τροποποιήσεις του Καταστατικού επήλθαν με τις από 22 Δεκεμβρίου 1997 και 25 Απριλίου 2000 αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της Τράπεζας της Ελλάδος, που κυρώθηκαν αντίστοιχα με τους Ν. 2609/11.5.1998 και 2832/13.6.2000. Με τις τροποποιήσεις αυτές διαμορφώνεται ένα σύγχρονο πλαίσιο λειτουργίας της κεντρικής τράπεζας, το οποίο είναι σύμφωνο με τις διατάξεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Το Καταστατικό, όπως ήδη ισχύει, ορίζει ως πρωταρχικό σκοπό της Τράπεζας της Ελλάδος τη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών, καθορίζει τις βασικές της αρμοδιότητες, κατοχυρώνει την ανεξαρτησία της και προσδιορίζει τις σχέσεις της με τη Βουλή και την Κυβέρνηση. Προβλέπει επίσης ότι, από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα, η Τράπεζα της Ελλάδος λειτουργεί ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών τόσο κατά την επιδίωξη του πρωταρχικού της σκοπού όσο και ως προς σειρά βασικών αρμοδιοτήτων της, ενεργώντας σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

⁵⁶ Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδος: www.bankofgreece.gr

2.1.2. Νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι αρμόδια για την παροχή άδειας ίδρυσης και λειτουργίας, καθώς και για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η ανάληψη και η άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων διέπεται κυρίως από το Ν. 2076/92, με τον οποίο ενσωματώθηκε στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία η 2η Τραπεζική Οδηγία (89/646/ΕΟΚ, όπως κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2000/12/ΕΚ), καθώς και από το Ν. 1665/1951. Οι βασικοί εποπτικοί κανόνες έχουν καθοριστεί με Πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, με τις οποίες ενσωματώθηκαν αντίστοιχες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και αφορούν, μεταξύ άλλων, τον ορισμό των ιδίων κεφαλαίων (ΠΔ/ΤΕ 2587/2007, όπως ισχύει), το συντελεστή φερεγγυότητας και την εποπτεία και τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων (ΠΔ/ΤΕ 2596/2007, όπως ισχύει).

Με το Ν. 3606/2007 ενσωματώθηκαν στην εσωτερική νομοθεσία οι Οδηγίες 2004/39/ΕΚ και 85/611/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2001/107/ΕΚ και την Οδηγία 2001/108/ΕΚ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, και με το Νόμο 3601/2007 οι διατάξεις της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ για την ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα. Ειδικότερα, το θέμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των κινδύνων αγοράς του χαρτοφυλακίου συναλλαγών, αλλά και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου των πιστωτικών ιδρυμάτων έχει εξειδικευτεί με την ΠΔ/ΤΕ 2591/2007. Με την ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 εξειδικεύτηκαν οι αρχές λειτουργίας και τα κριτήρια αξιολόγησης των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου και των Μονάδων Διαχείρισης Κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων, που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, και θεσμοθετείται για πρώτη φορά η υποχρέωση σύστασης μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

2.1.3. Εποπτεία Πιστωτικών και Χρηματοδοτικών Ιδρυμάτων

Η Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος (ΔΕΠΣ) της Τράπεζας της Ελλάδος είναι επιφορτισμένη με την άσκηση της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, η οποία στοχεύει στη διασφάλιση της σταθερότητας και της εύρυθμης λειτουργίας του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Το Θεσμικό Πλαίσιο για την άσκηση της εποπτείας έχει κατά κύριο λόγο διαμορφωθεί από την ενσωμάτωση της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, η οποία με τη σειρά της είναι συμβατή με τις αρχές της Βασιλείας. Πιο συγκεκριμένα, ο Νόμος 3601/2007⁵⁷ και οι Πράξεις Διοικητή 2587/2007⁵⁸, 2588/2007⁵⁹, 2589/2007⁶⁰, 2590/2007⁶¹, 2591/2007⁶², 2592/2007⁶³, 2593/2007⁶⁴, 2594/2007⁶⁵, 2595/2007⁶⁶, 2596/2007⁶⁷ συνιστούν το νέο πλαίσιο εποπτείας (Βασιλεία II) και οι

⁵⁷ Ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις.

⁵⁸ Ορισμός των Ιδίων Κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα.

⁵⁹ Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση.

⁶⁰ Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων.

⁶¹ Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο.

⁶² Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για τον κίνδυνο αγοράς.

⁶³ Δημοσιοποίηση από τα πιστωτικά ιδρύματα εποπτικής φύσεως πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια, τους κινδύνους που αναλαμβάνουν, καθώς και τη διαχείρισή τους.

⁶⁴ Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση.

⁶⁵ Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου.

Πράξεις Διοικητή 2577/2006⁶⁸, 2595/2007 και 2597/2007⁶⁹, καθώς και οι αποφάσεις Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων 231/4/13.10.2006⁷⁰ και 242/6/04.05.2007⁷¹ αφορούν τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ)⁷², την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και λοιπά θέματα.

2.2. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς⁷³

2.2.1. Γενικά

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με ίδιους πόρους, λειτουργεί αποκλειστικά χάριν του δημοσίου συμφέροντος και απολαύει λειτουργικής ανεξαρτησίας και διοικητικής αυτοτέλειας. Η λειτουργία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς δεν βαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, οι δε πόροι της προέρχονται από τέλη και εισφορές που βαρύνουν τους εποπτευόμενους φορείς. Ο προϋπολογισμός της Επιτροπής συντάσσεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και εγκρίνεται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς απολαύουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, δεσμευόμενα μόνον από το νόμο και τη συνείδησή τους και δεν εκπροσωπούν τους φορείς που τους πρότειναν. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς υποβάλλει έκθεση πεπραγμένων στον Πρόεδρο της Βουλής και στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς καλείται τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο από την αρμόδια Επιτροπή της Βουλής, προκειμένου να την ενημερώνει για θέματα της κεφαλαιαγοράς.

⁶⁶ Καθορισμός των κριτηρίων που πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των πιστωτικών ιδρυμάτων και της Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ) από την Τράπεζα της Ελλάδος.

⁶⁷ Εποπτεία και έλεγχος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

⁶⁸ Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων.

⁶⁹ Τροποποίηση και συμπλήρωση της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων.

⁷⁰ Συμπλήρωση της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων.

⁷¹ Τροποποίηση του Παραρτήματος 4 της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, με το οποίο εξειδικεύονται οι βασικές αρχές και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργανωτικής δομής του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

⁷² Βλ. Ανάλυση παρακάτω Κεφάλαιο Τέταρτο.

⁷³ Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα της Επιτροπής της Κεφαλαιαγοράς: <http://www.hcmc.gr>

2.2.2. Στόχος

Στόχος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς αποτελεί η διασφάλιση της ακεραιότητας της αγοράς, ο περιορισμός του συστημικού κινδύνου και η προστασία του επενδυτικού κοινού με την προώθηση της διαφάνειας.

2.2.3. Εποπτευόμενοι φορείς

Στους εποπτευόμενους φορείς από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς περιλαμβάνονται οι Ανώνυμες Χρηματιστηριακές Εταιρείες και οι Ανώνυμες Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, οι Ανώνυμες Εταιρείες Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων, οι Ανώνυμες Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου, οι Ανώνυμες Εταιρείες Επενδύσεων Ακίνητης Περιουσίας και οι Ανώνυμες Εταιρείες Επενδυτικής Διαμεσολάβησης. Οι εισηγμένες εταιρείες στο Χρηματιστήριο Αθηνών εποπτεύονται επίσης από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, ως προς την τήρηση της χρηματιστηριακής νομοθεσίας, αναφορικά με τα θέματα νομιμότητας των πράξεων που συνδέονται με την προστασία των επενδυτών. Τα μέλη διοικητικών συμβουλίων και τα διευθυντικά στελέχη όλων των προαναφερόμενων φορέων υπόκεινται σε εποπτικές υποχρεώσεις προς την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Στους εποπτευόμενους από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς φορείς περιλαμβάνονται επίσης οι οργανωμένες αγορές και οι φορείς εκκαθάρισης, όπως η Αγορά Αξιών Χ.Α., η Αγορά Παραγώγων Χ.Α., και η ΕΧΑΕ, ως φορέας εκκαθάρισης και διακανονισμού συναλλαγών επί κινητών αξιών και επί παραγώγων, αλλά και τα συστήματα αποζημίωσης επενδυτών και διασφάλισης συναλλαγών, όπως το Συνεγγυητικό Κεφάλαιο και το Επικουρικό Κεφάλαιο.

2.2.4. Αρμοδιότητες

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς είναι αρμόδια για την έγκριση ενημερωτικών δελτίων, όσον αφορά τις ανάγκες πληροφόρησης του επενδυτικού κοινού κατά τη διενέργεια δημοσίων προσφορών και την εισαγωγή κινητών αξιών σε οργανωμένη αγορά.

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς έχει, επίσης, την αρμοδιότητα να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις (επίπληξη, χρηματικό πρόστιμο, αναστολή λειτουργίας, αφαίρεση άδειας) σε εποπτευόμενα νομικά και φυσικά πρόσωπα που παραβαίνουν τη νομοθεσία για την κεφαλαιαγορά.

Ως εθνική εποπτική αρχή, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς συνάπτει διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες με άλλες εποπτικές αρχές για την ανταλλαγή εμπιστευτικών πληροφοριών και τη συνεργασία σε θέματα της αρμοδιότητάς της. Είναι ενεργό μέλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών της Κεφαλαιαγοράς (Committee of European Securities Regulators - C.E.S.R.) και του Διεθνούς Οργανισμού Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς - IOSCO).

2.3. Η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

2.3.1. Γενικά

Η εκμετάλλευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη διοχέτευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή ακόμα και νομιμοποιημένων εσόδων από παράνομες

δραστηριότητες με σκοπό την τρομοκρατία μπορεί να προκαλέσει σοβαρούς κινδύνους στην ακεραιότητα, στην ορθή λειτουργία, στη φήμη και στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ως εκ τούτου η προστασία του από τους κινδύνους αυτούς είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη λειτουργία του. Για την ανάπτυξη όμως αποτελεσματικών στρατηγικών για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας είναι απαραίτητη η συνεργασία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς αυτά διαθέτουν ουσιώδεις πληροφορίες για συναλλαγές, οι οποίες μπορεί να υποκρύπτουν εγκληματικές δραστηριότητες.

Η υλοποίηση ενός αποτελεσματικού μηχανισμού παροχής πληροφοριών για τις ύποπτες συναλλαγές από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, δημιούργησε την ανάγκη σύστασης σε κάθε χώρα ενός κεντρικού φορέα για τη συγκέντρωση, επεξεργασία και διαβίβαση στις αρμόδιες αρχές αυτών των πληροφοριών.

Για το σκοπό αυτό ιδρύθηκαν στις αρχές του 1990 οι πρώτες Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών -ΜΧΠ (Financial Intelligence Units - FIU), οι οποίες αποτελούν τον κεντρικό εθνικό φορέα συγκέντρωσης, ανάλυσης και διαβίβασης προς τις αρμόδιες αρχές των αναφορών για ύποπτες συναλλαγές, καθώς και άλλων πληροφοριών σχετικά με την ενδεχόμενη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Οι φορείς αυτοί αποτελούν τη βάση ενός διεθνούς συστήματος συγκέντρωσης και ανάλυσης αναφορών ύποπτων συναλλαγών και διαβίβασης των πορισμάτων τους στις αρμόδιες αρχές στα πλαίσια της διεθνούς προσπάθειας για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η ίδρυσή τους προβλέπεται από τις συστάσεις της Διεθνούς Ομάδας Δράσης για την Πρόληψη της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες (FATF) και η λειτουργία τους διέπεται από το πλαίσιο αρχών της Egmont Group⁷⁴.

Οι περισσότερες χώρες έχουν συστήσει ΜΧΠ, στις οποίες έχουν αποδώσει τις τρεις βασικές λειτουργίες που περιλαμβάνονται στον ορισμό μιας ΜΧΠ (τη συγκέντρωση, την ανάλυση στοιχείων και τη διαβίβαση των πορισμάτων τους, που αφορούν το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας στις αρμόδιες αρχές).

Ο τρόπος λειτουργίας κάθε ΜΧΠ ποικίλλει σημαντικά από χώρα σε χώρα, τόσο λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών κάθε χώρας, όσο και από την έλλειψη ενός διεθνώς αποδεκτού μοντέλου λειτουργίας μιας ΜΧΠ.

2.3.2. Η Ελληνική Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών

Όσον αφορά την Ελλάδα, η σύσταση και η λειτουργία της αντίστοιχης Μονάδας Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών διέπονται από τις διατάξεις του νόμου 3691/2008 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η σύσταση Επιτροπής με την επωνυμία «Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας», η οποία εδρεύει στην Αττική και

⁷⁴ Η Egmont Group αποτελεί μια άτυπη ομάδα για την ενεργοποίηση της διεθνούς συνεργασίας και την ανάπτυξη ενός δικτύου ΜΧΠ. Ιδρύθηκε το 1995 σε σύσκεψη των ΜΧΠ ορισμένων χωρών στο Ανάκτορο Egmont Arenberg στις Βρυξέλλες. Η Egmont Group συνέρχεται τακτικά για την εύρεση τρόπων συνεργασίας και ειδικότερα για την ανταλλαγή πληροφοριών, την εκπαίδευση και την ανταλλαγή εμπειριών.

εποπτεύεται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών⁷⁵. Η σύνθεση της Αρχής, η οργανωτική της δομή και ο τρόπος λειτουργίας της καθορίζονται με υπουργικές αποφάσεις.

Η Επιτροπή συγκροτείται από Πρόεδρο και οκτώ Μέλη, των οποίων η θητεία είναι διετής και μπορεί να ανανεώνεται για μία φορά ακόμη. Πρόεδρος της Επιτροπής ορίζεται, με τον αναπληρωτή του, ανώτατος εισαγγελικός λειτουργός εν ενεργεία με απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου και είναι πλήρους απασχόλησης.

Τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Δικαιοσύνης. Ως μέλη διορίζονται:

- α) ένα στέλεχος από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής και ένα από την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, που προτείνονται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών,
- β) ένα στέλεχος από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, που προτείνεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης,
- γ) ένα στέλεχος από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας, που προτείνεται από τον Υπουργό Εσωτερικών,
- δ) ένα στέλεχος από την Τράπεζα της Ελλάδος, που προτείνεται από τον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος,
- ε) ένα στέλεχος από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, που προτείνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς,
- στ) ένα στέλεχος από την Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, που προτείνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης και
- ζ) ένα στέλεχος από την Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης, που προτείνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων.

Τα μέλη της Επιτροπής πρέπει να διακρίνονται για το ήθος τους, την επιστημονική τους κατάρτιση και την επαγγελματική τους ικανότητα και εμπειρία στον τραπεζικό, οικονομικό ή νομικό τομέα.

2.3.3. Αρμοδιότητες της Επιτροπής καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας συγκεντρώνει, διερευνά και αξιολογεί τις πληροφορίες που διαβιβάζονται σε αυτήν από υπόχρεα πρόσωπα και άλλους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και σχετίζονται με ύποπτες συναλλαγές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Δέχεται, διερευνά και αξιολογεί κάθε πληροφορία σχετική με συναλλαγές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες που διαβιβάζεται σε αυτήν από αλλοδαπούς φορείς, με τους οποίους και συνεργάζεται για την παροχή κάθε δυνατής συνδρομής.

Έχει πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής τήρησης και επεξεργασίας δεδομένων, περιλαμβανομένου του συστήματος «Τειρεσίας». Στο πλαίσιο των ερευνών της δεν ισχύει το φορολογικό απόρρητο.

Μπορεί να διενεργεί ειδικούς επιτόπιους ελέγχους, σε σοβαρές κατά την κρίση της περιπτώσεις, σε οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία ή σε οργανισμούς και επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα χωρίς προηγούμενη ενημέρωση άλλης Αρχής.

⁷⁵ Νόμος 3691/2008 άρθρο 7 παρ.1.

Ζητά, κατά τη διάρκεια των ελέγχων της προηγούμενης περίπτωσης, στοιχεία που αφορούν την κίνηση τραπεζικών λογαριασμών ή λογαριασμών άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Ζητά τη συνεργασία υπηρεσιών και οργανισμών οποιασδήποτε μορφής και την παροχή στοιχείων ακόμα και από δικαστικές αρχές, εξ αφορμής του ελέγχου και της έρευνας στοιχείων σχετικών με εγκληματικές δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων από την τέλεση των εγκλημάτων που αναφέρονται στο νόμο.

Ενημερώνει εγγράφως ή με ασφαλές ηλεκτρονικό μέσο τον διαβιβάζοντα την πληροφορία ότι την έλαβε και του παρέχει άλλα σχετικά στοιχεία, χωρίς όμως να παραβιάζεται το απόρρητο των προανακριτικών της ενεργειών ή να δυσχεραίνεται η άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

Αξιολογεί και διερευνά πληροφορίες και αναφορές, που διαβιβάζονται σε αυτή από αρμόδιους φορείς της χώρας μας ή από τα αρμόδια όργανα διεθνών οργανισμών και αφορούν το έγκλημα της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας, σύμφωνα με την αριθ. 1373/2002 Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και με τους Κανονισμούς του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθ. 467/2001, 2580/2001 και 308/2002, όπως και με κάθε άλλη συναφή προς το θέμα αυτό πράξη των διεθνών οργανισμών, και λαμβάνει τα απαραίτητα σχετικά μέτρα για την εφαρμογή των ανωτέρω πράξεων.

Όταν η Επιτροπή θεωρήσει ότι ορισμένη σύμβαση ή συναλλαγή είναι ύποπτη για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, συντάσσει αιτιολογημένο πόρισμα και το αποστέλλει μαζί με το φάκελο της υπόθεσης στον αρμόδιο Εισαγγελέα. Σε διαφορετική περίπτωση θέτει την υπόθεση στο αρχείο από όπου μπορεί να ανασυρθεί αν συσχετισθεί με την ίδια ή με οποιαδήποτε άλλη ύποπτη σύμβαση ή συναλλαγή.

Για τα εγκλήματα που προβλέπονται και τιμωρούνται από το νόμο αυτό και τα συναφή με αυτά οι υπάλληλοι της Επιτροπής θεωρούνται ειδικοί προανακριτικοί υπάλληλοι, οι οποίοι κατά τη διενέργεια προανάκρισης εποπτεύονται από τον Πρόεδρο και τα Μέλη της Επιτροπής.

Ειδικότερα, κάθε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικός οργανισμός ορίζει ένα διευθυντικό στέλεχος, στο οποίο τα άλλα διευθυντικά στελέχη και οι υπάλληλοι αναφέρουν κάθε συναλλαγή που θεωρούν ύποπτη για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και κάθε γεγονός το οποίο λαμβάνουν γνώση λόγω της υπηρεσίας τους και το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη εγκληματικής δραστηριότητας.

Το αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή τηλεφωνικά και με εμπιστευτικό έγγραφο παρέχοντάς της συγχρόνως κάθε χρήσιμη πληροφορία ή στοιχείο, αν μετά από την εξέταση που πραγματοποιεί κρίνει ότι οι πληροφορίες και τα υπάρχοντα στοιχεία αποτελούν ένδειξη εγκληματικής δραστηριότητας.

Επίσης, κάθε χρηματοπιστωτικός όμιλος ορίζει ένα διευθυντικό στέλεχος από τη μεγαλύτερη εταιρεία του ομίλου ως συντονιστή για την εξασφάλιση της τήρησης των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το νόμο αυτό από τις επιμέρους εταιρείες του ομίλου. Το στέλεχος αυτό συνεργάζεται και ανταλλάσσει πληροφορίες με τα αρμόδια διευθυντικά στελέχη των εταιρειών του ομίλου, λαμβάνει γνώση των τυχόν αναφορών τους προς την Επιτροπή και μπορεί να υποβάλει αναφορές και ο ίδιος στην αρμόδια Επιτροπή.

Η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, έχει συσταθεί και λειτουργεί στα πλαίσια των αρχών της Egmont Group, της οποίας είναι μέλος. Ως εκ τούτου, ο ρόλος της εντοπίζεται στην παραλαβή των αναφορών για ύποπτες συναλλαγές, που διαβιβάζουν τα υπόχρεα προς υποβολή αναφοράς πρόσωπα, την ανάλυσή τους και τη διαβίβαση του αιτιολογημένου πορίσματός της στον αρμόδιο Εισαγγελέα, ή τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, σύμφωνα με την Οδηγία 2005/60/EK και τις σχετικές αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς⁷⁶, είναι υποχρεωμένα να διαβαθμίζουν τους πελάτες τους και τις συναλλαγές κατά κατηγορία κινδύνου, να αξιολογούν τους πελάτες και τις συναλλαγές υψηλού κινδύνου, χρησιμοποιώντας εξειδικευμένα λογισμικά συστήματα και να διαβιβάζουν τις προκύπτουσες ύποπτες συναλλαγές στην Επιτροπή για περαιτέρω ανάλυση και χειρισμό.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, η FATF προέβη το Νοέμβριο 2006 σε αξιολόγηση του πλαισίου για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας της χώρας μας.

Στη σχετική έκθεση που δημοσιοποιήθηκε τον Ιούνιο 2007⁷⁷, μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει επικυρώσει τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις και έχει προσαρμόσει την εσωτερική της νομοθεσία, τα ληφθέντα μέτρα χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης και ότι το προληπτικό σύστημα του χρηματοπιστωτικού τομέα κρίνεται γενικά ανεπαρκές.

Ειδικότερα για την ελληνική ΜΧΠ, στην έκθεση διατυπώνονται αμφιβολίες για την ικανότητά της να εκπληρώσει αποτελεσματικά το έργο της, λόγω της υπάρχουσας δομής της (κατά την εποχή της αξιολόγησης), παρά το γεγονός ότι έχει περιβληθεί με σημαντικές εξουσίες και αρμοδιότητες και αυτό αποτελεί έναν από τους λόγους για τους οποίους εκδόθηκε ο νέος νόμος 3691/2008 που τροποποιεί τους Νόμους 2331/95 και 3424/05.

2.4. Υπουργείο Ανάπτυξης⁷⁸

2.4.1. Η Γενική Γραμματεία Καταναλωτή⁷⁹

Βασικός σκοπός και καθήκον της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή είναι:

1. Να εισηγείται τη χάραξη και την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής στον τομέα της προστασίας του καταναλωτή και

2. Να μεριμνά για τον έλεγχο της εφαρμογής της νομοθεσίας, που αφορά την προστασία του καταναλωτή και να φροντίζει για τα συμφέροντα των καταναλωτών εν γένει και ιδίως για:

- α) την υγεία και την ασφάλειά τους,
- β) τα οικονομικά τους συμφέροντα,
- γ) την-οργάνωσή τους σε ενώσεις,
- δ) το δικαίωμα ακρόασής τους σε θέματα που τους αφορούν και
- ε) την πληροφόρηση και επιμόρφωσή τους σε καταναλωτικά θέματα.

Η Γενική Γραμματεία Καταναλωτή επιλαμβάνεται των προβλημάτων, που οι καταναλωτές αντιμετωπίζουν στις συναλλαγές τους τόσο με τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα όσο και με τις επιχειρήσεις οποιασδήποτε μορφής του δημόσιου τομέα και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

⁷⁶ Απόφαση 231/4/13.10.2006 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος και Απόφαση 23/404/22.11.2006 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

⁷⁷ FATF: "Third Mutual Evaluation on Anti-Money Laundering and Combating the Finance of Terrorism", 29 June 2007.

⁷⁸ Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Ανάπτυξης: <http://www.ypan.gr>.

⁷⁹ Σύμφωνα με όσα ορίζονται στο Π/Δ 197/1997.

Στα πλαίσια της διοικητικής σύγκλισης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης συστήθηκε με το Ν. 3297/04 (ΦΕΚ 259/Α'/23-12-04) ο θεσμός του «Συνηγόρου του Καταναλωτή», που αποτελεί ανεξάρτητη αρχή επιφορτισμένη με το έργο της εξώδικης επίλυσης διαφορών, που προκύπτουν μεταξύ προμηθευτών και καταναλωτών ή ενώσεων καταναλωτών και πρόθεσή του είναι η φιλική διευθέτηση διαφοράς και ο συμβιβασμός των εμπλεκόμενων μερών.

2.4.2. Εποπτική αρχή για ιδιωτική ασφάλιση. Η Διεύθυνση Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων και Αναλογιστικής

Η πρώτη προσπάθεια να θεσπισθεί με Νόμο κρατική εποπτεία επί της λειτουργίας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων έγινε το 1909. Θεσπίστηκε ο Νόμος ΓΥΣΓ της 22.12.1909, ο οποίος επέτρεπε τη λειτουργία μόνο των Ελληνικών Εταιρειών. Μετά ψηφίστηκε ο Νόμος ΓΧΜΣΤ της 1.3.1910, με σκοπό να ενισχύσει τη θέση των ξένων και των Ελληνικών Εταιρειών. Το 1917 ψηφίστηκε ο νόμος 1023/1917 "Περί ιδιωτικής επιχειρήσεως ασφάλισης". Οι διατάξεις του ήταν ένα σημαντικό βήμα, καθώς για πρώτη φορά ρυθμίζονται κανόνες και αρχές για την ίδρυση και τη λειτουργία των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Κατά το έτος 1926 θέτει υπό την εποπτεία του υπουργείου Εμπορίου τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Μέχρι το 1976 η αναλογιστική υπηρεσία και ο έλεγχος επί των ασφαλιστικών επιχειρήσεων ήταν υπό της Δ/σης του Υπ. Εμπορίου Πίστεως και Ασφαλίσεως, Αωνόμων Εταιρειών και Πίστεως. Κατά το 1976 έγινε ξεχωριστή Δ/ση στο υπουργείο Εμπορίου, Δ/ση Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων και Αναλογιστικής, η οποία παραπέμπει ως σήμερα και υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης.

Σήμερα, το νομοθετικό πλαίσιο της ασφαλιστικής νομοθεσίας περί επιχειρήσεων ιδιωτικής ασφάλισης καλύπτεται από το Νομοθετικό Διάταγμα 400/70 (ΦΕΚ 10/Α/17.1.1970), όπως ισχύει τροποποιημένο από το Νόμο 489/76 (ΦΕΚ 331/Α/76), όπως κωδικοποιήθηκε με το Π.Δ/μα 237/86 (ΦΕΚ 110/Α/86) και ισχύει τροποποιημένο και από το Νόμο 1569/85 (ΦΕΚ 183/Α/85), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Σήμερα 72 συνολικά ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα την Ελλάδα ελέγχονται και εποπτεύονται από το Υπουργείο Ανάπτυξης και ειδικότερα τη Διεύθυνση Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων και Αναλογιστικής.

2.5. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού⁸⁰

2.5.1. Γενικά

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού (Ε.Α.) είναι θεματοφύλακας της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς και εγγυάται την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού. Γενικοί στόχοι της είναι η διατήρηση ή αποκατάσταση της υγιούς ανταγωνιστικής δομής της αγοράς, η προστασία των συμφερόντων του καταναλωτή και η γενικότερη οικονομική ανάπτυξη.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού είναι το όργανο το οποίο έχει ως αρμοδιότητα την εφαρμογή του ν. 703/77 "Περί Ελέγχου των Μονοπωλίων και Ολιγοπωλίων και Προστασίας του

⁸⁰ Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Ανταγωνισμού: <http://www.epant.gr>

Ελεύθερου Ανταγωνισμού". Με το ν. 2996/95 η Επιτροπή Ανταγωνισμού απέκτησε τη μορφή ανεξάρτητης αρχής με διοικητική αυτοτέλεια, ενώ με το ν. 2837/2005 απέκτησε και οικονομική αυτοτέλεια. Τέλος, με το ν. 3373/2005 η Επιτροπή Ανταγωνισμού απέκτησε διακεκριμένη νομική προσωπικότητα, που της επιτρέπει να παρίσταται αυτοτελώς σε κάθε είδους δίκες που έχουν ως αντικείμενο πράξεις ή παραλήψεις της, ενώ παράλληλα της αναγνωρίστηκε αρμοδιότητα κανονιστικής παρέμβασης σε κλάδους της οικονομίας (άρθρο 5 ν. 703/77). Επιπλέον, διευρύνθηκαν οι ελεγκτικές της εξουσίες, όπως διευρύνθηκαν και οι αρμοδιότητές της στην εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού 1/2003.

2.5.2. Ειδικότερα

Ειδικότερα, η Επιτροπή Ανταγωνισμού:

Διαπιστώνει την ύπαρξη συμπράξεων επιχειρήσεων, που έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/77.

Αποφασίζει την απαλλαγή συμπράξεων που περιορίζουν τον ανταγωνισμό, αλλά έχουν θετικά οικονομικά αποτελέσματα, είναι προς όφελος του καταναλωτή, δεν δημιουργούν προϋποθέσεις κατάργησης του ανταγωνισμού και δεν δεσμεύουν υπέρμετρα τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/77.

Διαπιστώνει την καταχρηστική συμπεριφορά επιχειρήσεων με δεσπόζουσα θέση στην αγορά, κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 ν. 703/77.

Διαπιστώνει την καταχρηστική εκμετάλλευση, από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, της σχέσης οικονομικής εξάρτησης, στην οποία βρίσκεται προς αυτήν ή αυτές μία επιχείρηση, η οποία κατέχει θέση πελάτη ή προμηθευτή, ακόμη και προς ένα ορισμένο είδος προϊόντων ή υπηρεσιών και δεν διαθέτει ισοδύναμη εναλλακτική λύση, κατ' εφαρμογή του άρθρου 2α ν. 703/77.

Ελέγχει προληπτικά την επίδραση στον ανταγωνισμό συγκεντρώσεων επιχειρήσεων, κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 4 - 4στ ν. 703/77.

Επιβάλλει κυρώσεις σε περιπτώσεις παράβασης των διατάξεων του ν. 703/77.

Λαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα, όταν πιθανολογείται παράβαση των άρθρων 1, 2, 2α και 5 ν. 703/77.

Εξετάζει, μετά από αίτημα του Υπουργού Ανάπτυξης ή αυτεπάγγελτα, συγκεκριμένο κλάδο της ελληνικής αγοράς και εφόσον διαπιστώσει ότι στο συγκεκριμένο κλάδο δεν υπάρχουν συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού, μπορεί, με αιτιολογημένη απόφασή της, να λάβει κάθε απολύτως αναγκαίο κανονιστικό μέτρο, που αφορά τη διάρθρωση της αγοράς και αποσκοπεί στη δημιουργία συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού.

Γνωμοδοτεί επί θεμάτων ανταγωνισμού όταν της ζητηθεί από τον Υπουργό Ανάπτυξης ή οποιονδήποτε άλλον αρμόδιο Υπουργό ή από ενώσεις επιμελητηρίων, βιομηχανικών και εμπορικών συλλόγων.

Εφαρμόζει τις διατάξεις των άρθρων 81 και 82 της Συνθ. ΕΚ και συνεργάζεται στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις άλλες Αρχές Ανταγωνισμού των άλλων Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας του ανταγωνισμού.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Οι διατάξεις του χρηματοπιστωτικού δικαίου αναφορικά με την οργάνωση και λειτουργία της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης

3.1. Εισαγωγικά

Στο πρώτο μέρος έγινε μία επισκόπηση του διεθνούς, κοινοτικού και εθνικού κανονιστικού πλαισίου που αφορά τα πιστωτικά ιδρύματα και που καλύπτει τους τομείς της τραπεζικής σταθερότητας, της αποτελεσματικής λειτουργίας των κεφαλαιαγορών, της διασφάλισης της πρόληψης της χρήσης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της προστασίας του καταναλωτή τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών και, τέλος, της αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού.

Στο δεύτερο μέρος, παρουσιάστηκαν οι φορείς, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με την εποπτεία και επίβλεψη της τήρησης και σωστής εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου, που αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, από τα πιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια.

Όλη αυτή η ανάλυση πραγματοποιήθηκε ώστε ο αναγνώστης να αντιληφθεί ότι έργο, σκοπός και λόγος δημιουργίας μίας Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης είναι, ουσιαστικά, αφενός η διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής από τα πιστωτικά ιδρύματα του συνόλου της νομοθεσίας, που παράγουν οι διάφοροι διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί φορείς, και οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με τη διαμόρφωση του χρηματοπιστωτικού δικαίου σε διεθνές, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο αντίστοιχα, και αφετέρου η συστηματική και συνεπής συνεργασία μαζί τους.

Στο τρέχον κεφάλαιο, παρουσιάζεται το ρυθμιστικό πλαίσιο που θεσμοθετεί τη λειτουργία Μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης σε διεθνές, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο και αναλύεται διεξοδικά ο τρόπος λειτουργίας και οργάνωσης μίας Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από το ελληνικό ρυθμιστικό πλαίσιο διατάξεις.

3.2. Ρυθμιστικό πλαίσιο για την κανονιστική συμμόρφωση σε διεθνές, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο

3.2.1. Η Επιτροπή της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία συστάθηκε περί το τέλος του 1974, με αφορμή την πτώχευση της γερμανικής τράπεζας Bankhaus ID Herstatt⁸¹ το ίδιο έτος, και έχει ως στόχο αφενός τη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού

⁸¹ Η πτώχευση της Herstatt προκάλεσε μια άνευ προηγουμένου αναστάτωση στη διεθνή διατραπεζική αγορά. Η τράπεζα χρεοκόπησε εξαιτίας άστοχων θέσεων σε προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος και προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις στο σύστημα. Το περιστατικό αυτό, σε συνδυασμό με άλλα μικρότερης εμβέλειας, κατέδειξαν την ανάγκη διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας, με σκοπό την πρόληψη παρόμοιων συστημικών κρίσεων και τη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε την αφετηρία, από την οποία οι «σοφοί» της Επιτροπής εξετάζουν και αναλύουν τις εξελίξεις στις οικονομίες και το τραπεζικό σύστημα, με στόχο τη δημιουργία όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερου πλαισίου.

συστήματος και αφετέρου τη διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού, κυρίως σε διεθνές επίπεδο, τόσο μεταξύ των διεθνώς δραστηριοποιούμενων τραπεζών, όσο και μεταξύ τραπεζών και επενδυτικών εταιρειών. Μέλη της Επιτροπής είναι οι κεντρικές τράπεζες και άλλες τραπεζικές εποπτικές αρχές από τα κράτη μέλη του «Group-Ten»⁸², την Ελβετία, το Λουξεμβούργο και την Ισπανία.

Η Επιτροπή δεν έχει τη μορφή μιας υπερεθνικής εποπτικής αρχής και οι αποφάσεις της δεν έχουν δεσμευτική νομική ισχύ («soft law»). Αντίθετα, λειτουργεί συμβουλευτικά, παράγοντας κανόνες που αποτελούν γενικές κατευθυντήριες αρχές καλής πρακτικής. Ειδικότερα, διαμορφώνει προτάσεις για τη δημιουργία ανταγωνιστικής ισότητας μεταξύ των διεθνών πιστωτικών ιδρυμάτων και την πρόληψη γενικευμένων κρίσεων. Η αποδοχή των προτάσεων αυτών από τις τραπεζικές εποπτικές αρχές της Επιτροπής είναι ευρεία, ενώ υιοθετούνται και από χώρες μη μέλη της Επιτροπής. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή της Βασιλείας διαθέτει ένα αναγνωρίσιμο ειδικό βάρος στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, λόγω της εκπροσώπησης σε αυτήν κεντρικών τραπεζών και εποπτικών αρχών των ισχυρότερων οικονομιών του κόσμου, οι οποίες ελέγχουν και τελικά εγκρίνουν τα συμπεράσματα της Επιτροπής.⁸³

Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας συνίσταται κυρίως στην κατανομή των αρμοδιοτήτων και τη συνεργασία μεταξύ των εποπτικών αρχών, στην εκπόνηση μεθόδων για την προληπτική εποπτεία των τραπεζών και των ομίλων ετερογενών χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων⁸⁴, καθώς και στη διαχείριση των κινδύνων που ανακύπτουν στα πλαίσια της λειτουργίας των τελευταίων. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή της Βασιλείας εκπόνησε το 1988 το πρώτο Σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια, του οποίου ακολούθησαν έως σήμερα αρκετές αναθεωρήσεις, προκειμένου να αποκτήσει τη μορφή του νέου Συμφώνου για την κεφαλαιακή επάρκεια, που δημοσιεύτηκε τελικά τον Ιούνιο του 2004.

3.2.2. Η έκθεση για τη λειτουργία της Κανονιστικής Συμμόρφωσης

Τον Απρίλιο του 2005, στα πλαίσια των προσπαθειών της να αντιμετωπίσει τα εποπτικά ζητήματα των τραπεζών και να ενισχύσει της υγιείς πρακτικές στους τραπεζικούς ομίλους, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε έκθεση, σχετικά με τον κίνδυνο συμμόρφωσης και τη λειτουργία της κανονιστικής συμμόρφωσης στα πιστωτικά ιδρύματα⁸⁵. Η έκθεση αυτή υπήρξε καταλύτης, αφού προσδιόρισε το γενικό πλαίσιο και την ανάγκη θεσμοθέτησης από τα κράτη μονάδων κανονιστικής συμμόρφωσης, κάτι που άρχισε να γίνεται πραγματικότητα στις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες, σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη δημοσίευση της έκθεσης⁸⁶.

Στην έκθεση σημειώνεται ότι την ευθύνη για τη θέσπιση των αποτελεσματικών πολιτικών και διαδικασιών συμμόρφωσης στα πιστωτικά ιδρύματα⁸⁷, θα την έχουν οι αρμόδιες εποπτικές αρχές του τραπεζικού συστήματος. Επίσης, τονίζει ότι η λειτουργία της κανονιστικής

⁸² Η «Ομάδα των Δέκα» συστάθηκε το 1962 με τη συμμετοχή των Η.Π.Α., της Γερμανίας, της Γαλλίας, του Καναδά, της Ιαπωνίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιταλίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας και τη Σουηδίας.

⁸³ Οι αποφάσεις της Επιτροπής, συνήθως, τίθενται σε εφαρμογή μέσω εθνικών νομοθετικών πράξεων.

⁸⁴ Στη σύνθεση των Ο.Ε.Χ.Δ. μετέχουν τράπεζες, επιχειρήσεις επενδύσεων και ασφαλιστικές εταιρείες.

⁸⁵ Basel Committee on Banking Supervision, Compliance and the compliance function in banks, April 2005

⁸⁶ Στην Ελλάδα με την Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/ 2006.

⁸⁷ Στην έκθεση χρησιμοποιείται ο όρος “bank” για να περιγράψει γενικά τόσο τα μεμονωμένα πιστωτικά ιδρύματα όσο και τους τραπεζικούς ομίλους.

συμμόρφωσης θα είναι αποτελεσματικότερη αν εντάσσεται σε μία γενικότερη εταιρική κουλτούρα, που θα δίνει βαρύτητα σε πρότυπα τιμιότητας και ακεραιότητας, την τήρηση των οποίων, πρώτα από όλους, θα φροντίζει το διοικητικό συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος.

Ορίζεται από την Επιτροπή της Βασιλείας ως κίνδυνος συμμόρφωσης «ο κίνδυνος των νομικών ή ρυθμιστικών κυρώσεων, των υλικών και οικονομικών απωλειών ή της απώλειας φήμης, που μια τράπεζα μπορεί να υποστεί ως συνέπεια της αποτυχίας της να συμμορφωθεί με τους νόμους, τους κανονισμούς, τα σχετικά αυτορρυθμιστικά πρότυπα οργάνωσης και τους κώδικες δεοντολογίας, που εφαρμόζονται στις τραπεζικές δραστηριότητες».

Στην έκθεση καθορίζονται δέκα αρχές, που θα πρέπει να διέπουν τη λειτουργία της συμμόρφωσης, χωρίς να ορίζεται η δομή που θα πρέπει να έχει ακριβώς η μονάδα κανονιστικής συμμόρφωσης, καθώς αναγνωρίζεται ότι αυτό επαφίεται στις ιδιαιτερότητες του κάθε κράτους, ως προς τον τρόπο οργάνωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, αφού διαφοροποιούνται σε διεθνές επίπεδο τα κανονιστικά και θεσμικά πλαίσια που διέπουν τη λειτουργία τους. Εν συντομία, αφού οι αρχές αυτές έχουν ακολουθηθεί πιστά και στην Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/2006, που θα αναλυθεί διεξοδικά στα επόμενα κεφάλαια, οι αρχές είναι οι κάτωθι:

1. Το διοικητικό συμβούλιο της τράπεζας είναι αρμόδιο για την επιτήρηση της διαχείρισης του κινδύνου συμμόρφωσης της τράπεζας. Το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να εγκρίνει την πολιτική συμμόρφωσης της τράπεζας, συμπεριλαμβανομένου ενός επίσημου εγγράφου που καθιερώνει μια μόνιμη και αποτελεσματική λειτουργία συμμόρφωσης. Τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, το διοικητικό συμβούλιο ή μια επιτροπή του πρέπει να αξιολογήσει το βαθμό, στον οποίο η τράπεζα διαχειρίζεται τον κίνδυνο συμμόρφωσής της αποτελεσματικά.

2. Ο διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας είναι αρμόδιος για την αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου συμμόρφωσης της τράπεζας.

3. Ο διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας είναι αρμόδιος για την καθιέρωση και την επικοινωνία μιας πολιτικής συμμόρφωσης, για την εξασφάλιση ότι τηρείται, και για την υποβολή έκθεσης στο διοικητικό συμβούλιο, σχετικά με τη διαχείριση του κινδύνου συμμόρφωσης της τράπεζας.

4. Ο διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας είναι αρμόδιος για την καθιέρωση μιας μόνιμης και αποτελεσματικής λειτουργίας συμμόρφωσης μέσα στην τράπεζα ως τμήμα της πολιτικής συμμόρφωσης της τράπεζας.

5. Η λειτουργία συμμόρφωσης της τράπεζας πρέπει να είναι ανεξάρτητη.

6. Η μονάδα κανονιστικής συμμόρφωσης της τράπεζας πρέπει να έχει τους πόρους για να πραγματοποιήσει τις ευθύνες της αποτελεσματικά. Οι πόροι που παρέχονται για τη λειτουργία της συμμόρφωσης πρέπει να είναι και επαρκείς και κατάλληλοι για να εξασφαλίσουν ότι ο κίνδυνος συμμόρφωσης μέσα στην τράπεζα ρυθμίζεται αποτελεσματικά.

7. Υποχρέωση/ ευθύνη της μονάδας κανονιστικής συμμόρφωσης είναι να επικουρεί τον διευθύνοντα σύμβουλο να διαχειριστεί αποτελεσματικά τους κινδύνους συμμόρφωσης που αντιμετωπίζονται από την τράπεζα.

8. Το πεδίο και το εύρος των δραστηριοτήτων της μονάδας κανονιστικής συμμόρφωσης πρέπει να υπόκειται στην περιοδική αναθεώρηση από τη μονάδα εσωτερικού ελέγχου (internal audit department).

9. Οι διασυννοριακά δραστηριοποιούμενες τράπεζες πρέπει να συμμορφώνονται με τους νόμους και τους κανονισμούς όλων των εποπτικών και ρυθμιστικών αρχών των χωρών στις οποίες έχουν εγκατασταθεί και η οργάνωση και η δομή της λειτουργίας συμμόρφωσης και των ευθυνών της πρέπει να είναι σύμφωνες με τις τοπικές νομικές και ρυθμιστικές απαιτήσεις.

10. Η κανονιστική συμμόρφωση θα πρέπει να θεωρείται ως μία από τις κύριες δραστηριότητες, σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων που αναλαμβάνει το πιστωτικό ίδρυμα.

3.2.3. Οι διατάξεις των Κοινοτικών Οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ

Σε κοινοτικό επίπεδο η μονάδα κανονιστικής συμμόρφωσης θεσμοθετείται από τις Οδηγίες 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ⁸⁸. Η οδηγία 2006/48/ΕΚ αποτελεί το κύριο μέσο για την εγκαθίδρυση της Εσωτερικής Αγοράς τόσο όσον αφορά την ελεύθερη εγκατάσταση όσο και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στον τομέα των πιστωτικών ιδρυμάτων⁸⁹ και η οδηγία 2006/49/ΕΚ αφορά την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων⁹⁰.

Με την Οδηγία 2006/48/ΕΚ θεσπίστηκαν νέοι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας για τον καθορισμό του ελάχιστου ύψους των ιδίων κεφαλαίων, που τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να διατηρούν για να καλύψουν τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται. Το νέο καθεστώς για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων, που προβλέπεται από την Οδηγία, βασίζεται στο νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας της Επιτροπής της Βασιλείας, ευρύτερα γνωστό ως Σύμφωνο Βασιλείας ΙΙ, το οποίο καθορίζει σειρά νέων τεχνικών μεθόδων μεγαλύτερης ακρίβειας για τη μέτρηση των κινδύνων που αναλαμβάνουν, αλλά και των ελάχιστων κεφαλαίων που απαιτείται να διακρατούν τα πιστωτικά ιδρύματα.

Ειδικότερα στην Οδηγία προβλέπεται ότι για τη λήψη άδειας λειτουργίας, η οποία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την έναρξη λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος, οι ενδιαφερόμενοι προβαίνουν στις ακόλουθες ενέργειες⁹¹.

Γνωστοποιούν στην αρμόδια αρχή μεταξύ άλλων:

i) τα πρόσωπα που θα είναι υπεύθυνα για τον καθορισμό του προσανατολισμού της δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος και τα οποία θα συμμετέχουν, ως μέλη, στο Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος. Η ύπαρξη δύο, τουλάχιστον, προσώπων επιφορτισμένων με τις αρμοδιότητες αυτές αποτελεί προϋπόθεση για τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας και για τη συνέχιση της λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος.

ii) τα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και

iii) τους επικεφαλής των λειτουργιών του πιστωτικού ιδρύματος, περί των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Επίσης, υποβάλλουν στην εποπτεύουσα αρχή πρόγραμμα επιχειρηματικής δραστηριότητας, στο οποίο αναφέρονται ιδίως το είδος και η έκταση των εργασιών, το χρονοδιάγραμμα επίτευξης των στόχων του πιστωτικού ιδρύματος, η διάρθρωση του ομίλου, στον οποίο τυχόν ανήκει το πιστωτικό ίδρυμα, καθώς και το πλαίσιο της οργανωτικής του δομής, του Συστήματος

⁸⁸ Η Οδηγία 2004/39/ΕΚ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, η οποία καταργεί την Οδηγία 93/22/ΕΟΚ για τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών ("ISD"), εκδόθηκε σύμφωνα με τη διαδικασία Lamfalussy. Σε ό,τι αφορά τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, η Οδηγία 2004/39/ΕΚ αποτελεί τη βασική νομική πράξη (επίπεδο 1), ενώ έχουν επίσης εκδοθεί τα εκτελεστικά μέτρα εφαρμογής των διατάξεών της που είναι η Οδηγία 2006/73/ΕΚ και ο Κανονισμός 1287/2006 (επίπεδο 2).

⁸⁹ Η οδηγία αυτή δεν θα εφαρμόζεται στις κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών, σε ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα, ενώ ειδικά στην Ελλάδα εξαιρείται το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

⁹⁰ Σημειώνεται ότι σύμφωνα με την οδηγία αυτή «κάθε κράτος-μέλος μπορεί να επιβάλει συμπληρωματικές ή αυστηρότερες ρυθμίσεις από αυτές που ορίζει η οδηγία στις επιχειρήσεις επενδύσεων και στα πιστωτικά ιδρύματα στα οποία έχει χορηγήσει άδεια λειτουργίας».

⁹¹ Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. Γ Οδηγίας 2006/48/ΕΚ.

Εσωτερικού Ελέγχου, περιλαμβανομένων των λειτουργιών της Εσωτερικής Επιθεώρησης, Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Οδηγίας 2004/39 επιφέρει ιδιαίτερα σημαντικές τροποποιήσεις στο ισχύον καθεστώς, που διέπει την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών. Ειδικότερα, στα πλαίσια της θεματικής της παρούσας ανάλυσης, οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται σε ότι αφορά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών είναι ιδιαίτερα εκτεταμένες και αφορούν ιδίως τις οργανωτικές απαιτήσεις⁹², που πρέπει να πληρούν οι επιχειρήσεις επενδύσεων και τα πιστωτικά ιδρύματα, όπως, ενδεικτικά, η υποχρέωση θεσμοθέτησης λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης και η υποχρέωση λήψης διεξοδικών μέτρων για την πρόληψη και την αποφυγή συγκρούσεως συμφερόντων, τους κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας που πρέπει να τηρούνται κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών, όπως ενδεικτικά η πληροφόρηση που πρέπει να παρέχεται στον επενδυτή, αλλά και η πληροφόρηση που πρέπει να αντλείται από αυτόν, η υποχρέωση βέλτιστης εκτέλεσης των εντολών των πελατών, οι υποχρεώσεις που καθιερώνονται γενικά για την εκτέλεση των εντολών και οι υποχρεώσεις για την τήρηση αρχείων και αναφορών προς τους πελάτες και τις απαιτήσεις διαφάνειας που πρέπει να εφαρμόζουν μετά τη διαπραγμάτευση.

3.2.4. Η Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/2006

Σε εθνικό επίπεδο η κανονιστική υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων για την οργάνωση και τήρηση στην επιχειρησιακή τους λειτουργία μονάδας κανονιστικής συμμόρφωσης εισήχθη με την Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/2006 «Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων».

Η νέα Πράξη Διοικητή 2577/9.3.2006⁹³ της Τράπεζας της Ελλάδος τροποποιεί και συμπληρώνει το υφιστάμενο πλαίσιο, που αφορά τις αρχές λειτουργίας και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, καθώς και τις σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων.

Για την έκδοση αυτής της Πράξης προηγήθηκε εκτεταμένος διάλογος με τις τράπεζες. Οι βασικές της κατευθύνσεις αντανakλούν την ανάγκη:

- Προσαρμογής του εποπτικού πλαισίου στις ταχύτατες εξελίξεις που έχουν μεσολαβήσει από το 1998 και αφορούν τόσο κανονιστικού χαρακτήρα ρυθμίσεις όσο και τη σημαντική διεύρυνση των παραδοσιακών ή την ανάληψη από το τραπεζικό σύστημα νέων κατηγοριών κινδύνων.

- Αναβάθμισης των λειτουργιών:

- (i) Διαχείρισης Κινδύνων, όπως απαιτεί η νέα Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων και το αντίστοιχο πλαίσιο της Βασιλείας II,
- (ii) Κανονιστικής Συμμόρφωσης και

⁹² Βλ. Οδηγία 2006/73/ΕΚ της Επιτροπής «για την εφαρμογή της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τις οργανωτικές απαιτήσεις και τους όρους λειτουργίας των επιχειρήσεων επενδύσεων, καθώς και τους ορισμούς που ισχύουν για τους σκοπούς της εν λόγω οδηγίας.

⁹³ Για την ομαλή εφαρμογή της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006 εξουσιοδοτήθηκε η αρμόδια Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος να προβαίνει σε τεχνικές προσαρμογές για τις μικρές ιδίως τράπεζες ή τα χρηματοδοτικά ιδρύματα χωρίς να αλλοιώνονται οι βασικές αρχές και κατευθύνσεις της Πράξης.

(iii) Εσωτερικής Επιθεώρησης,

σε επίπεδο μεμονωμένου πιστωτικού ιδρύματος και σε επίπεδο ομίλου.

- Τήρησης της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ του καθορισμού γενικών αρχών, που θα εξειδικεύονται από τις ίδιες τις τράπεζες, και της επιβολής ειδικών διοικητικών ρυθμίσεων. Για το σκοπό αυτό συνεκτιμήθηκε το μέγεθος, η πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων και των κινδύνων, που κάθε πιστωτικό ίδρυμα αναλαμβάνει, ώστε αφενός να διασφαλίζονται ίσοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ τους και αφετέρου να μην προκαλούνται δυσανάλογες επιβαρύνσεις στα πιστωτικά ιδρύματα και έμμεσα στους καταναλωτές από υπερβολικές διοικητικές ρυθμίσεις.

Στο γενικό αυτό πλαίσιο, οι βασικότερες προσαρμογές που πραγματοποιούνται με τη νέα Πράξη αφορούν κυρίως τα εξής:

α) Καθορίζεται ότι το ΣΕΕ περιλαμβάνει την Εσωτερική Επιθεώρηση και τις ακόλουθες βασικές λειτουργίες:

i) Διαχείριση κινδύνων, προκειμένου να παρακολουθούνται αποτελεσματικά όλες οι μορφές κινδύνων, περιλαμβανομένου του λειτουργικού. Για το σκοπό αυτό προβλέπεται και η υποχρέωση σύστασης από όλα τα πιστωτικά ιδρύματα σχετικής ανεξάρτητης υπηρεσιακής μονάδας.

Εισάγεται η αρχή της διάκρισης της αρμοδιότητας των υπαλλήλων που υποδέχονται τα αιτήματα και αυτών που τα εγκρίνουν ή αξιολογούν τους αντίστοιχους κινδύνους (π.χ. πιστωτικό, χώρας, συγκέντρωσης).

ii) Κανονιστικής Συμμόρφωσης, η οποία θα καλύπτει θέματα συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος με το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, τους κώδικες δεοντολογίας και ιδίως τα θέματα εφαρμογής της νομοθεσίας για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας). Η λειτουργία αυτή, στην περίπτωση των μεγάλων πιστωτικών ιδρυμάτων και αυτών των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες σε οργανωμένες αγορές ή διαθέτουν παρουσία στο εξωτερικό, θα ασκείται από διοικητικά ανεξάρτητη Υπηρεσιακή Μονάδα.

β) Για τα μεγάλα πιστωτικά ιδρύματα προβλέπεται ότι το Διοικητικό Συμβούλιο θα υποβοηθείται στο έργο του, εκτός από την Επιτροπή Ελέγχου που είναι αρμόδια για τα εν γένει θέματα ελεγκτικών διαδικασιών και από Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, η οποία θα είναι αρμόδια για την αποτελεσματική διαχείριση όλων των μορφών κινδύνων, περιλαμβανομένου και του λειτουργικού. Για την ενίσχυση του ρόλου των εν λόγω Επιτροπών προβλέπεται η συμμετοχή σε αυτές μη εκτελεστικών και εκτελεστικών, αντίστοιχα, μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.

γ) Εισάγεται η υποχρέωση υιοθέτησης και εφαρμογής των αρχών και διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου σε επίπεδο ομίλου πιστωτικών ιδρυμάτων. Ειδικότερα, ο επικεφαλής του ομίλου πιστωτικό ίδρυμα έχει την ευθύνη για την αποτελεσματική εφαρμογή τους από τις θυγατρικές επιχειρήσεις του που ανήκουν στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

δ) Προβλέπεται η υποχρέωση του Διοικητικού Συμβουλίου να διαθέτει, συλλογικά, επαρκείς γνώσεις και εμπειρία για τις σημαντικότερες τουλάχιστον δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να έχει τη δυνατότητα άσκησης εποπτείας επί του συνόλου των λειτουργιών του πιστωτικού ιδρύματος, είτε άμεσα, είτε μέσω των Επιτροπών του.

ε) Εισάγεται η υποχρέωση για την καθιέρωση συγκεκριμένης πολιτικής από το κάθε πιστωτικό ίδρυμα, που μεταξύ άλλων θα προβλέπει για την υιοθέτηση κανόνων ηθικής συμπεριφοράς από όλους τους υπαλλήλους και τα διοικητικά του στελέχη.

στ) Ενισχύεται η σημασία της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πελάτες καθώς και της διαφάνειας των συναλλαγών, ως αναπόσπαστο τμήμα του λειτουργικού κινδύνου. Στο πλαίσιο αυτό:

- συστήνεται η υιοθέτηση των βέλτιστων πρακτικών ώστε να επιδιώκεται η παροχή υπηρεσιών και προϊόντων που προσιδιάζουν στα χαρακτηριστικά του πελάτη και

- καθορίζονται οι βασικές αρχές, με τις οποίες προβλέπονται επίσης υποχρεώσεις για την υιοθέτηση και τήρηση συγκεκριμένων κανόνων συμπεριφοράς (ευπρέπεια, διακριτικότητα κ.λπ.), που θα ισχύουν στην περίπτωση εκχώρησης δραστηριοτήτων σε τρίτους (outsourcing), περιλαμβανομένων των εργασιών είσπραξης οφειλών και διαχείρισης καρτών,

ζ) Στο πλαίσιο της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, εισάγεται η υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να διαθέτουν την κατάλληλη πολιτική, διαδικασίες και μηχανογραφική υποστήριξη για την αξιολόγηση των πελατών τους ως προς τον κίνδυνο που αντιπροσωπεύουν.

η) Προβλέπεται η υιοθέτηση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ) και από τα πιστωτικά ιδρύματα των οποίων οι μετοχές δεν είναι εισηγμένες σε οργανωμένες αγορές (και ως εκ τούτου δεν υποχρεούνται από το νόμο στην εφαρμογή τους), με σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας, ομοιομορφίας και συγκρισιμότητας των οικονομικών τους καταστάσεων.

θ) Εισάγεται η υποχρέωση της περιοδικής εναλλαγής των ορκωτών ελεγκτών, που διενεργούν την ανά τριετία αξιολόγηση του ΣΕΕ του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και της εξουσιοδότησής τους από το πιστωτικό ίδρυμα, προκειμένου να συμμετέχουν σε διμερείς ή τριμερείς διαβουλεύσεις με την Τράπεζα της Ελλάδος με αντικείμενο τις σχετικές διαπιστώσεις τους.

Τέλος, για τη διευκόλυνση της εφαρμογής ορισμένων διατάξεων, που απαιτούν σημαντικές οργανωτικές αλλαγές, δόθηκε στα πιστωτικά ιδρύματα χρονικό περιθώριο μέχρι την 31.5.2006, για την εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων. Όμως, για ορισμένες ρυθμίσεις, όπως οι υποχρεώσεις σύστασης νέων Επιτροπών ή υπηρεσιακών μονάδων και της ενσωμάτωσης στο ΣΕΕ της μητρικής τράπεζας, των θυγατρικών εταιρειών, η μεταβατική περίοδος έληγε την 30.9.2006.

3.3. Ειδικά θέματα: Η Οργάνωση της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης σε σχέση με τις απαιτήσεις της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006

Για την πλήρη κατανόηση των απαιτήσεων που εισάγει η ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 ως προς τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, καθώς και την οριοθέτησή της σε σχέση με άλλες Μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος (διαχείριση κινδύνων, νομικές υπηρεσίες), στο κεφάλαιο αυτό θα πραγματοποιηθεί μία πλήρης ανάλυση του τρόπου λειτουργίας και των οργανωτικών απαιτήσεων ενός τμήματος κανονιστικής συμμόρφωσης σύμφωνα με το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο.

3.3.1. Οργάνωση και διαχείριση κανονιστικής συμμόρφωσης

3.3.1.1. Εκπόνηση Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας

Σκοπός του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας είναι να περιγράψει τις αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης και τον τρόπο που αυτές διεκπεραιώνονται. Το προσωπικό της Μονάδας είναι υπεύθυνο για την πλήρη κατανόηση του περιεχομένου του, καθώς επίσης και για ορθή περιγραφή όλων των αρμοδιοτήτων που αφορούν τους χώρους ευθύνης τους. Στη συνέχεια της παρούσας μελέτης θα επιχειρηθεί, με τη μεγαλύτερη δυνατή πληρότητα, να παρουσιαστεί ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται ένα τμήμα κανονιστικής συμμόρφωσης κάτι το οποίο απεικονίζει ταυτόχρονα και το ακριβές περιεχόμενο του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας

3.3.1.2. Οργανωτική δομή - Γραμμές αναφοράς

Με βάση την Πράξη Διοικητή 2577/2006, σχετικά με το «Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων»:

- Η Κανονιστική Συμμόρφωση υπάγεται στη Διοίκηση και πρέπει να υποβάλλει αναφορές, τουλάχιστον ετησίως, για τα θέματα της αρμοδιότητάς της.

- Η Κανονιστική Συμμόρφωση είναι διοικητικά ανεξάρτητη. Θα διασφαλίζεται η αποτροπή σύγκρουσης συμφερόντων κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της και θα έχει τη δυνατότητα απρόσκοπτης πρόσβασης σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση της αποστολής της.

- Η Κανονιστική Συμμόρφωση υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών της.

3.3.1.3. Αρμοδιότητες του Επικεφαλής της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης

Ο επικεφαλής Μονάδας της Κανονιστικής Συμμόρφωσης είναι αυτός που ουσιαστικά διοικεί τη Μονάδα και η οποία πρέπει να είναι οργανωμένη και να ενεργεί με βάση τις

απαιτήσεις που ορίζονται στην Πράξη Διοικητή 2577/2006. Παράλληλα, συντονίζει το έργο των Υπευθύνων της Κανονιστικής Συμμόρφωσης και αξιολογεί την απόδοση και την αποτελεσματικότητά τους.

Επίσης, ενημερώνει τη Διοίκηση και το Διοικητικό Συμβούλιο του Πιστωτικού Ιδρύματος για κάθε διαπιστωθείσα σημαντική παράβαση του ρυθμιστικού πλαισίου ή τυχόν σημαντικές ελλείψεις, διαπιστωθείσες κατά τη διάρκεια των ελέγχων των Υπευθύνων Συμμόρφωσης. Ενημέρωση στη Διοίκηση και το Διοικητικό Συμβούλιο του Πιστωτικού Ιδρύματος παρέχει και για υποθέσεις που χρήζουν αξιοσημείωτων υποψιών νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Είναι το πρόσωπο που φροντίζει να διατηρεί άριστες σχέσεις με τις Εποπτικές Αρχές, με τις οποίες επικοινωνεί περιοδικά και συνεργάζεται όποτε απαιτείται από τις περιστάσεις. Ομοίως, διατηρεί άριστες σχέσεις με τους ομολόγους του των άλλων Τραπεζών.

3.3.1.4. Αρμοδιότητες των Υπευθύνων της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης

- Επικουρούν τη Διοίκηση και τις Υπηρεσιακές Μονάδες του Πιστωτικού Ιδρύματος στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων συμμόρφωσής τους με τις απαιτήσεις που προκύπτουν από την έκδοση νομοθετημάτων και κανονισμών.

- Ενημερώνουν τον Επικεφαλής της Μονάδας για κάθε διαπιστωθείσα σημαντική παράβαση του ρυθμιστικού πλαισίου, καθώς επίσης και για τυχόν σημαντικές ελλείψεις που ήρθαν σε γνώση τους κατά την διάρκεια των ελέγχων τους.

- Παρέχουν, σε περίπτωση τροποποιήσεων του εκάστοτε ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου, σχετικές οδηγίες για την αντίστοιχη προσαρμογή των εσωτερικών διαδικασιών και του εσωτερικού κανονιστικού πλαισίου, που εφαρμόζονται από τις υπηρεσιακές μονάδες του Πιστωτικού Ιδρύματος.

- Εκπονούν το Ετήσιο Πλάνο Εργασιών, στο οποίο περιλαμβάνονται όλες οι αρμοδιότητες/δραστηριότητές τους, με στόχο την παρακολούθηση της έγκαιρης και πλήρους συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος προς το εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τους εσωτερικούς κανονισμούς του πιστωτικού ιδρύματος.

- Εκπονούν εγκυκλίους και κατευθυντήριες γραμμές που σχετίζονται με σημαντικά θέματα συμμόρφωσης, όπως η σύγκρουση συμφερόντων, οι κανόνες συναλλαγών του προσωπικού (στο ΧΑ), κανόνες εχεμύθειας και διακριτικότητας κ.ά.

- Θεσπίζουν εκπαιδευτικά προγράμματα, αναφορικά με την Κανονιστική Συμμόρφωση και την Πρόληψη Νομιμοποίησης Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό τη διαρκή ενημέρωση των υπαλλήλων του Πιστωτικού Ιδρύματος στο εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο.

- Παρακολουθούν και ελέγχουν ότι το Πιστωτικό Ίδρυμα συμμορφώνεται με το κανονιστικό πλαίσιο, που σχετίζεται με την πρόληψη και την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

- Υποβάλλουν αναφορές, τουλάχιστον ετησίως, για θέματα της αρμοδιότητάς τους στην Διοίκηση και στο Διοικητικό Συμβούλιο, μέσω του Επικεφαλής της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

- Τηρούν και ενημερώνουν, όποτε απαιτείται, τον Πίνακα Νομοθετημάτων και Κανονισμών (Compliance Chart) που διέπουν τις εργασίες των Διευθύνσεων/Τμημάτων ευθύνης τους.

- Αναθεωρούν περιοδικά, το Εγχειρίδιο Συμμόρφωσης (Compliance Manual) και τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας της Μονάδας.
- Διενεργούν επιτόπιους ή εξ αποστάσεως ελέγχους των Διευθύνσεων/Τμημάτων ευθύνης τους και εκδίδουν τις αντίστοιχες αναφορές.
- Συνεργάζονται με τη Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης για θέματα κανονιστικής συμμόρφωσης και παρακολουθούν την εφαρμογή, στην πράξη, των προτάσεων της ως άνω Μονάδας, που έχουν σχέση με παραβάσεις/παραλείψεις υποχρεώσεων προβλεπομένων από τους εφαρμοστέους νόμους και κανονισμούς.
- Αναφέρουν στον Επικεφαλής της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης τους τυχόν διενεργούμενους ελέγχους Εποπτικών Αρχών και ενημερώνουν για τα αποτελέσματα των αντίστοιχων αναφορών.
- Προάγουν τις καλές σχέσεις με τις Εποπτικές Αρχές και τους ομολόγους τους στις άλλες Τράπεζες.

3.3.1.5. Εκπόνηση ετήσιου πλάνου εργασιών

Το Ετήσιο Πλάνο Εργασιών περιλαμβάνει όλες τις αρμοδιότητες/δραστηριότητες του Υπευθύνου Συμμόρφωσης για όλες τις Διευθύνσεις/Τμήματα ευθύνης του σε μηνιαία βάση και προετοιμάζεται στο τέλος κάθε έτους και αφορά το επόμενο έτος.

Ειδικότερα, το Ετήσιο Πλάνο Εργασιών περιλαμβάνει:

- Προγραμματισμένους επιτόπιους ή εξ αποστάσεως ελέγχους Διευθύνσεων/Τμημάτων, οι οποίοι βασίζονται στην αξιολόγηση του Κινδύνου Συμμόρφωσης (Compliance Risk).
- Περιοδική ενημέρωση του Πίνακα Νομοθετημάτων και Κανονισμών που διέπουν τις εργασίες των Διευθύνσεων/Τμημάτων ευθύνης του Υπευθύνου Συμμόρφωσης.
- Περιοδική αναθεώρηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης.
- Περιοδική αναθεώρηση του Εγχειριδίου Συμμόρφωσης (Compliance Manual).
- Προετοιμασία και υποβολή αναφορών/εκθέσεων προς τις αρμόδιες εποπτικές αρχές, όπως προβλέπεται από τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς (π.χ. στα πλαίσια της ΠΔΤΕ 2501/2002, της Απόφασης 231/2006 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος κ.λπ.).
- Ελέγχους –εμπρόθεσμης– υποβολής– από τις αρμόδιες Διευθύνσεις του Πιστωτικού Ιδρύματος αναφορών/εκθέσεων προς τις αρμόδιες Εποπτικές Αρχές. (Regulatory Reports).
- Προετοιμασία και παρουσίαση σε όλο το προσωπικό του Πιστωτικού Ιδρύματος εκπαιδευτικού υλικού με θέμα την Κανονιστική Συμμόρφωση και την Πρόληψη Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες.
- Περιοδική παρακολούθηση της εφαρμογής στην πράξη των προτάσεων (recommendations) της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου, που έχουν σχέση με διαπιστωθείσες παραβάσεις/παραλείψεις υποχρεώσεων προβλεπομένων από τους εφαρμοστέους νόμους και κανονισμούς.
- Περιοδική παρακολούθηση του χρονικού διαστήματος που μεσολαβεί μεταξύ υποβολής παραπόνου πελάτη και απάντησης από την πλευρά του Πιστωτικού Ιδρύματος, όπως και της φύσης και της συχνότητας των παραπόνων, της βαρύτητάς τους, από άποψη κανονιστικής συμμόρφωσης, και της καταλληλότητας της απάντησης της αρμόδιας Διεύθυνσης του

Πιστωτικού Ιδρύματος, ώστε να εντοπιστούν λανθασμένες / μη σύννομες πρακτικές και να προετοιμαστεί σχέδιο δράσης για την επίλυσή τους.

- Περιγραφή είδους/φύσης θεμάτων, που τίθενται κατά καιρούς από τη Διοίκηση και τις Διευθύνσεις/Τμήματα προς τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης, για παροχή συμβουλής ή έγκρισης (π.χ. έγκριση κειμένου Γενικών Όρων Συναλλαγών, Συμβάσεων προϊόντων, διαφημιστικού υλικού, εσωτερικών διαδικασιών κ.λπ.).

3.3.1.6. Εκπόνηση εγκυκλίων, κατευθυντήριων γραμμών

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης είναι αρμόδια για την εκπόνηση εγκυκλίων και κατευθυντήριων γραμμών, που σχετίζονται με σημαντικά θέματα συμμόρφωσης, όπως η σύγκρουση συμφερόντων, οι κανόνες συναλλαγών του προσωπικού (π.χ. στο Χρηματιστήριο), κανόνες εχεμύθειας και διακριτικότητας κ.ά.

- Σύγκρουση συμφερόντων (Conflict of interest)

Εμπιστευτική πληροφορία, που παρέχεται από πελάτη του Πιστωτικού Ιδρύματος, δεν πρέπει να χρησιμοποιείται από το Πιστωτικό Ίδρυμα ή από υπάλληλο για το δικό τους συμφέρον χωρίς τη συγκατάθεση του πελάτη. Η τράπεζα ή ο υπάλληλος δεν πρέπει να παρέχουν συμβουλές σε πελάτη, όταν έχουν ίδιο συμφέρον, εκτός και αν το συμφέρον αυτό γνωστοποιηθεί πρώτα στον πελάτη.

- Κανόνες συναλλαγών του προσωπικού (Staff Dealing/Transaction Rules)

Από τη νομοθεσία περί χειραγώγησης της Αγοράς προκύπτουν υποχρεώσεις και για το προσωπικό των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, όσον αφορά τις προσωπικές τους επενδύσεις (απαγορεύεται η αποκάλυψη και εκμετάλλευση από τους υπαλλήλους εμπιστευτικών οικονομικών πληροφοριών προς ίδιον όφελος), αλλά και κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

- Εχεμύθεια και διακριτικότητα

Υποχρέωση όλου του προσωπικού για την τήρηση των διατάξεων του Νόμου περί τραπεζικού απορρήτου, αλλά και την τήρηση εχεμύθειας στις συναλλαγές και γενικά η επίδειξη διακριτικότητας στις σχέσεις με τους πελάτες τόσο μέσα όσο και έξω από το χώρο εργασίας.

3.3.1.7. Εγχειρίδιο Κανονιστικής Συμμόρφωσης – Compliance Manual

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, στα πλαίσια της υποχρέωσης διαρκούς και επαρκούς εκπαίδευσης του προσωπικού του Πιστωτικού Ιδρύματος, συντάσσει το Εγχειρίδιο Κανονιστικής Συμμόρφωσης, στο οποίο αναπτύσσονται θέματα συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις του Πιστωτικού Ιδρύματος και των υπαλλήλων του που προβλέπονται σε βασικούς νόμους, κανονισμούς, κώδικες δεοντολογίας κ.λπ. Τροποποιήσεις και αναθεωρήσεις του Εγχειριδίου Συμμόρφωσης γίνονται κάθε εξάμηνο, αλλά και κάθε φορά που απαιτείται λόγω νομοθετικής ή άλλης αλλαγής στο ρυθμιστικό πλαίσιο. Το εγχειρίδιο αυτό είναι διαθέσιμο σε όλο το προσωπικό, το οποίο υποχρεούται να το μελετήσει κατά την πρόσληψή του, να ανατρέχει σε αυτό κατά την άσκηση των καθηκόντων του και όταν κρίνεται αναγκαίο και να ενημερώνεται για κάθε αναθεώρηση/τροποποίησή του. Καταχωρείται στο Intranet της Τράπεζας, όταν αυτό υπάρχει.

Θεματικές ενότητες Εγχειριδίου Συμμόρφωσης

Γενικά:

- Τι είναι ο Κίνδυνος Συμμόρφωσης
- Ρόλος της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης
- Δομή και λειτουργία Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης
- Επικοινωνία και σχέση με Διοίκηση/Διευθύνσεις Πιστωτικού Ιδρύματος
- Εποπτικές Αρχές
- Σχέση Πιστωτικού Ιδρύματος με Εποπτικές Αρχές

Ειδικά θέματα Συμμόρφωσης

- Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος
- Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
- Κανόνες Συμπεριφοράς και Συναλλαγών του Προσωπικού
- Διαδικασία χειρισμού Παραπόνων Πελατών
- Κυρώσεις Εποπτικών Αρχών/Οργανισμών/Φορέων
- Προώθηση/Διαφήμιση Τραπεζικών Προϊόντων/Υπηρεσιών
- Διασυννοριακή Διαφήμιση και Παροχή Υπηρεσιών
- Χειραγώγηση Αγοράς
- Καταλληλότητα Επενδυτικών Συμβουλών και Πωλήσεων
- Πιστοποίηση Επενδυτικών Συμβούλων

3.3.1.8. Παρακολούθηση τήρησης των κανόνων μέσω επιτόπιων και εξ αποστάσεως ελέγχων

3.3.1.8.1. Συνεχής παρακολούθηση/έλεγχος

Οι Υπεύθυνοι Συμμόρφωσης οφείλουν να ελέγχουν σε τακτά χρονικά διαστήματα τις δραστηριότητες των Διευθύνσεων/Τμημάτων ευθύνης τους. Η συχνότητα και το επίπεδο των ελέγχων εξαρτώνται κάθε φορά από:

- τη φύση των εργασιών του κάθε τμήματος,
- το βαθμό του «Κινδύνου Συμμόρφωσης» (=κίνδυνος από τη μη συμμόρφωση με τους εφαρμοστέους κανονισμούς),
- την επάρκεια της Διευθυντικής επίβλεψης/εποπτείας,
- τα ευρήματα της Διεύθυνσης-Εσωτερικού Ελέγχου,
- τον αριθμό παραπόνων, τη βαρύτητα των προβλημάτων που εκφράζονται σε αυτά, τα συγκεκριμένα πρόσωπα ή τις υπηρεσίες σχετικά με τις οποίες υποβάλλονται τα παράπονα κ.λπ.
- την εισαγωγή νέων υπηρεσιών και προϊόντων,
- Παραδείγματα περιπτώσεων όπου απαιτείται ιδιαίτερος έλεγχος και προσοχή από τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης,
- τυχόν σημαντική αλλαγή στο ρυθμιστικό πλαίσιο,
- νέα μεθοδολογία επιβαλλόμενη από τις Εποπτικές Αρχές, σχετικά με την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες,
- πρόσληψη νέου προσωπικού, για το οποίο απαιτείται ειδική πιστοποίηση από την αρμόδια Εποπτική Αρχή - Εκπαίδευση νέου προσωπικού (Induction course),
- νέοι στόχοι πωλήσεων και κίνητρα για την μπροστινή γραμμή (πωλητές) που αφορούν συγκεκριμένα προϊόντα και επομένως θα μπορούσαν να επηρεάσουν την αντικειμενικότητα των πωλητών,

- μεγάλη αύξηση του προσωπικού με αποτέλεσμα προβλήματα επαρκούς εκπαίδευσης και Διευθυντικής επίβλεψης.

3.3.1.8.2. Προγραμματισμένοι περιοδικοί επιτόπιοι έλεγχοι

Οι προγραμματισμένοι επιτόπιοι έλεγχοι είναι περιοδικοί συστηματικοί έλεγχοι των Τμημάτων ευθύνης του Υπευθύνου Συμμόρφωσης με σκοπό να διασφαλίσει ότι:

- όλοι οι κίνδυνοι συμμόρφωσης έχουν εντοπιστεί,
- έχουν θεσπιστεί διαδικασίες με τις οποίες οι παραπάνω κίνδυνοι έχουν προβλεφθεί και αντιμετωπιστεί,
- οι διαδικασίες έχουν αναθεωρηθεί για να συμπεριλάβουν αλλαγές στις εργασίες ή στους εφαρμοστέους κανονισμούς,
- οι διαδικασίες έχουν γνωστοποιηθεί στο προσωπικό, είναι κατανοητές από αυτό και τηρούνται όπως απαιτείται από τους εργαζόμενους,

Η φύση και το περιεχόμενο των προγραμματισμένων επιτόπιων ελέγχων εξαρτώνται από:

- τη φύση των εργασιών του συγκεκριμένου Τμήματος,
- τους εφαρμοστέους νόμους και κανονισμούς,
- το βαθμό του «Κινδύνου Συμμόρφωσης»,

Το περιεχόμενο των ελέγχων απαιτείται να περιλαμβάνει:

- Επιβεβαίωση ότι όλοι οι ισχύοντες εφαρμοστέοι κανονισμοί περιλαμβάνονται στον Πίνακα Νομοθετημάτων και Κανονισμών.
- Εξέταση των εγχειριδίων, συστημάτων, διαδικασιών και εκπαιδευτικού υλικού ώστε να διαπιστωθεί ότι όλες οι αλλαγές στη Νομοθεσία έχουν αντικατοπτριστεί επαρκώς.
- Εξέταση ευρημάτων κατά τους συνεχείς ελέγχους και του βαθμού επίλυσής τους.

Οι προγραμματισμένοι περιοδικοί επιτόπιοι έλεγχοι διενεργούνται μία φορά το χρόνο και πάντα ανάλογα με την αξιολόγηση του Κινδύνου Συμμόρφωσης (Compliance Risk Assessment) κάθε Διεύθυνσης/Τμήματος. Βαρύτητα δέον να δοθεί στα αποτελέσματα των συνεχών ελέγχων και της καθημερινής επαφής με τις Διευθύνσεις/Τμήματα, στις αναφορές της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου, στις αναφορές εξωτερικών Ελεγκτών/Επιθεωρητών των Εποπτικών Αρχών και σε άλλες πληροφορίες/θέματα, που προέρχονται/τίθενται από την ίδια τη Διοίκηση.

Για τους συνεχείς και προγραμματισμένους επιτόπιους ελέγχους και τα αποτελέσματά τους πρέπει να τηρείται αρχείο και τα αποτελέσματα τους να ανακοινώνονται στον Έπικεφαλής της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης και στη Διοίκηση. Οποιαδήποτε ευρήματα/προβλήματα και τα σχέδια/πλάνα για την αντιμετώπισή τους πρέπει να παρακολουθούνται από τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης για να διασφαλιστεί η άμεση επίλυσή τους.

3.3.1.9. Αξιολόγηση του κινδύνου συμμόρφωσης

Οι προγραμματισμένοι περιοδικοί επιτόπιοι έλεγχοι διενεργούνται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο και πάντα ανάλογα με την αξιολόγηση του Κινδύνου Συμμόρφωσης κάθε Διεύθυνσης/Τμήματος.

Η διαδικασία αξιολόγησης του Κινδύνου Συμμόρφωσης έχει σαν σκοπό να βοηθήσει τη Μονάδα της Κανονιστικής Συμμόρφωσης να διενεργεί τους αντίστοιχους ελέγχους έχοντας σαν κριτήριο τις περιοχές υψηλότερου κινδύνου με στόχο, να διασφαλίζεται έγκαιρα η πλήρης και διαρκής συμμόρφωση των αντίστοιχων περιοχών στο εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και

μειώνοντας αντίστοιχα την περιοδικότητα των ελέγχων σε περιοχές που αξιολογούνται ως περιοχές μικρότερου κινδύνου.

Η διαδικασία της αξιολόγησης αυτής λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τον πρωτογενή κίνδυνο από τη μη συμμόρφωση, αλλά προχωρεί και σε αναλυτικότερη διεξόδυση αυτού του κινδύνου. Η διαδικασία αυτή συνίσταται στα πιο κάτω στάδια και γίνεται από τους αντίστοιχους Υπευθύνους Συμμόρφωσης για κάθε Διεύθυνση/Τμήμα του Πιστωτικού Ιδρύματος της ευθύνης τους:

Εντοπισμός περιοχών (areas) του «πρωτογενούς» κινδύνου. Ενδεικτικά σημειώνουμε τις ακόλουθες περιοχές:

- Αναφορές/Γνωστοποιήσεις σε Εποπτικές Αρχές (Regulatory Reporting/Notifications).
- Φύλαξη Περιουσιακών Στοιχείων Πελατών (Client Assets).
- Διαφημιστική Προβολή Πιστωτικού Ιδρύματος (Promotion/Marketing of Credit Institutions).
- Διασυνοριακή Παροχή υπηρεσιών (Cross Border Marketing).
- Χειρισμός Παραπόνων Πελατών (Complaints Handling).
- Εχεμύθεια/Εμπιστευτικότητα/Προσωπικά Δεδομένα Πελατών (Confidentiality/Customers' Personal Data).
- Παροχή συμβουλών για επενδυτικά προϊόντα και πωλήσεις επενδυτικών προϊόντων (Advising and selling of investment products).
- Εκπαίδευση Προσωπικού σε Θέματα Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Πρόληψης Νομιμοποίησης Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Εντοπισμός των «ειδικότερων» κινδύνων. Ενδεικτικά σημειώνουμε τους ακόλουθους κινδύνους, σχετικά με τις ανωτέρω αναφερθείσες περιοχές πρωτογενούς κινδύνου. Κινδύνους από:

- Μη έγκαιρη ή μη αποστολή των εν λόγω αναφορών/Αποστολή μη ορθής αναφοράς.
- Μη διενέργεια έγκαιρης 'συμφωνίας' των περιουσιακών στοιχείων πελατών με τους αντίστοιχους Θεματοφύλακες/Μη σωστή καταχώριση των περιουσιακών στοιχείων στο όνομα των δικαιούχων/πελατών.
- Διαφημιστική προβολή Πιστωτικού Ιδρύματος χωρίς την προηγούμενη έγκριση της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης.
- Διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών χωρίς τις απαραίτητες γνωστοποιήσεις/εγκρίσεις από τις Εποπτικές Αρχές.
- Μη επαρκής παρακολούθηση των πωλήσεων επενδυτικών προϊόντων ανά πωλητή/Μη καταλληλότητα δοθείσης επενδυτικής συμβουλής.
- Πώληση επενδυτικών προϊόντων σε μη κατάλληλους (non suitable) πελάτες.

3.3.1.10. Προγράμματα ελέγχου

Ο σκοπός των Υπευθύνων Συμμόρφωσης είναι να αποδείξουν ότι η παρακολούθησή τους είναι αποτελεσματική και ότι ο έλεγχος, που διεξάγουν, είναι ικανός να φέρει σε γνώση είτε περιπτώσεις που πράγματι έχει επέλθει παραβίαση κανόνων ή 'αδυναμίες' που μπορούν να επιφέρουν παραβιάσεις κανόνων και κανονισμών. Οι Υπεύθυνοι Συμμόρφωσης, οι οποίοι πιστεύουν ότι οι διαδικασίες τους και τα συστήματα ελέγχου είναι τόσο ικανοποιητικά ούτως ώστε χρειάζεται πολύ μικρή «παρακολούθηση»/έλεγχος εκ μέρους τους, «εξαπατούν» τους εαυτούς τους και εκτίθενται σε πολύ μεγάλο κίνδυνο.

Ως εκ τούτου θα πρέπει να ληφθούν υπόψη/συνιστώνται τ' ακόλουθα:

Σχετικά με συχνές αδυναμίες και κινδύνους, οι Υπεύθυνοι Συμμόρφωσης πρέπει να σιγουρευτούν ότι δεν έχουν υποπέσει στ' ακόλουθα:

- Διεξαγωγή εξέτασης των «Εύκολων/Συνήθων Περιοχών». Τα προγράμματα ελέγχου συνήθως επικεντρώνονται σε ενδεδειγμένο έλεγχο τυπικών/συνήθων περιοχών, όπως π.χ. η συχνότητα διενέργειας συμφωνιών λογαριασμών. Πιο βασικές περιοχές, όπως έλεγχος αν κάποιες νέες δραστηριότητες του Πιστωτικού Ιδρύματος έχουν σαν αποτέλεσμα εισροή χρημάτων από νέες «πηγές», συνήθως δεν περιλαμβάνονται στον έλεγχο τους. Αυτές οι περιοχές θα πρέπει να διερευνώνται μέσω αποτελεσματικών τεχνικών, όπως μέσω συνέντευξης των Υπευθύνων των Διευθύνσεων/Τμημάτων, που ελέγχονται, αξιολόγησης των διαδικασιών και των εισροών χρημάτων, που ακολουθούν τις νέες δραστηριότητες του Πιστωτικού Ιδρύματος.

- Χρησιμοποίηση μη «πλήρων» προγραμμάτων ελέγχου. Συχνά τα προγράμματα ελέγχου δεν καλύπτουν όλες τις Υπηρεσίες του Πιστωτικού Ιδρύματος ή δεν περιλαμβάνουν όλους τους κινδύνους κάθε Υπηρεσίας/Διευθύνσεως. Επίσης, θα πρέπει όλοι οι κανονισμοί, κανόνες, νομοθετήματα να λαμβάνονται υπόψη.

- Χρησιμοποίηση προσέγγισης ελέγχου μέσω ελέγχων «ρουτίνας». Αυτή η προσέγγιση μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα μια μη κριτική ανάλυση στο κατά πόσο οι διαδικασίες και οι μηχανισμοί ελέγχου, που χρησιμοποιούνται από το Πιστωτικό Ίδρυμα, έχουν όντως σαν αποτέλεσμα την πλήρη συμμόρφωση.

- Αποκλειστική χρησιμοποίηση δοκιμαστικού ελέγχου/test checking σαν εργαλείο ελέγχου. Εάν δεν χρησιμοποιούνται τεχνικές ελέγχου, όπως συνεντεύξεις με τους Υπευθύνους των Διευθύνσεων/Τμημάτων και έλεγχος αρχείων (records), πιθανά προβλήματα μη συμμόρφωσης μπορεί να ξεφύγουν και το 'test checking' με αποτέλεσμα να μην εστιαστούν σωστά σε περιοχές που πιθανόν να εγείρουν προβλήματα μη συμμόρφωσης.

Σχετικά με τα κύρια χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού προγράμματος ελέγχου οι Υπεύθυνοι Συμμόρφωσης πρέπει πάντα να μπορούν να επιβεβαιώνουν ότι:

- Έχουν Πλάνο εργασιών το οποίο αποδεικνύει ότι όλες οι περιοχές που απαιτούν συμμόρφωση καλύπτονται για περίοδο πάνω από ένα χρόνο.

- Μπορούν ν' αποδεικνύουν ότι έχουν αξιολογήσει τις πιο κύριες Περιοχές Κινδύνου για τα είδη των Υπηρεσιών που προσφέρονται από το Πιστωτικό Ίδρυμα και ότι αυτές έχουν ληφθεί υπόψη πολύ αναλυτικά, καθώς επίσης και ότι όλοι οι κανόνες και κανονισμοί έχουν συμπεριληφθεί στα προγράμματα ελέγχου τους.

- Τεκμηριώνουν όλη την εργασία τους και μπορούν ν' αποδείξουν ακριβώς τον έλεγχο που διεκπεραίωσαν και πώς αυτός επετεύχθηκε.

- Προετοιμάζουν αναφορές με τα ευρήματά τους, προτείνοντας τις διορθωτικές ενέργειες και αναλύοντας τον ακριβή τρόπο διορθωτικών ενεργειών, που συμφωνήθηκε με τις αντίστοιχες Υπηρεσίες/Διευθύνσεις του Πιστωτικού Ιδρύματος.

- Δημιουργία πλαισίου, μέσω του οποίου ενημερώνουν με τα ευρήματά τους τον Επικεφαλής του Τμήματος Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

- Διεξαγωγή επαναληπτικών ελέγχων με σκοπό την επιβεβαίωση ότι οι διορθωτικές ενέργειες έχουν ολοκληρωθεί και ότι είναι αποτελεσματικές ώστε να εμποδίσουν επιπλέον παραβιάσεις ή να ξεπεράσουν τις όποιες αδυναμίες.

3.3.1.11. Κουλτούρα και προτεραιότητες της συμμόρφωσης

Θέματα που θα πρέπει οι Υπεύθυνοι Συμμόρφωσης να επικεντρώνονται είναι η συμπεριφορά/αντιμετώπιση των Διευθυντικών Στελεχών του Πιστωτικού Ιδρύματος σε θέματα συμμόρφωσης, καθώς επίσης η «ποιότητα» της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Χαρακτηριστικά που μπορεί να αποτελέσουν το έναυσμα έγκαιρης προειδοποίησης πιθανών προβλημάτων, αναφορικά με τη συμπεριφορά/αντιμετώπιση των Διευθυντικών Στελεχών σε θέματα συμμόρφωσης και την ποιότητα της Μονάδας της Κανονιστικής Συμμόρφωσης αποτελούν τ' ακόλουθα:

- Έλλειψη «συνειδητοποίησης» συμμόρφωσης και γενικότερα έλλειψη «κουλτούρας» συμμόρφωσης στο Πιστωτικό Ίδρυμα.
- Μη δυνατότητα ανάλυσης «μοντέλων» παραβιάσεων κανόνων και κανονισμών, καθώς και παραπόνων και ανάληψη απαραίτητων διορθωτικών ενεργειών.
- Μη έγκαιρη και πλήρης ανάλυση ευρημάτων/θεμάτων, που τέθηκαν από τις Κανονιστικές Αρχές σε προηγούμενους ελέγχους τους.
- Μη επαρκής τεκμηρίωση του ελέγχου που διεκπεραιώθηκε από τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης.
- Μη επαρκές πλάνο εργασιών ή μη ύπαρξη πλάνου εργασιών, καθώς επίσης και μη ύπαρξη Προγραμμάτων Ελέγχου.
- Μη επαρκές ή μη έμπειρο προσωπικό στην Υπηρεσία της Κανονιστικής Συμμόρφωσης.
- Μη επαρκείς τεκμηριωμένες διαδικασίες συμμόρφωσης.

3.3.1.12. Τήρηση ειδικού πίνακα με τα κύρια νομοθετήματα και κανονισμούς που διέπουν τις εργασίες του πιστωτικού ιδρύματος.

Μία από τις αρμοδιότητες του Υπευθύνου Συμμόρφωσης είναι η Τήρηση Ειδικού Πίνακα με τα κύρια νομοθετήματα και κανονισμούς (Compliance Chart) που διέπουν τις εργασίες των Τμημάτων/Υπηρεσιών για τις οποίες είναι υπεύθυνος.

Στον ειδικό αυτό πίνακα⁹⁴ πρέπει να αναφέρονται τα κύρια νομοθετήματα και οι κανονισμοί, η μη συμμόρφωση με τους οποίους μπορεί να επιφέρει μεταξύ άλλων:

- Επιβολή πειθαρχικών και οικονομικών κυρώσεων από την Εποπτική Αρχή του Πιστωτικού-Ιδρύματος
- Αστικές Αγωγές από πελάτες του Πιστωτικού Ιδρύματος
- Δυσφήμιση του Πιστωτικού Ιδρύματος

Ο Υπεύθυνος Συμμόρφωσης έχει την υποχρέωση ο Ειδικός Πίνακας Νομοθετημάτων και Κανονισμών να είναι πάντα ενημερωμένος και να περιλαμβάνει όλα τα κύρια νομοθετήματα και τους κανονισμούς, με τις κάθε φορά τροποποιήσεις τους που εκδίδονται από τις Εποπτικές

⁹⁴ Μορφή/Περιεχόμενο του Ειδικού Πίνακα

- Αριθμός και ημερομηνία έκδοσης του συγκεκριμένου νομοθετήματος/κανονισμού.
- Περίληψη του βασικού περιεχομένου του και των απαιτήσεών του.
- Υπηρεσίες/Τμήματα που υποχρεούνται προς συμμόρφωση.
- Παραπομπή σε (Reference to ...) εσωτερικές διαδικασίες, που αναφέρουν τις απαιτήσεις του συγκεκριμένου νομοθετήματος/κανονισμού και παρέχουν οδηγίες για τη συμμόρφωση των υπαλλήλων.
- Καταγραφή τρόπου παρακολούθησης από τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης της εφαρμογής των νόμων και κανονισμών και συχνότητα αυτής της παρακολούθησης/παρακολούθησης.

Αρχές, καθώς επίσης και τυχόν εσωτερικούς κανονισμούς, κώδικες και διαδικασίες του Πιστωτικού ιδρύματος.

3.3.1.13. Σύνταξη και παρουσίαση εκπαιδευτικού υλικού με θέμα την κανονιστική συμμόρφωση και την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Μία από τις αρμοδιότητες του Υπευθύνου Συμμόρφωσης είναι η σύνταξη και παρουσίαση εκπαιδευτικού υλικού με θέμα την κανονιστική συμμόρφωση και την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες⁹⁵.

Η εκπαίδευση του προσωπικού στα θέματα αυτά πρέπει ν' αποτελεί πρωταρχικό σκοπό/μέλημα του κάθε Πιστωτικού Ιδρύματος, γιατί έτσι εξασφαλίζεται η διαρκής ενημέρωση των υπαλλήλων τους για τις εξελίξεις στο σχετικό με τις αρμοδιότητές τους ρυθμιστικό πλαίσιο.

Επιπλέον, η Πράξη Διοικητή 2577/06 και η Απόφαση 231/2006 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος, σχετικά με την «Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» προβλέπουν την υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων για διαρκή ενημέρωση των υπαλλήλων τους στα ανωτέρω θέματα.

Σύμφωνα με τους εσωτερικούς κανονισμούς των πιστωτικών ιδρυμάτων απαιτείται ετήσια εκπαίδευση, σχετικά με τη «Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες» για το προσωπικό που απασχολείται στα ακόλουθα τμήματα:

- Ιδιωτική Τραπεζική (Private Banking)
- Διασυννοριακή Τραπεζική (Offshore Banking)
- Τραπεζική Θεσμικών Επενδυτών (Institutional Banking)
- Λιανική Τραπεζική (Retail Banking)

ή/ και για το προσωπικό που ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:

- Επαφή με τον πελάτη (η λεγόμενη "μπροστινή γραμμή") - όπου περιλαμβάνονται το άνοιγμα λογαριασμών, η διαχείριση μετρητών και η διενέργεια εμβασμάτων
- Διαχείριση Πελατειακής Σχέσης (Relationship Management)
- Πελατειακές σχέσεις κυρίως με μη-κατοίκους ή εξωχώριες εταιρείες (Offshore)
- Πελάτες μεγάλης οικονομικής επιφάνειας
- Σχέσεις υψηλού-κινδύνου, όπως οι ειδικές κατηγορίες πελατών (SCCs) ή πελάτες που έχουν επιχειρηματική σχέση με χώρες CRRT υψηλού κινδύνου (κόκκινες).

Το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να καλύπτει τα ακόλουθα:

- Τι είναι Κανονιστική Συμμόρφωση και ο ρόλος της
- Ελληνικές Εποπτικές Αρχές/Στόχοι Εποπτικών Αρχών
- Βασικοί νόμοι/Κανονισμοί/Κώδικες Δεοντολογίας/Εγκύκλιοι Τράπεζας της Ελλάδος-Σκοπός και απαιτήσεις τους.

3.3.1.14. Συνεργασία με νομικές υπηρεσίες

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης απαιτείται να απευθύνεται αμέσως στην εσωτερική Νομική Υπηρεσία του Πιστωτικού Ιδρύματος σχετικά με θέματα κανονιστικής

⁹⁵ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, Κεφάλαιο 7.

συμμόρφωσης, τα οποία χρήζουν νομικής συμβουλής (πχ ερμηνεία νέων διατάξεων νόμου, εφαρμογή ή μη νέας νομοθεσίας κ.λπ.)

Η εσωτερική Νομική Υπηρεσία θα πρέπει να ενημερώνεται αμέσως από τη Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης σε περίπτωση που επιβληθούν κυρώσεις στο Πιστωτικό Ίδρυμα από κάποια εποπτική αρχή. Όποτε επίκειται δικαστική εμπλοκή ή επιβολή διοικητικής ή πειθαρχικής κύρωσης, η ενημέρωση της Νομικής Υπηρεσίας και η αναζήτηση συμβουλής, σχετικά με το χειρισμό, την άμυνα και τη συμμόρφωση, κρίνονται απαραίτητες.

Στενή συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία υπάρχει και σε θέματα όπου απαιτείται η έγκριση και των δύο Υπηρεσιών (π.χ. Γενικοί Όροι Συναλλαγών και Συμβάσεις, νέα προϊόντα, διαφημιστικό υλικό κ.λπ.).

3.3.1.15. Σχέσεις και υποχρεώσεις προς τις εποπτικές αρχές και τρίτους φορείς

Είναι σημαντικό το Πιστωτικό Ίδρυμα να διατηρεί καλές σχέσεις με τις εποπτικές του αρχές (Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς), αλλά και με άλλους εξωτερικούς οργανισμούς, όπως η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (τέως ΣΔΟΕ), η Ελληνική Ένωση Τραπεζών, ο Μεσολαβητής Τραπεζικών και Επενδυτικών Υπηρεσιών. Για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση των σχέσεων αυτών, οποιαδήποτε επαφή με αυτές τις Αρχές και Οργανισμούς θα πρέπει να γίνεται από πρόσωπα που έχουν εκ των προτέρων συμφωνηθεί από τη Διοίκηση και τη Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Οι Υπεύθυνοι Κανονιστικής Συμμόρφωσης οφείλουν να ενημερώνουν τις αρμόδιες Εποπτικές Αρχές για θέματα για τα οποία απαιτείται από τους κανονισμούς ότι πρέπει να ανακοινώνονται στις τελευταίες (π.χ. αλλαγή διοίκησης, αλλαγή στελεχών σε ορισμένες θέσεις κλειδιά, όπως του «Αρμοδίου Διευθυντικού Στελέχους για την Καταπολέμηση του Ξεπλύματος Βρώμικου Χρήματος», άνοιγμα καταστημάτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων).

Κατά τη διάρκεια επιτόπιων ελέγχων στο Πιστωτικό Ίδρυμα από τις Εποπτικές Αρχές, οι Υπεύθυνοι Κανονιστικής Συμμόρφωσης οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι παρέχεται πλήρης συνεργασία από το αρμόδιο προσωπικό και από τους ίδιους όταν απαιτείται. Σε σημαντικά θέματα, τα οποία ενδέχεται να οδηγήσουν σε δικαστική εμπλοκή ή κύρωση, θα πρέπει να ενημερώνεται αμέσως η Νομική Υπηρεσία, (βλ. Ανωτέρω Συνεργασία με Νομική Υπηρεσία).

Καταληκτικές παρατηρήσεις

Η πορεία του χρηματοοικονομικού συστήματος τις τελευταίες δεκαετίες τόσο στην Ελλάδα όσο και παγκοσμίως υπήρξε δυναμική και ραγδαία. Η πίεση των πολιτικών απελευθέρωσης και διεθνοποίησης των χρηματοπιστωτικών αγορών, οι μεγάλες διακυμάνσεις στους ρυθμούς πληθωρισμού και συναλλαγματικών ισοτιμιών, που μεγέθυναν τους αντίστοιχους κινδύνους, και οι μεταβολές της τεχνολογίας οδήγησαν στη μεταλλαγή των συνθηκών λειτουργίας του διεθνούς οικονομικού συστήματος και την ένταση του ανταγωνισμού μεταξύ των δρώντων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Η απελευθέρωση των κανόνων της τραπεζικής λειτουργίας, η εντατικοποίηση του ανταγωνισμού με την είσοδο νέων ανταγωνιστών εντός του τραπεζικού συστήματος, η εισαγωγή νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και η πραγματοποίηση τραπεζικών επενδύσεων από τα πιστωτικά ιδρύματα σε νέους τεχνολογικούς τομείς αποτελούν πλέον τα κύρια χαρακτηριστικά του σύγχρονου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τα πιστωτικά ιδρύματα αντιλαμβανόμενα τις νέες προκλήσεις και τα νέα, συνεχώς εξελισσόμενα, δεδομένα της παγκόσμιας οικονομίας, συνειδητοποίησαν άμεσα την ανάγκη για έγκαιρη ανεύρεση εναλλακτικών πηγών εσόδων, με σκοπό την περαιτέρω δυναμική ανάπτυξη της κερδοφορίας τους. Έτσι, οι εξαγορές και συγχωνεύσεις πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και η επέκτασή τους σε νέες αγορές, όπως της Νότιας Αμερικής, της Ασίας και της Μέσης Ανατολής, αποτελούν μονόδρομο, καθώς οι οικονομίες των χωρών αυτών σταδιακά αποκτούν δυναμική σύγκλιση προς τις αντίστοιχες της Δυτικής Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής.

Η διεθνοποίηση της χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας έφερε τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αντιμέτωπα με ένα πλήθος διοικητικών, κανονιστικών και νομοθετικών διατάξεων, τις οποίες όφειλαν να εφαρμόζουν, αν και εφόσον επιθυμούσαν τη δραστηριοποίησή τους σε χώρες πέρα από αυτή της αρχικής τους δραστηριοποίησης. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ότι η διαχείριση του χρηματοπιστωτικού συστήματος γίνεται σε αποκεντρωμένη βάση και ότι στα πλαίσια της διακυβέρνησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος η πλειοψηφία των κανόνων του σύγχρονου διεθνούς νομισματικού και χρηματοπιστωτικού δικαίου προέρχεται από τους δεκάδες δραστηριοποιούμενους φορείς, δημιούργησε αυτόματα και την οργανωτική ανάγκη εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων ίδρυσης τμημάτων, που θα είναι επιφορτισμένα με την παρακολούθηση και εναρμόνιση του ιδρύματος με τις εκάστοτε απαιτήσεις του εθνικού και διεθνούς χρηματοπιστωτικού δικαίου.

Είναι άμεσα αντιληπτός ο βαθμός πολυπλοκότητας και δυσκολίας του εγχειρήματος της παρακολούθησης του συνόλου των κανονιστικών απαιτήσεων που γίνεται δέκτης το κάθε πιστωτικό ίδρυμα, πόσο μάλλον ένα διεθνώς δραστηριοποιούμενο. Αναγνωρίζοντας αυτό το γεγονός, αφενός, και για τη δημιουργία ανταγωνιστικής ισότητας μεταξύ των διεθνών πιστωτικών ιδρυμάτων και την πρόληψη γενικευμένων κρίσεων, αφετέρου, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε την έκθεση σχετικά με τον κίνδυνο συμμόρφωσης και τη λειτουργία της κανονιστικής συμμόρφωσης στα πιστωτικά ιδρύματα, προσδιορίζοντας το γενικό πλαίσιο οργάνωσης των μονάδων κανονιστικής συμμόρφωσης.

Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι η Επιτροπή της Βασιλείας άργησε να αναλάβει πρωτοβουλία επί του θέματος με το επιχείρημα ότι τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν αρχίσει να δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο εδώ και, τουλάχιστον, δύο δεκαετίες. Αυτό όμως που πολλοί παραβλέπουν είναι ότι, ιστορικά, η παροχή υπηρεσιών εκ μέρους πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της εγκατάστασής τους σε άλλα κράτη, ήταν ένα φαινόμενο που αφορούσε λίγους αριθμητικά χρηματοπιστωτικούς ομίλους παγκόσμιας εμβέλειας, οι οποίοι είχαν τόσο την

αριθμητικά χρηματοπιστωτικούς ομίλους παγκόσμιας εμβέλειας, οι οποίοι είχαν τόσο την οικονομική, όσο και την υλικοτεχνική υποδομή για την ανάπτυξη μηχανισμών κατάλληλων για την παρακολούθηση του κανονιστικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία τους σε διάφορες χώρες ανά την υφήλιο. Από τις αρχές όμως της δεκαετίας του 1990, με την κατάρρευση του Σοβιετικού μπλοκ και τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου⁹⁶, την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ⁹⁷ και την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου⁹⁸, δημιουργήθηκαν όλες οι απαραίτητες συνθήκες για την ανάδειξη και νέων δρώντων του χρηματοπιστωτικού κλάδου από μικρές χώρες, οι οποίες έχουν πια τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούν και νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες, αποφάσισαν να δραστηριοποιηθούν και εκτός εθνικών συνόρων. Έτσι, ο αριθμός των διεθνώς δραστηριοποιούμενων πιστωτικών ιδρυμάτων αυξήθηκε κατακόρυφα την τελευταία δεκαετία⁹⁹, με αποτέλεσμα να γίνει πιο επιτακτική και η ανάγκη καθιέρωσης ομοιόμορφων κανόνων που θα διέπουν τη λειτουργία των τμημάτων, που θα παρακολουθούν τη συμμόρφωση των πιστωτικών ιδρυμάτων με το εκάστοτε νομοθετικό πλαίσιο της χώρας που δραστηριοποιούνται.

Από το 2005, που εκδόθηκε η έκθεση της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κανονιστική Συμμόρφωση, το σύνολο των ανεπτυγμένων οικονομικών κρατών έσπευσε να εισάγει νομοθετικές ρυθμίσεις, αναφορικά με την ίδρυση Μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα και τα πιστωτικά ιδρύματα με τη σειρά τους έσπευσαν στην ανάληψη των απαραίτητων ενεργειών για την οργάνωση και θέση σε λειτουργία Μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Παράλληλα, όμως, το χρονικό περιθώριο για την ουσιαστική αξιολόγηση της αποτελεσματικής λειτουργίας των Μονάδων είναι αρκετά περιορισμένο και, κατά συνέπεια, αρκετά παρακινδυνευμένο για την άσκηση της όποιας κριτικής ή αξιολόγησης. Το μέλλον, όμως, αναμφισβήτητα, θα δείξει αν τελικά οι Μονάδες Κανονιστικής Συμμόρφωσης κατάφεραν να επιτύχουν το σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκαν, κάτι που τα πρώτα δείγματα της λειτουργίας τους αφήνουν να διαφανεί, ότι όντως τα καταφέρνουν πολύ καλά.

⁹⁶Το οποίο είχε ως αποτέλεσμα το άνοιγμα στη Δύση των αγορών δεκάδων πρώην κομμουνιστικών κρατών.

⁹⁷ Που είχε ως συνέπεια την άρση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων μεταξύ των 12, τότε, κρατών-μελών.

⁹⁸ Που είχε ως συνέπεια την άρση των περιοριστικών φραγμών και εμποδίων σε πολυμερές επίπεδο στον τομέα του εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών (GATT & GATS).

⁹⁹ Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, το οποίο, πλέον, αριθμεί 3.000 καταστήματα και 42.000 άμεσα απασχολούμενους σε Αίγυπτο, Αλβανία, Βουλγαρία, Κύπρο, Ουκρανία, ΠΓΔΜ, Πολωνία, Ρουμανία, Σερβία και Τουρκία, σύμφωνα με την έκθεση της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, που παρουσιάστηκε στις 08-07-2008 στον Πρόεδρο και τα μέλη της Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής. Το πλήρες κείμενο της έκθεσης στην ιστοσελίδα: <http://www.hba.gr/main/Ereunes-meletes/EllinikoTrapezikoSistema2008s.pdf>

Τεκμηρίωση

Πρωτογενείς πηγές

Basel Committee on Banking Supervision (1975): Report on the Supervision of Banks Foreign Establishments, Basel.

Basel Committee on Banking Supervision (1983): Principles for the Supervision of Banks Foreign Establishments, Basel.

Basel Committee on Banking Supervision (1988a): International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, Basel, July.

Basel Committee on Banking Supervision (1990): The ensuring of adequate information flows between banking supervisory authorities, Basel.

Basel Committee on Banking Supervision (1992): Minimum standards for the supervision of international banking groups and their cross border establishments, Basel.

Basel Committee on Banking Supervision (1996): Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks, January.

Basel Committee on Banking Supervision (1997): Core Principles for Effective Banking Supervision, September.

Basel Committee on Banking Supervision (1999): Core Principles Methodology, October.

Basel Committee on Banking Supervision (2004): International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework, June.

Committee on Payment and Settlement Systems and IOSCO (1999): Recommendations for Securities Settlement Systems.

Committee on Payment and Settlement Systems (2001): Core principles for systemically important systems, January.

Financial Action Task Force (2003): The forty recommendations.

Financial Action Task Force (2004): Eight Special Recommendations against terrorist financing.

International Association of Insurance Supervisors (2000): Insurance Core Principles and Methodology.

International Monetary Fund (1996): Special Data Dissemination Standard.

International Monetary Fund (1999): Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies.

International Monetary Fund (2001): Code of Good Practices on Fiscal Transparency.

International Organization of Securities Commissions (1998): Objectives and Principles of Securities Regulation, September.

International Organization of Securities Commissions (1998): Resolution on IOSCO Adoption of the Objectives and principles of Securities Regulation.

International Organization of Securities Commissions (2008): Credit Rating Agencies Code of Conduct, May.

OECD (1996), OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment, Third Edition, Paris, France.

OECD (2000), The OECD Declaration and Decisions on International Investment and Multinational Enterprises: Basic Texts, Directorate for Financial, Fiscal and Enterprise Affairs, Committee on International Investment and Multinational Enterprises, November.

OECD (2004): Principles of Corporate Governance.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2560/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με τις διασυννοριακές πληρωμές σε ευρώ, Ε.Ε. L 344, 28.12.2001.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2580/2001 του Συμβουλίου, της 27ης Δεκεμβρίου 2001, για τη λήψη ειδικών περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, Ε.Ε. L 344, 28.12.2001.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 809/2004 της Επιτροπής, της 29ης Απριλίου 2004, για την εφαρμογή της οδηγίας 2003/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στα ενημερωτικά δελτία, τη μορφή των ενημερωτικών δελτίων, την ενσωμάτωση πληροφοριών μέσω παραπομπής, τη δημοσίευση των ενημερωτικών δελτίων και τη διάδοση των σχετικών διαφημίσεων, Ε.Ε. L 149, 30.4.2004.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1781/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Νοεμβρίου 2006 περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών, Ε.Ε. L 345 της 08/12/2006.

Οδηγία 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Σεπτεμβρίου 1984, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παραπλανητική διαφήμιση, Ε.Ε. L 250, 19.9.1984.

Οδηγία 85/611/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ης Δεκεμβρίου 1985, για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ), Ε.Ε. L 375, 31.12.1985.

Οδηγία 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 1993, για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων, Ε.Ε. L 141, 11.6.1993.

Οδηγία 94/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 1994 περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων, Ε.Ε. L 135, 31.5.1994.

Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, Ε.Ε. L 281, 23.11.1995.

Οδηγία 97/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 1997, για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων, Ε.Ε. L 43, 14.2.1997.

Οδηγία 97/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Οκτωβρίου 1997, για την τροποποίηση της οδηγίας 84/450/ΕΟΚ σχετικά με την παραπλανητική διαφήμιση προκειμένου να συμπεριληφθεί η συγκριτική διαφήμιση, Ε.Ε. L 290, 23.10.1997.

Οδηγία 98/26/ΕΟΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 1998, σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού στα συστήματα πληρωμών και στα συστήματα διακανονισμού αξιόγραφων, Ε.Ε. L 166, 11.06.1998.

Οδηγία 98/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την τροποποίηση του άρθρου 12 της Οδηγίας 77/780/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την ανάληψη και την άσκηση της δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος, των άρθρων 2, 5, 6, 7, 8 και των παραρτημάτων II και III της οδηγίας 89/647/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και του άρθρου 2 και του παραρτήματος II της Οδηγίας 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων, Ε.Ε. L 204, 21.7.1998.

Οδηγία 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ης Μαρτίου 2000, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, Ε.Ε. L 126, 26.5.2000.

Οδηγία 2000/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Σεπτεμβρίου 2000, για τροποποίηση της Οδηγίας 2000/12/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, Ε.Ε. L 275, 27.10.2000.

Οδηγία 2001/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Απριλίου 2001, για την εξυγίανση και την εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων ΕΕ L 125 της 5.5.2001.

Οδηγία 2001/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Μαΐου 2001 σχετικά με την εισαγωγή κινητών αξιών σε χρηματιστήριο αξιών και τις πληροφορίες επί των αξιών αυτών που πρέπει να δημοσιεύονται, Ε.Ε. L 184, 6.7.2001.

Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 2001, για την τροποποίηση της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, Ε.Ε. L 344, 28.12.2001.

Οδηγία 2001/107/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Ιανουαρίου 2002 για την τροποποίηση της Οδηγίας 85/611/ΕΟΚ του Συμβουλίου για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) όσον αφορά τη ρύθμιση των εταιρειών διαχείρισης και τα απλοποιημένα ενημερωτικά δελτία Ε.Ε. L 41, 13.02.2002.

Οδηγία 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς (κατάχρηση αγοράς), Ε.Ε. L 96, 12.4.2003.

Οδηγία 2003/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Νοεμβρίου 2003 σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση και την τροποποίηση της οδηγίας 2001/34/ΕΚ, Ε.Ε. L 345, 31.12.2003.

Οδηγία 2003/124/ΕΚ της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την εφαρμογή της οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τον ορισμό και τη δημοσιοποίηση των εμπιστευτικών πληροφοριών και τον ορισμό των πράξεων χειραγώγησης της αγοράς, Ε.Ε. L 339, 24.12.2003.

Οδηγία 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου, Ε.Ε. L 145, 30.4.2004.

Οδηγία 2004/109/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 2004, για την εναρμόνιση των προϋποθέσεων διαφάνειας αναφορικά με την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά και για την τροποποίηση της Οδηγίας 2001/34/ΕΚ, Ε.Ε. L 390, 31.12.2004.

Οδηγία 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26^{ης} Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, Ε.Ε. L 309, 25.11.2005.

Οδηγία 2006/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006 , σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, Ε.Ε. L 177, 30.6.2006.

Οδηγία 2006/49/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων Ε.Ε. L 177 της 14.6.2006.

Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της Οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τον ορισμό του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου» και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή της εξαίρεσης σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση, Ε.Ε. L 214, 4.8.2006.

Οδηγία 2007/64/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007 , για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/EK, 2002/65/EK, 2005/60/EK και 2006/48/EK, και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/EK, ΕΕ L 319, 5.12.2007

Οδηγία 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008 , για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ L 133, 22.5.2008.

Απόφαση 2001/527/EK της Επιτροπής, της 6ης Ιουνίου 2001, για τη σύσταση της ευρωπαϊκής επιτροπής ρυθμιστικών αρχών των αγορών κινητών αξιών, Ε.Ε. L 191, 13.07.2001.

Απόφαση 2001/528/EK της Επιτροπής, της 6ης Ιουνίου 2001, για τη σύσταση της ευρωπαϊκής επιτροπής κινητών αξιών, Ε.Ε. L 191, 13.07.2001.

Απόφαση 2004/5/EK της Επιτροπής, της 5ης Νοεμβρίου 2003, για τη σύσταση της επιτροπής ευρωπαϊκών αρχών τραπεζικής εποπτείας Ε.Ε. L 3, 7.1.2004.

Απόφαση 2004/6/EK της Επιτροπής, της 5ης Νοεμβρίου 2003, για τη σύσταση της επιτροπής ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών ασφαλίσεων και επαγγελματικών συντάξεων Ε.Ε. L 3, 7.1.2004.

Απόφαση 2004/7/ ΕΚ της Επιτροπής, της 5ης Νοεμβρίου 2003, για την τροποποίηση της απόφασης 2001/527/EK για τη σύσταση της ευρωπαϊκής επιτροπής ρυθμιστικών αρχών των αγορών κινητών αξιών Ε.Ε. L 3, 7.1.2004.

Απόφαση 2004/9/ ΕΚ της Επιτροπής, της 5ης Νοεμβρίου 2003, για την τροποποίηση της απόφασης 2001/528/EK για τη σύσταση της ευρωπαϊκής επιτροπής κινητών αξιών, Ε.Ε. L 3, 7.1.2004.

Απόφαση 2004/10/ ΕΚ της Επιτροπής, της 5ης Νοεμβρίου 2003, για τη σύσταση της ευρωπαϊκής επιτροπής ασφαλίσεων και επαγγελματικών συντάξεων, Ε.Ε. L 3, 7.1.2004.

Απόφαση 2006/512/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Ιουλίου 2006 , για την τροποποίηση της απόφασης 1999/468/ΕΚ περί καθορισμού των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή, Ε.Ε. L 200, 22.7.2006.

ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων.

ΠΔ/ΤΕ 2587/2007, Ορισμός των Ιδίων Κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα.

ΠΔ/ΤΕ 2588/2007, Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση.

ΠΔ/ΤΕ 2589/2007, Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων.

ΠΔ/ΤΕ 2590/2007, Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο.

ΠΔ/ΤΕ 2591/2007, Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για τον κίνδυνο αγοράς.

ΠΔ/ΤΕ 2592/2007, Δημοσιοποίηση από τα πιστωτικά ιδρύματα εποπτικής φύσεως πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια, τους κινδύνους που αναλαμβάνουν, καθώς και τη διαχείρισή τους.

ΠΔ/ΤΕ 2593/2007, Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση.

ΠΔ/ΤΕ 2594/2007, Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου.

ΠΔ/ΤΕ 2595/2007, Καθορισμός των κριτηρίων που πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των πιστωτικών ιδρυμάτων και της Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ) από την Τράπεζα της Ελλάδος.

ΠΔ/ΤΕ 2596/2007, Εποπτεία και έλεγχος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

ΠΔ/ΤΕ 2597/2007, Τροποποίηση και συμπλήρωση της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων.

Απόφαση 231/4/13.10.2006 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος.

Απόφαση 23/404/22.11.2006 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς

Βιβλιογραφία και αρθρογραφία

Ξενόγλωσση

Calomiris, C. W., Gorton G. (1991): The origins of Banking Panics, στο G. Hubbard (ed.), *Financial Markets and Financial Crisis*, University of Chicago Press, p. 109-172.

European Central Bank (2002): *The transformation of the European Financial System*, second ECB Central Banking Conference, Frankfurt, Germany, ECB publications.

European Central Bank (2002b): International Supervisory cooperation, *Monthly Bulletin*, May.

European Commission (1995): *GATS: The General Agreement on Trade in Services*, European Commission, Brussels-Luxembourg

Flannery, M. J. (1996): Financial Crises, Payment Systems Problems and Discount Window Lending, in *Journal of Money, Credit and Banking*, vol. 28, p. 804-824.

Friedman, M., Robert, V., R. (1977): Free Versus Fixed Exchange Rates: A Debate, *Journal of Portfolio Management*, Washington, p. 68-73.

Gianviti, F. (2001): The prevention and Resolution of International Financial Crisis: A perspective from the IMF, in *International Monetary Law: Issues for the new millennium*, p. 97-109.

Giovanoli, M. (2000): A New Architecture for the Global Financial Market: Legal Aspects of International Financial Standard Setting, in *International Monetary Law: Issues for the new millennium*, p. 3-59.

Hahn, H. J. (1998): The stability pact for European Monetary Union: Compliance with deficit limits as a constant legal duty, *Common Market Law Review*, vol. 35, p. 77-100.

International Trade Centre UNCTAD/WTO/Commonwealth Secretariat (2003): *Business Guide to the World Trading System*, 2nd ed., UN Sales Publication.No E.

Kemppainen, K. (2003): *Competition and Regulation in European retail payment systems*, Bank of Finland Discussion Papers, vol. 16, Finland.

Krugman, P. & Obstfeld, M. (1991): *International Economics*, 2nd edition, New York, HarpeCollins publications.

Linell, I. (2001): A Critical Review of the New Capital Adequacy Framework Paper issued by the Basle Committee on Banking Supervision and its Implications for the Rating Agency Industry in *Journal of Banking Finance*, Vol. 25, p. 187-196.

Santos, J. C. (2000): *Bank Capital Regulation in Contemporary Banking Theory: A Review of the Literature*, Bank for International Settlements Working Papers, September.

Saunders, A. (1994): Banking and Commerce: An Overview of the Public Policy Issues, in *Journal of Banking and Finance*, vol. 18, p. 231-254.

Seward, J. (1990): Corporate Financial Policy and the Theory of Financial Intermediation, in *Journal of Banking and Finance*, vol. 45, p. 351-377.

Thakor, A. V. (1996): The Design of Financial Systems: An overview, in *Journal of Banking and Finance*, vol. 20, p. 917-948.

Ελληνόγλωσση

Αγραπίδη, Γκόρτσου, Β. (2006): *Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στο θεσμικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Σάκκουλα.

Αραβαντινός, Ι. (1983): *Εισαγωγή στην επιστήμη του δικαίου*, Αθήνα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Βενιέρης, Ε. Ι. (2006): *Κοινοτικά Πιστωτικά Ιδρύματα*, Αθήνα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Γκόρτσος Χρ. (1999): Το θεσμικό Πλαίσιο του Π.Ο.Ε. για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, *Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών*, α' τριμηνία, σελ. 135-143.

Γκόρτσος, Χρ. (2001): Συνολική θεώρηση του ισχύοντος πλαισίου εποπτείας της κεφαλαιακής επάρκειας και η επερχόμενη αναθεώρησή του, σε ειδικό αφιέρωμα στο: *Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών*, β' - γ' τριμηνία, σελ. 18-31.

Γκόρτσος, Χ. (2005): Η κοινοτική πολιτική για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες για τα έτη 2005-2010: Post-FSAP, *Δελτίον Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών*, β' τριμηνία, σελ. 25-30.

Γκόρτσος, Χ. (2007): Η εξέλιξη του χρηματοπιστωτικού δικαίου: Πρέπει να προχωρεί το κοινοτικό δίκαιο με γενικές ή με λεπτομερείς ρυθμίσεις;, *Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο*, Ανάτυπο, Τεύχος 1, Αθήνα, εκδόσεις Νομικής Βιβλιοθήκης, σελ. 20-37.

Γκόρτσος, Χ. (2008): Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας ("CEBS"): «πρόδρομος» μιας υπερεθνικής εποπτικής αρχής του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα;, *Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο*, τεύχος 1, Αθήνα, εκδόσεις Νομικής Βιβλιοθήκης, σελ. 5-27.

Γκόρτσος, Χ., Σταϊκούρας, Π., Λιβαδά, Χ. (2007): *Το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιαγοράς*, εκπαιδευτικά εγχειρίδια Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου, Αθήνα, εκδόσεις Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Giddy, I. (1996): *Παγκόσμιες Χρηματοπιστωτικές Αγορές*, Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση.

Gilpin, R. (1999): *Η πολιτική οικονομία των διεθνών σχέσεων*, α' τόμος, Αθήνα, εκδόσεις Gutenberg.

Gilpin, R. (2004): *Παγκόσμια πολιτική οικονομία*, 3^η έκδοση, Αθήνα, εκδόσεις Ποιότητα.

Δαγτόγλου, Π. (1985): *Ευρωπαϊκό Κοινοτικό δίκαιο I*, β' έκδοση, Αθήνα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Ζαββός, Γ. (1989): *Η τραπεζική πολιτική της ΕΟΚ εν όψει του 1992 : Στρατηγικές επιλογές για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα*, Αθήνα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Ζαββός, Γ. (2006): *Η πολιτική της ΕΕ για τις τράπεζες και τις κεφαλαιαγορές, στο συλλογικό τόμο: Η πολιτική της ΕΕ για Τράπεζες και Χρηματιστήρια: νομικό πλαίσιο και εξελίξεις*, Αθήνα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Krugman, P. & Obstfeld, M. (2002): *Διεθνής Οικονομική. Θεωρία και πολιτική*, 5^η έκδοση, Τόμος Α', Αθήνα, εκδόσεις Κριτική.

Λιβαδά, Χ. (2005): *Κώδικες δεοντολογίας του χρηματοπιστωτικού τομέα: νομική φύση και λειτουργία*, Μελέτες Εμπορικού και Ναυτικού Δικαίου, Αθήνα – Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Μελάς, Κ. (1999): *Παγκοσμιοποίηση, Νέα Φάση Διεθνοποίησης της Οικονομίας, Μύθοι και Πραγματικότητα*, Αθήνα, εκδόσεις Εξάντας.

Μελάς, Κ. (2002): *Εισαγωγή στην τραπεζική χρηματοοικονομική διοικητική*, Αθήνα, εκδόσεις Εξάντας.

Περάκης, Ε. (1999): *Γενικό Μέρος του Εμπορικού Δικαίου, Το δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας*, Τόμος ΙΙΙ., Αθήνα, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Προβόπουλος, Γ. & Π. Καπόπουλος (2001): *Η δυναμική του χρηματοοικονομικού συστήματος*, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική.

Προβόπουλος, Γ. & Γκόρτσος Χρ. (επιμ.) (2004): *Το νέο ευρωπαϊκό χρηματοοικονομικό περιβάλλον, τάσεις και προοπτικές*, Αθήνα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Ρούκουνας, Εμμ. (1997): *Διεθνές Δίκαιο, Σχέσεις διεθνούς και εσωτερικού δικαίου, τρόποι παραγωγής του διεθνούς δικαίου*, Τεύχος πρώτο, Αθήνα-Κομοτηνή, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Σκανδάμης, Ν. (1992): *Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο & Ελληνικό Δίκαιο Προσαρμογής*, Αθήνα, εκδόσεις Σάκκουλα.

Σκανδάμης, Ν. (2003): *Ευρωπαϊκό Δίκαιο Ι – Θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης 4. Οργανική υπόσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα-Κομοτηνή, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Στεφάνου, Κ. (1999): *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση*, τόμος Γ', 4^η έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Στεφάνου, Κ., Φατούρος, Αρ., Χριστοδουλίδης, Θ. (επιμ.) (2001): *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές*, τόμος Α', Αθήνα, εκδόσεις Σιδέρης Ι.

Στεφάνου, Κ. (2002): *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση*, τόμος Α', 6^η έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Στεφάνου, Κ., Γκόρτσος, Χ. (2006): *Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο*, Αθήνα, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Ταρνανίδου, Χρ. (2008): *Η οργανωμένη αγορά, Κοινοτικό δίκαιο και εθνική εναρμόνιση*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Σάκκουλα.

Χαραλαμπίδης Μ. (2003): Οι νέες προτάσεις για την αναθεώρηση του πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών: παρουσίαση, ανάλυση και κριτική, στο συλλογικό τόμο: *Η δυναμική του Ευρωπαϊκού χρηματοοικονομικού συστήματος*, επιμέλεια Γ. Προβόπουλος - Χ. Βλ. Γκόρτσος, Αθήνα – Κομοτηνή, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 151-197.

Διευθύνσεις στο διαδίκτυο

Bank of International Settlements (www.bis.org)

Basel Committee on Banking Supervision (www.bis.org/bcbs)

Committee of European Banking Supervisors (www.c-eps.org)

Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors (www.ceiops.org)

Committee of European Securities Regulators (www.cesr-eu.org)

Committee on Payment and Settlement Systems (www.bis.org/cpss)

Committee on the Global Financial System (www.bis.org/cgfs)

Dissemination Standards Bulletin Board (www.dsbb.imf.org)

European Union (www.europa.eu.int)

Financial Action Task Force (www.oecd.org/fatf)

Financial Stability Forum (www.fsforum.org)
International Accounting Standards Board (www.iasc.org.uk)
International Association of Deposit Insurers (www.iadi.org)
International Association of Insurance Supervisors (www.iaisweb.org)
International Auditing Practices Committee (www.iafc.org/iapc)
International Federation of Accountants (www.iafc.org)
International Finance Corporation (www.ifc.org)
International Monetary Fund (www.imf.org)
International Organization for Securities Commissions (www.iosco.org)
Joint Forum on Financial Conglomerates (www.bis.org/bcbs/jointforum.htm)
Organization for Economic Cooperation Development (www.oecd.org)
Privatization and Investment in Emerging Markets (www.privatizationlink.com)
UN Committee in Trade and Arbitration Law (www.uncitral.org)
World Bank Group (www.worldbank.org)
World Trade Organisation (www.wto.org)
Επιτροπή Ανταγωνισμού (www.epant.gr)
Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (www.hcmc.gr)
Τράπεζα της Ελλάδος (www.bankofgreece.gr)
Υπουργείο Ανάπτυξης (www.ypan.gr)

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τηλ. 210 - 92 01 001

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

2 ΙΑΝ. 2015

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

002000107882